

PROGRAM ROZVOJA OBCE BRUSNO

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE na roky 2014 – 2020

Brusno

Rok 2013

Zadávatel':

obec Brusno a združenie obcí mikroregiónu Nízke Tatry a Rudohorie „RENTaR“ – 9 obcí

Dokument vznikol za podpory:

Združenia obcí mikroregiónu Nízke Tatry a Rudohorie „RENTaR“ – 9 obcí

obce Brusno

a podpory

Občianskeho združenia **KRTKo**

Za množstvo užitočných a vzácných informácií, aktívnu spoluprácu pri analýzach, hodnotení súčasného stavu ako aj pri programovaní budúcnosti obce do roku 2020

d' a k u j e m e

starostovi, pracovníkom obecnému úradu, aktívnym podnikateľom, zástupcom občianskych iniciatív, spolkov, klubov, partnerom a všetkým zúčastneným obyvateľom, ktorí prejavili záujem a spolupracovali na tomto dokumente.

Programovacie obdobie:

2014 – 2020

OBSAH

ANALYTICKÁ ČASŤ

1.	Úvod	4
1.1	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce	4
1.2	Ciele a procesy programovania	5
1.3	Štruktúra programu	7
1.4	Úvodná charakteristika riešeného územia	8
1.5	Širšie územné väzby	8
2.	Analýza geografického a environmentálneho potenciálu	10
2.1	Prírodné pomery	10
2.1.1	Geologické pomery	10
2.1.2	Geomorfologické pomery	10
2.1.3	Klimatické pomery	10
2.1.4	Hydrologické pomery	11
2.1.5	Pôdne pomery	11
2.1.6	Rastlinstvo a živočíšstvo	11
2.1.7	Chránené územia	12
2.1.8	Územný systém ekologickej stability	13
2.1.9	Životné prostredie	14
2.2	Súčasná krajinná štruktúra	14
2.	Analýza hospodárskych, sociálnych a kultúrnych zdrojov	17
2.3	Urbanistická štruktúra sídla	17
2.4	Kultúrno – historický potenciál	18
2.5	Demografická situácia	20
2.6	Technická infraštruktúra	23
2.7	Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie	26
2.8	Hospodárska základňa	29
2.9	Rekreácia a cestovný ruch	31
2.10	Trh práce	34
2.11	Ľudský potenciál	37
2.12	Rozvojové dokumenty (súladi s existujúcou dokumentáciou rozvoja)	38
2.13	Realizovaný rozvoj	42
2.14	Finančná analýza	43
3.	SWOT analýzy	45
3.1	Vnútorné SWOT analýzy	45
3.2	Vonkajšie SWOT analýzy	48
4.	Hodnotenie	52
4.1	Hlavné smery rozvoja obce (v širších súvislostiach)	52
STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ		54
1.	Strategický cieľ	54
2.	Špecifický cieľ č. 1, opatrenia a aktivity	54
3.	Špecifický cieľ č. 2, opatrenia a aktivity	59
4.	Špecifický cieľ č. 3, opatrenia a aktivity	62
2.	Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie programu	65
6.	Riadiaci orgán Programu rozvoja - PHSR	65
7.	Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja - PHSR	65
3.	Finančné zabezpečenie a harmonogram	66
4.	Monitoring	67
4.1	Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu – Príloha č. 2	67
4.2	Monitorovací orgán Programu rozvoja - PHSR	67
5	Časový harmonogram realizácie programu	67
5.1	Krátkodobé plánovanie	67
5.2	Plán investičných a neinvestičných zámerov – príloha č. 1	68
INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA		69
Prílohy k dokumentu		70
Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu		70

ANALYTICKÁ ČASŤ

1. ÚVOD

1.1 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce (ďalej len PHSR) je rozvojový dokument, ktorý sa spracováva na regionálnej aj miestnej úrovni v súlade so **zákonom č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja**. Program rozvoja obce je vypracovaný podľa metodiky SAŽP spracovanej v rámci Programu obnovy dediny „Programovanie trvaloudržateľného rozvoja vidieckych mikroregiónov“ ako spracovať strategický dokument programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja združenia vidieckych obcí (autor: SAŽP – Ing.arch. Iveta Kavčáková a kol.).

Vypracovaním Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce sa dosiahne zavedenie procesu strategického plánovania do života obce a zlepšenie zručností a schopností rozvojových aktivít, zvýši sa jej konkurencieschopnosť pri uchádzaní sa o podporu zo štrukturálnych fondov EÚ, obzvlášť v rámci operačných programov zameraných na budovanie miestnej infraštruktúry.

PHSR sa spracováva s vnútornými aj vonkajšími rozvojovými aktérmi, ktorí sa môžu rovnocenne zapojiť do programovacieho procesu a priamo počas tvorby dokumentu definujú problémy a predpoklady rozvoja tak, že výsledkom je spoločná dohoda a spokojnosť.

Výsledkom tohto má byť kvalitný a uskutočniteľný dokument, ktorý má za sebou mobilizáciu vnútorných zdrojov, hmotných, finančných ale hlavne ľudských, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou implementácie rozvojovej stratégie PHSR.

Zákon č. 539/2008 o podpore regionálneho rozvoja §8 cit.

(1) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce.

(2) Vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva.

(3) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.

(4) Analyticko-strategická časť obsahuje najmä:

- a) súhrnnú geografickú, kultúrno-historickú a sociálno-ekonomickú charakteristiku obce a charakteristiku stavu vybavenosti a obsluhy územia obce,
- b) hodnotenie a analýzu hospodárskej situácie, sociálnej situácie, environmentálnej situácie a situácie v oblasti kultúry a vybavenosti a obsluhy územia obce,
- c) analýzu väzieb strategických dokumentov v oblasti regionálneho rozvoja s územím obce,
- d) určenie rozvojového potenciálu a limitov rozvoja územia obce, definovanie podmienok udržateľného rozvoja obce,
- e) stratégiu rozvoja obce, pri zohľadnení jej vnútorných špecifik, ktorá určí hlavné smery, priority a ciele rozvoja obce,
- f) analýzu finančných potrieb a možností financovania programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(5) Programová časť obsahuje najmä:

- a) zoznam opatrení a aktivít pre zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- b) inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- c) finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
- d) systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
- e) časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

(6) Aktualizácia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce sa vypracúva podľa potreby.

(7) Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

(8) Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis je podmienkou na

predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2.

Pri programovaní hrá dôležitú rolu práve rozdiel medzi obcou s cca 100 obyvateľmi a menej a obcou s 2000 a viac obyvateľmi. Programovanie touto metódou zohľadňuje skutočnosť, že ide o obec s **počtom 2121 obyvateľov** (ŠÚSR 31.12.2012). Obec nevyniká výrazným hospodárskym ani sociálnym rozvojom. V prípade obce Brusno ide tzv kúpeľné mesto podhorského charakteru s priaznivým dopravným prístupom vo vzťahu k lokalizácii významnejších ekonomických resp. sociálnych aktivít. Prioritnými funkciami obce Brusno sú obytná a kúpeľná funkcia s dobrým sociálnym zázemím. Hospodárske zázemie je značne limitované práve kúpeľnou funkciou a stým spojenými limitmi rozvoja a ochrany území. Nie je možné programovať rozvoj takejto vidieckej obce rovnako ako na úrovni miest a väčších obcí. Sociálnymi a ekonomickými partnermi v obci sú priamo obyvatelia obce a tí, ktorí na území obce podnikajú resp. tí, ktorých inštitúcie sa na území nachádzajú. Nosným aktérom rozvoja sú kúpele Brusno.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele priority ustanovené v programe hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja vyššieho územného celku, na území ktorého sa obec nachádza a je vypracovaný podľa záväznej časti územnoplánovacej dokumentácie obce. Vypracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce zabezpečuje obec pri uplatnení partnerstva. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce pozostáva z analyticko-strategickej časti a programovej časti.

PHSR sa spracováva v súlade s územnoplánovacou dokumentáciou a existujúcimi rozvojovými dokumentmi v zmysle platnej legislatívy. Ako východiská pre definovanie jednotlivých častí PHSR boli aj:

1. **Metodická príručka pre vypracovanie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce, MVR SR, apríl 2004**
2. **Príručka pre mikroregióny a obce na prípravu Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja (ENTERPLAN v spolupráci s VOKA, ARVI a BBSK)**
3. **PHSKR Banskobystrického kraja 2007 - 2013**
4. **Koncepcia územného rozvoja Slovenska**
5. **Územný plán VÚC Banskobystrického kraja**
6. **PHSKR Banskobystrického kraja**
7. **Regionálny územný systém ekologickej stability okresu Banská Bystrica a Zvolen**
8. **ÚPD obcí mikroregiónu (aktuálne dokumentácie)**

1.2 Ciele a procesy programovania

Obec **Brusno** pristúpila k riešeniu PHSR obce prostredníctvom spoločného dokumentu pre spoločné územie mikroregiónu RENTaR spolu s 8 obcami (Lučatín, Hiadeľ, Ľubietová, Medzibrod, Moštenica, Pohronský Bukovec, Povrazník, Strelníky). Analytická časť je spracovaná individuálne za každú obec t.j. aj za obec Brusno. Spoločná je stratégia rozvoja celého územia s ohľadom na komplexnosť a optimalizáciu rozvoja regiónu tak, aby bola garantovaná koordinácia aktivít obcí s ohľadom na ich funkcie v rozvoji regiónu. Krátkodobé plánovanie rozvoja obcí (Akčný a finančný plán) je identifikované podľa jednotlivých obcí. Spoločná stratégia predurčuje v území zabráneniu konkurencie a dáva predpoklady pre dobrú spoluprácu jednotlivých obcí. Stratégia rozvoja obce Brusno je v súlade s mikroregionálnymi zámermi, čo garantuje komplexnosť a koordináciu rozvoja územia, lepšie využitie a doplnkovosť existujúcich zdrojov bez rizika duplicity, neefektívnosti a konkurenčnosti medzi susednými obcami.

Programovanie prebiehalo na troch úrovniach.

1. **Zvnútra** – Plánovanie s verejnosťou v obci
Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou
(zástupcovia partnerských a záujmových skupín v obci)
Programovanie s podnikateľskou sférou
2. **Zvonku** - Pohľad a hodnotenie odborníka na riešené územie
(na krajinu, ekológiu, architektúru, dopravu, a iné) z hľadiska existujúcich
a potenciálnych zdrojov (prírodné, fyzické, duchovné, ľudské, a iné)
3. **Dohoda** - Výsledkom programovacieho procesu je dohoda záujmových strán na spoločnej vízii a stratégii rozvoja.

Plánovanie s občanmi

Príležitosť vstupu do programovacieho procesu dostali všetci obyvatelia obce vrátane užívateľov územia obce, ktorí boli obcou vyzvaní zúčastniť sa procesu programovania. Účasť bola dobrovoľná a proces transparentný.

Prostriedkom získavania informácií z prieskumu verejnej mienky boli ankety, dotazníky a verejné stretnutia. Informácia o príprave rozvojového dokumentu bola zverejnená na web stránke obce, v obecných novinách, na verejnej tabuli ako aj oznámením obecným rozhlasom. Verejnosť mohla vyjadriť svoj názor prostredníctvom ankety ale aj prostredníctvom osobnej účasti na verejných stretnutiach. Účasť verejnosti bola umožnená aj priebežne počas procesu možnosťou doručenia podnetov, návrhov a riešení na uvedený kontakt. Na **stretnutí** občania a miestni aktéri prišli a hovorili o tom, čo je v obci slabou stránkou a čo navrhujú zmeniť, zrušiť a riešiť ale aj o tom, čo je silnou stránkou a čo navrhujú ponechať, obnoviť a rozvíjať. Súčasne sa zaoberali zamyslením sa nad tým, v čom vidia nové možnosti rozvoja a v čom možné riziká. Takejto analýze problémov hovoríme aj **vnútorná SWOT analýza**. Stretnutie začalo želaniami občanov na otázku: „Aká by mala byť naša obec do roku 2020?“. Želanie sa stalo dlhodobou víziou aj pre roky 2014 -2020. Cieľom stretnutia boli diskusie o možnostiach a predpokladoch rozvoja obce a toho, čo obyvateľ, užívateľ resp. návštevník od rozvoja očakáva.

Výsledkom práce s verejnosťou a miestnymi rozvojovými aktérmi boli priority rozvoja obce podľa rozvoja oblastí ako: ľudia, cestovný ruch, malé a stredné podnikanie, technická vybavenosť, sociálna starostlivosť, ŽP a iné.

Programovanie s Akčnou plánovacou skupinou

Z plánovania sa na základe dobrovoľnosti a ochoty spolupracovať vytvorí skupina tzv. **aktívna verejnosť**, ktorá sa stáva súčasťou jednej veľkej tzv. **mikroregionálnej akčnej plánovacej skupiny**, ktorá rovnako ako občania v obci postaví **víziu**, definuje **SWOT analýzu** územia, jeho potenciálu a predpokladov rozvoja, **plánuje a hodnotí priority rozvoja**.

Akčnú skupinu tvoria aktívni občania, predstavitelia obce, záujmových skupín, podnikateľov, štátnej správy a odborníkov, ktorých záujmy tvoria základ pre budúci rozvoj.

Súbežne s prácou s verejnosťou odborníci spracovali **Audit územia a zdrojov**, ktorý je zas akýmsi „**pohľadom zvonku**“. Ten hodnotí územie a existujúce zdroje (okrem územia sú to ľudia, príroda, stavby, história, a pod.)

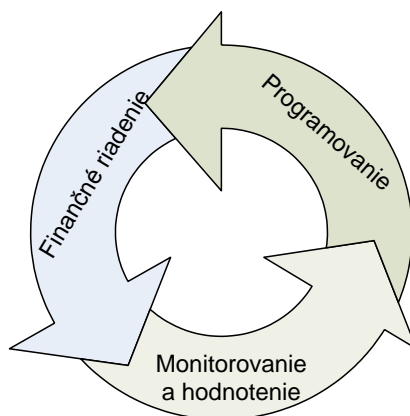
Akčná skupina porovnáva obidva pohľady, výsledkom čoho má byť jasná a presvedčivá **spoločná rozvojová stratégia**, teda odpoveď na otázku „**Čo chceme v rozvoji obce/mikroregiónu dosiahnuť a akým spôsobom**“ za obdobie 10-15 rokov a čo povedie všetkých k oživeniu a posilneniu a čo zaručí trvaloudržiateľný rozvoj. Práca všetkých zainteresovaných má byť spoločnou dohodou na strategických krokoch smerovaných k spoločnému cieľu.

1.3 Štruktúra programu

Analytická časť		Popis a hodnotenie		
		SWOT analýza		
		Smery rozvoja		
		Ciele a priority		Strategická časť
		Stratégia soc.ekon.rozvoja		
		Programovanie		
		Finančné zabezpečenie		
Implementácia		Riadenie programu		
		Monitoring		
		Organizačné zabezpečenie		

Strategické plánovanie podpory regionálneho rozvoja pozostáva z týchto troch hlavných procesov:

- programovanie
- finančné zabezpečenie
- monitorovanie a hodnotenie

1.4 Úvodná charakteristika riešeného územia

Región: okres Banská Bystrica
 Nadmorská výška: 410 m n.m.
 Rozloha: 43,51 km² (4351 ha)
 Počet obyvateľov: 2121 (ŠÚ SR 31.12.2012)
 Hustota obyvateľstva: 48 obyvateľ(ov)/km²
 Prvá písomná zmienka: 1424
 Štatistická územná jednotka: 508756
 Adresa obecného úradu: Ondrej nad Hronom 360, 976 62 Brusno

Za riešené územie je považované celé katastrálne územie obce Brusna, ktoré sa nachádza v severnej časti Banskobystrického kraja v severovýchodnom cípe Banskobystrického okresu. Brusniansky kataster má rozlohu 4351 ha a rozkladá sa na troch geomorfologických celkoch. Severnou hranicou je hrebeň Nízkych Tatier s najvyššou nadmorskou výškou riešeného územia (kóta Veľká Chochuľa – 1753 m n.m.). Východnú aj západnú hranicu tvoria hrebene svahov Nízkych Tatier a Veporských vrchov. Južná hranica prechádza z časti potokom Brusnianka. Samotná obec Brusno leží v údolí Hrona na 48°47' severnej zemepisnej šírky a 19°23' východnej zemepisnej dĺžky.

Výskyt prírodných liečivých zdrojov južne od obce dal vznik kúpeľom celoštátneho významu - Brusno so zameraním na liečenie chorôb zažívacieho traktu. Funkcia Brusna ako kúpeľného miesta regionálneho až celoštátneho významu s predpokladom ďalšieho rozvoja kúpeľnej funkcie a rozvoja cestovného ruchu výrazne ovplyvňuje ďalšie smery rozvoja obce a zároveň dáva striktné obmedzenia na akúkoľvek činnosť, ktorá by mohla narušiť kvalitu, alebo kvantitu vodných zásob.

Brusno patrí do mikroregiónu RENTaR, ktorá zahŕňa katastrálne územia deviatich obcí, okrem Brusna tvoria RENTaR obce Moštenica, Hiadľ, Lučatín, Ľubietová, Medzibrod, Pohronský Bukovec, Povrazník a Strelníky. Celková rozloha mikroregiónu je 8 563 ha. Čez riešené územie preteká rieka Hron.

Z geografického hľadiska ide o vzácne územie s charakteristickými spoločnými črtami akými sú: prírodné prostredie a vzácne územia ochrany prírody, územie v blízkosti mesta s bohatou históriou baníctva, SNP, prostredie výrazne lesnaté s ťažšie dostupnými ale zaujímavými priestormi.

Základná charakteristika obce Brusno

Tabuľka č. 1 a 2

Obec	id. číslo	okres	najnižšia nadm. výška	najvyššia nadm. výška
Brusno	00313491	B. Bystrica	401	1753

Zdroj: ŠÚSR k 31.12.2013

Obec	Kód ZUJ	Rozloha katastra v km ²	Počet obyvateľov v r. 2012	Hustota obyvateľstva v katastri: obyv./ km ²	Výročie prvej písomnej zmenky o obci v r. 2014
Brusno	508756	43,5	2121	48,8	590

Zdroj: obec 2013

1.5 Širšie územné väzby

Obec Brusno leží v severnej časti Banskobystrického kraja 20 km severovýchodne od krajského mesta. V rámci Banskobystrického okresu leží v jeho severovýchodnej časti. Brusno na západe hraničí s Hiadľom a Medzibrodom, na juhu s Ľubietovou a na východe s Pohronským Bukovcom, obcami Banskobystrického okresu. Na juhovýchode hraničí s Predajnou, na východe s Nemeckou, Ráztokou a Jasením, obcami Breznianskeho okresu. Na severe má spoločné hranice s obcami Liptovská Osada a Liptovská Lúžna, ktoré ležia v okrese Ružomberok v Žilinskom kraji.

Údolnou nivou rieky Hron prechádza štátna cesta I. triedy I/66 spájajúca okresné mestá Banskú Bystricu a Brezno a železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.

Okresné mesto Brezno leží vo vzdialenosti 22 km. Spolu s Banskou Bystricou plnia funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a tiež funkciu centier dopravy a zamestnanosti.

V rámci veľkého územného celku Banskobystrického kraja leží k.ú. Brusno v strede banskobystricko-breznianskeho ťažiska osídlenia s priestorom metropolitného Stredoslovenského centra osídlenia celoštátneho až medzinárodného významu.

Rozvoj mikroregiónu je podmienený priestorovo aj funkčne vyváženým rozvojom všetkých obcí nachádzajúcich sa v tomto priestore vrátane obce Brusno.

Okres Banská Bystrica a mikroregión RENTaR

Mikroregión RENTaR a obec Brusno

Slovensko a Banskobystrický kraj

2. ANALÝZA GEOGRAFICKÉHO A ENVIRONMENTÁLNEHO POTENCIÁLU POPIS SÚČASNEJ SITUÁCIE

2.1 Prírodné pomery (v širších súvislostiach)

Obec **Brusno** sa rozprestiera na obidvoch brehoch rieky Hron v geomorfologickom celku Horehronské podolie v oddieli Lopejská kotlina. Severná časť chotára leží v Ďumbierskych Nízkych Tatrách v oddieli Prašivá a Južná časť leží v celku Veporské vrchy – oddiel Čierťaž.

V blízkosti obce vyúsťujú do údolia Hrona doliny: Ľubietovská, Hiadlovská a Moštenická. Hiadlovskou dolinou vedie najkratšia cesta na hrebene Nízkych Tatier do Hiadlovského sedla odtiaľ na Prašivú. Moštenickou dolinou vedie cesta na kultúrnu pamiatku Kalištie a do oblasti minerálnych prameňov na Kyslú. Týmito dolinami pretekajú výdatné horské bystriny bohaté na pstruhy.

Zaujímavý a pôsobivý je splav rieky Hron, ktorý vytvára na území obce meandre. Obec Brusno patrí do Zdrúženia obcí Mikroregiónu RENTaR, preto popis súčasnej situácie a krajinná štruktúra sú premietnuté na celý mikroregión.

2.1.1. Geologické pomery

Geologická stavba a zloženie riešeného územia sú veľmi pestré. S touto pestrosťou súvisí aj výskyt nerastov a minerálov. Povrchové územie patrí k sústave Karpát a to k strednému, čiže kryštalinicko – druhohornému pásmu. V Sopotnickej doline a priľahlých vodných tokoch sa vyskytovalo v minulosti zlato a prebiehala tam jeho ťažba. Na geologickú pestrosť je naviazané pestré pôdne zloženie, na ktoré sa následne viaže výskyt rastlín a živočíchov.

2.1.2. Geomorfologické pomery

Podľa geomorfologického členenia leží severná časť katastrálneho územia obce Brusno vo Fatransko – tatranskej oblasti, v celku Nízke Tatry, podcelku Ďumbierske Tatry a časti Prašivá a v celku Horehronské podolie, podcelku Lopejská kotlina. Južná časť katastrálneho územia patrí do oblasti Slovenského rudohoria, celku Veporské vrchy a podcelku Čierťaž.

Pestré geologické pomery sú príčinou vzniku zaujímavého a členitého reliéfu. V súčasnosti je tvarovaný najmä tečúcou vodou, či už povrchovou, alebo podpovrchovou čo je najmä v oblastiach tvorených karbonátovými horninami. Údolie Hrona s príhlou nivou tvorí pahorkatinný tvar reliéfu. Smerom na sever s narastajúcou nadmorskou výškou prechádza reliéf do podvrchoviny, vrchoviny a cez hornatinu až do podhôrnej vysočiny a veľhorského hôľneho reliéfu na hrebeňoch Nízkych Tatier. Južná časť, podobne ako severná prechádza od údolia Hrona cez vrchovinový až do hornatinného a vysočinového podhôrneho reliéfu Veporských vrchov. Charakteristické pre územie sú hlboké rovné V doliny potokov bez nivy, alebo len so slabou vyvinutou nivou v smere S – J. Najvyššia nadmorská výška je prezentovaná vrchom Veľká Chochuľa (1753 m n.m.). Ostatné vrcholy ktorých nadmorská výška presahuje 1500 m sú Prašivá (1652 m n.m.), Malá Chochuľa (1719 m n.m.), Košarisko (1694 m n.m.), Ondrejská hoľa (1592 m n.m.), Chabanec (1515 m n.m.). V časti Veporských vrchov, na juhu územia dosahuje najvyššiu nadmorskú výšku Čierťaž (1204 m n.m.). V údolí rieky Hron na západnej hranici katastra je bod s najnižšou nadmorskou výškou a to 401 m. Samotná obec leží v nadmorskej výške 424m.

Tabuľka č. 3

Obec	Najnižšia nadmorská výška	Najvyššia nadmorská výška
Brusno	401 m. n. m.	1753 m. n. m.

2.1.3. Klimatické pomery

Riešené územie je súčasťou Horehronského podolia a jeho podnebia. Leží v dvoch klimatických oblastiach: juhovýchodná časť v miernej oblasti, v okrsku mierne vlhkom a juhozápadná časť Brusna v oblasti chladnej a okrsku mierne chladnom. Územie sa vyznačuje premenlivou klímou v závislosti najmä od nadmorskej výšky a členitosti reliéfu. Značný vplyv má aj lesnatosť územia. Teplotné maximum sa dosahuje v júli (28 – 30 ° C). V septembri začína rýchly pokles teploty od 13,5° C po – 2,5°C. Najchladnejší mesiac je január. V zimnom období dochádza k teplotným inverziám čo môže mať nepriaznivý vplyv na rozptyl znečisťujúcich látok z lokálnych kúrenísk. Počet jasných dní do roka je 60, počet zamračených dní je 125.

Množstvo zrážok je určené opäť najmä nadmorskou výškou. Priemerné úhrny zrážok v obci Brusno v nadmorskej výške 424 m je 800 mm, v nadmorskej výške 800 m je to 806 mm a v nadmorskej

výške 900 m je to 911 mm. Najmenej zrážok spadne v januári až februári, najviac v máji až júli. (Kupča, Pliško, 1994).

Výška snehovej pokrývky a jej dĺžka trvania je znova ovplyvňovaná nadmorskou výškou a v nemalej miere aj orientáciou svahov. V údolí Hrona sa pohybuje dĺžka jej trvania od 30,3 do 60,5 dní a následne vzrastá so stúpajúcou nadmorskou výškou. Prevládajúci smer vetra je prispôsobený tvarom reliéfu. Prevládajú západne a potom východné vetry.

2.1.4. Hydrologické pomery

Riešené územie spadá do povodia Hrona, ktorý preteká mikroregiónom v smere V – Z a pramení pod Kráľovou hoľou. Zo severnej časti do neho priteká: Bukovec, Sopotnica, Borovský potok, Vážna, Moštenický s Uhliarskym potokom. Z južnej strany Hron napájajú Brusnianka, do ktorej sa vlievajú: Čierna dolina, Peklo a Muráň. Cez Ľubietovú preteká Hutná, do ktorej sa vlievajú Slobodný potok a Vôdka. Západným cípom územia preteká potok Driekyňa. V území sa nenachádza žiadna vodná plocha, ale nachádza sa tu veľké množstvo prameňov termálnych, minerálnych aj obyčajných. Z nich najznámejšie sú: brusnianske a moštenické minerálne pramene.

Hron preteká obcou v dĺžke asi 2 km. V sídle tvorí meander. Brehy sú regulované. Zo severu a z juhu pritekajú do neho jednotlivé potoky.

Geologická stavba územia vytvára priaznivé podmienky pre akumuláciu väčších zásob podzemnej vody a to najmä v oblasti tvorenej karbonátovým podloží. Vápence a dolomity severne aj južne od obce majú puklinovo-krasovú priepustnosť veľmi dobrú až dobrú. Na tieto oblasti sa viaže aj výskyt minerálnych a termálnych prameňov v Brusne, ktoré dali vznik kúpeľom Brusno. Táto minerálna voda je alkalická – sírnatá s veľkým obsahom Glauberovej soli a jej teplota je 19°C.

Brusno má registrované 4 pramene: BB-53 Jegorovov prameň, BB-54 Prameň Jelšina, BB-55 Prameň Blboták a prameň BB-56 Dolná Kyslá. Pramene BB-53 a BB-54 sa hojne využívajú na pitné účely aj pre obyvateľov zo širokého okolia. Chemizmus všetkých prameňov je približne rovnaký, sú to vody prírodné, uhlíkaté, hypotonické, studené s obsahom železa. Všetky pramene sa nachádzajú v závere doliny Uhliarskeho potoka v tesnej nadväznosti na chatovú oblasť. Ležia v horskom prostredí na úpätí severných svahov Vepra v nadmorskej výške 424 m n. m. Zdroje minerálnej liečivej vody sa využívajú k liečbe chorôb žľazníka, pečene, pankreasu a niektorých chorôb pohybového ústrojenstva.

Evidovaných je 6 liečivých zdrojov: BB-18 Ludvig, BB-19 Paula, BB-20 Hedviga, BB-21 Ondrej, BB-75 Ďumbier, BB-74 Vepor. Kým pramene BB-18, 19, 20, 21 sú využívané hlavne v kúpeľníctve, či už na kúpanie alebo pitie, pramene BB-74 a 75 sa pacientom neordinujú. V obci sa nachádzajú ešte 2 zdroje BB-88 a 89, sú to vrty, ktoré sa však nevyužívajú. Tieto sa nenachádzajú v areáli kúpeľov. Vrt BB-88 je už zlikvidovaný výstavbou tenisových dvorcov.

2.1.5. Pôdne pomery

Celý kataster Brusna sa nachádza v hornatej oblasti, čo spôsobuje nedostatok kvalitnej pôdy. Rovinatá oblasť sa nachádza iba pozdĺž toku Hrona. Z celkovej výmery pripadá na poľnohospodársky pôdny fond cca 23% a väčšinu tvoria lúky a pasienky. Orná pôda je zastúpená minimálne.

Najzastúpenejším pôdnym typom je kambizem. Jeho úrodnosť je daná jeho vlastnosťami a miestom výskytu. Všeobecne ide o pôdy menej úrodné vhodné len pre užší sortiment rastlín. Ďalšími pôdnymi typmi sú rendziny typické a kambizemné a fluvizeme tiahnuce sa pozdĺž toku Hrona a Sopotnice. Rendziny sú obyčajne plytké a štrkovité pôdy. Ich obhospodarovanie je náročné vzhľadom na ich zlý vodný režim. Väčšina našich horských pasienkov je lokalizovaná na týchto pôdach. Fluvizeme zaberajú celú rovinatú časť územia. Sú to úrodné pôdy nachádzajúce sa v nivách riek, ktorých vývoj je opakovane narušovaný záplavami. Ostatné pôdy sa nachádzajú na svahových pôdach – asi tretina na pôdach so sklonom 3° až 12° a druhá tretina na výrazných svahoch 12°-25°. V území sa ešte nachádza značná časť pôd so sklonmi nad 25° bez špecifikácie pôdneho subtypu, ktoré sú pre poľnohospodársku výrobu nevhodné.

2.1.6. Rastlinstvo a živočíšstvo

Záujmové územie obce Brusno leží v oblasti Západokarpatskej flóry, obvodu slovenskej predkarpatskej flóry, okresu Slovenského rudohoria (Futák, 1972). Geologické podložie je charakterizované vysokou pestrosťou, čo sa odráža aj v následnej vysokej rozmanitosti flóry riešeného územia. Celková rozloha lesov je 3229,9 ha.

Podľa mapy pôvodnej vegetácie je aj rastlinstvo pestrou mozaikou lesa. Údolím Hrona sa pôvodne tiahol jelšovo-brestový lužný les, z ktorého dnes ostal len pás v podobe brehového porastu okolo rieky. V území dominujú bukové lesy, ktoré sa podľa zloženia pôdy delia na vápnomilné bukové a borovicové lesy na vápencoch a dolomitoch a kyslomilné bukové horské lesy na nekarbonitických horninách. Smerom s rastúcou nadmorskou výškou ustupuje buk smrekovým a jedľovým lesom a tie zase kosodrevine a trávnatým spoločenstvám na vrcholoch Nízkych Tatier. Mnohé plochy lesa najmä na prístupnejších menej sklonitých svahoch sú dnes odlesnené a premenené na pasienky, lúky a miestami

ornú pôdu. K zmene došlo aj v hľbnej oblasti, kde došlo k posunu hornej hranice lesa hlboko smerom do údolia, čím vznikli pre Nízke Tatry charakteristické rozsiahle trávnaté hole.

Fauna územia je stredoeurópska. Vhodné klimatické podmienky dávajú možnosť existencie viacerých živočíšnych druhov. Početné je aj zastúpenie nižších živočíchov a to najmä hmyzu. Výskyt živočíchov je viazaný na jednotlivé rastlinné spoločenstvá. Nájdeme tu jeleňa, srnu, diviaka, jazveca, líšku, kunu, medveďa, hlucháňa, tetrova, jastraba obyčajného, kaňu lesnú, volavku, bociana bieleho, sokola pustovku, kukučku, ďatľa, sojku, užovku obyčajnú a hladkú, jaštericu hnedú a zelenú, salamandru škvrnitú, skokana zeleného a iné druhy zvierat. V potokoch sú pstruhy obyčajné, dúhové, hlavátky, lipne. Na pasienkoch a lúkach sa vyskytujú mnohé aj vzácne druhy hmyzu

2.1.7. Chránené územia

Z hľadiska zachovania prírodných hodnôt ide o veľmi významné územie.

Krásu a jedinečnosť prírody v katastrálnom území Brusna dokumentuje aj jeho poloha vzhľadom k Národnému parku Nízke Tatry. **Národný park Nízke Tatry (NAPANT)** bol vyhlásený v roku 1978 na ploche 205 085 ha, z toho ochranné pásmo tvorí 123 990 ha. V roku 1997 boli SNR schválené nové hranice NAPANT-u s rozlohou 183 004 ha. Rozloha samotného národného parku sa znížila na 72 842 ha. Na jeho území platí III. stupeň ochrany prírody podľa Zákona NR SR o Ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z.z. Ochranné pásmo s II. stupňom ochrany siaha až po rieku Hron. Podľa vyššie spomínaného zákona je však celý chotár chránený I. stupňom ochrany prírody.

Národný park chráni najcennejšie oblasti pramenísk v závere Sopotnickej doliny a jej bočných dolín. Takmer celé územie doliny spadá do ochranného pásma národného parku a jeho úlohou je prispieť ku komplexnej ochrane prírody tým, že vytvára rovnováhu medzi ochranárskymi záujmami a hospodárskou činnosťou človeka.

Územie NAPANT-u zaberá severnú plochu katastra Brusna obmedzujúc sa na hrebeň Nízkych Tatier a závery Sopotnickej doliny a jej vedľajších dolín. Hranica vstupuje na územie Brusna južne od kóty Chabenec (1533 m n. m.), tu sa stáča na sever k záveru Sopotnickej doliny, odkiaľ pokračuje na západ a opisuje oblúky v záveroch dolín Tajchu, Studenca a Javorinky. Kataster opúšťa severne od kóty Holica (1340 m n. m.). Hranica je vedená približne po súvislej hornej hranici lesných porastov. Ochranné pásmo zaberá podstatnú časť Sopotnickej doliny, vedie od východu na západ severne od hlavnej cesty. Severná časť katastra obce (severne od rieky Hron) leží v ochrannom pásme a tiež priamo v národnom parku.

Chránená krajinná oblasť Poľana nezasahuje na územie Brusna, jej hranica vedie cca 4 km južne od katastra. Na území Brusna sa nachádza jedno maloplošné chránené územie.

V ústrednom zozname kultúrnych pamiatok podľa zákona SNR č. 27/1987 Zb. je zapísaný **kúpeľný park**. Rastie tu veľké množstvo mohutných a starých stromov, prevažne líc, gaštanov a iných parkových drevín. (Zdroj: Monografia obce Svätý Ondrej nad Hronom – Brusno, Pavel Hronček a kol.)

Tabuľka č. 4: Chránené územia prírody

Názov CHÚ	Kategória	Rozloha (ha)	Rok vyhlásenia	Stupeň ochrany prírody	Dôvod ochrany
Nízke Tatry	NP	42682,30	1978	III., II	Ochrana jedinečných častí prírody, s výskytom mnohých chránených a endemických druhov flóry a fauny.

NP – Národný park

CHKO – Chránená krajinná oblasť

NPR – Národná prírodná rezervácia

PR – prírodná rezervácia

PP – Prírodná pamiatka

CHA – Chránený areál

Súvislá európska sústava chránených území NATURA 2000

V zákone NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny došlo k implementácii Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov a Smernice Rady Európskych spoločenstiev č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín.

Sústavu NATURA 2000 tvoria 2 typy území:

OSOBITNE CHRÁNENÉ ÚZEMIA – v národnej legislatíve:

Chránené vtáčie územia

Podľa Národného zoznamu chránených vtáčích území, ktorý bol schválený vládou SR (9.7.2003) a spolu s národným zoznamom navrhovaných ÚEV bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu na posúdenie, sa na území mikroregiónu RENTAR nachádzajú dve chránené vtáčie územia. Sú to CHVÚ Nízke Tatry a CHVÚ Poľana.

Tabuľka č. 5: **Chránené vtáčie území zasahujúce do katastra obce**

Názov chráneného vtáčieho územia	ID	Výmera v ha		Výmera CHVÚ v BB okrese v ha
		Celková	Z toho v kraji BB	
Nízke Tatry	18	96 951	29 898	3 258

Zdroj: ÚPN VÚC Banskobystrického kraja – Zmeny a doplnky 2004

Charakteristika navrhovaných chránených vtáčích území:

Nízke Tatry: Hranica územia takmer kopíruje súčasný národný park. Typická je bohatosť prevažne lesných ihličnatých biotopov doplnených lúkami a pasienkami. Územie sa vyhlasuje najmä z dôvodu ochrany lesných druhov - orol skalný, tetrov hoľniak, tetrov hlucháň, ďateľ trojprstý, kuvik kapcový, kuvik vrabčí, jariabok hôrny.

2. OSOBITNÉ ÚZEMIA OCHRANY- v národnej legislatíve:

Územia európskeho významu

Národný zoznam území európskeho významu bol schválený vládou SR (17.3.2004) a spolu s národným zoznamom navrhovaných CHVÚ bol 27.4.2004 zaslaný Európskej Komisii do Bruselu. Následne vydalo MŽP SR 14.7.2004 Výnos č. 3/2004-5.1, ktorým sa zoznam navrhovaných ÚEV vydal s účinnosťou od 1.8.2004 (č.450/2004 Z. z.). Týmto sa považujú podľa zákona NR SR č.543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny navrhované územia európskeho významu uvedené v národnom zozname ustanovenom všeobecne záväzným právnym predpisom vydaným MŽP SR za chránené so stupňom ochrany uvedenom v národnom zozname. V záujmovom území mikroregiónu RENTaR sa nachádzajú dve územia zaradené do zoznamu území európskeho významu.

Tabuľka č. 6: **Územia európskeho významu**

Dumbierske Nízke Tatry , Identifikačný kód: SKUEV0302, Donovaly, Baláže, Hiadeľ, Brusno , Lučatín, Medzibrod, Moštenica, Motyčky, Podkonice, Pohronský Bukovec, Priečhod, Staré Hory, Brezno, Dolná Lehota, Horná Lehota, Jarabá, Jasenie, Bystrá, Nemecká, Ráztoka, Demänovská Dolina, Dúbrava, Iľanovo, Lazisko, Liptovská porúbka, Liptovské Kľačany, Liptovský Ján, Nižná Boca, Partizánska Ľupča, Pavčina Lehota, Ploštín, Vyšná Boca, Závažná Poruba, Liptovská Lúžna, Liptovská Osada.	
Výmera	46583,31 ha
Stupeň ochrany	2,3,4,5

Časová doba platnosti podmienok ochrany je od 1.1. do 31.12. každého roka

Zdroj: Audit zdrojov a územia

Územia chránené podľa medzinárodných dohovorov

Do územia zasahuje jedno územie zaradené do programu Človek a biosféra (MaB) UNESCO, ide o CHKO Poľana, ktorá bola do siete biosferických rezervácií MaB UNESCO zaradená v roku 1990.

Druhová ochrana

Tabuľka č. 7: **Počet chránených druhov rastlín na území v správe NAPANT v BB kraji**

Pracovisko	Počet chránených druhov na území samotného VCHÚ	Počet chránených druhov v MCHÚ mimo VCHÚ	Počet chránených druhov mimo CHÚ vo voľnej krajine
S NP Nízke Tatry	140	-	-

Zdroj: BBGMP, Audit územia a zdrojov

Chránené druhy sú uvedené podľa vyhlášky MŽP SR č. 93/1993 Z.z.

2.1.8 Územný systém ekologickej stability

Vodný tok Hron s nivou a brehovými porastami je významným prírodným prvkom a možno ho označiť za nadregionálny biokoridor. Umožňuje migráciu mnohých druhov rastlín a živočíchov. Táto jeho funkcia je však narušená v časti, keď preteká sídlom Brusno a jeho koryto je zregulované kamennými a betónovými múrmi a brehové porasty sú odstránené.

Hrebeň Nízkych Tatier s okolitými svahmi je dôležitým nadregionálnym biokoridorom. Okrem migrácie druhov však predstavuje aj životný priestor pre mnohé chránené ohrozené a endemické druhy a teda možno hovoriť aj o jeho funkcii ako nadregionálneho biocentra.

Prepojenie Poľany a Nízkych Tatier je navrhované biokoridorom nadregionálneho významu Poľana - Medzibrod - Ráztoká hoľa, ktorý prechádza východnou hranicou riešeného územia.

Vodné toky Sopotnica a Brusnianka majú až na úseky keď pretekajú sídlom prirodzené koryto bez regulácie. Sú to horské bystrinné toky a možno ich označiť za biokoridory lokálneho významu.

2.1.9 Životné prostredie

Potreba naplňovať stanovené environmentálne ciele vyplýva aj zo samotnej alokácie obce, ktorá sa rozprestiera v ochrannom pásme **Národného parku Nízke Tatry** a v blízkosti **CHKO Poľana**.

Ochrana ovzdušia

V samotnom sídle sa výroba výrazne znečisťujúca ovzdušie nenachádza. Líniovým zdrojom znečistenie ovzdušia z automobilovej dopravy. Na tomto úseku v čase zimnej údržby prichádza k zvýšeniu prašnosti z posypových materiálov a tiež emisií z dopravných prostriedkov. Ďalším zdrojom znečistenia sú bytové objekty vykurované pevnými palivami hlavne v zimnom období. Územie Banskobystrického kraja patrí z hľadiska čistoty ovzdušia k menej oblastiam a nevyžaduje v tomto smere osobitnú ochranu.

Hlukové pomery z dopravy

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 40/2002 Z. z. o ochrane zdravia pred hlukom a vibráciami najvyššie prípustné hodnoty hluku z dopravy vo vonkajších priestoroch v obytnom území ciest I. a II. triedy, zberných komunikácií sú povolené pre deň $LA_{eq,p} = 60$ dB a v noci $LA_{eq,p} = 50$ dB. Hlavná dopravná záťaž v katastrálnom území je na ceste **III triedy**.

Pôda

Medzi hlavné negatívne faktory, ktoré ovplyvňujú pôdnu produkciu a jej environmentálne funkcie patria najmä zhutňovanie a acidifikácia pôd, neuvážené rekultivácie pôd, neúmerné meliorácie, nadmerná chemizácia, stále sa zvyšujúca erózia, zosuvy, divoké skládky a emisno - imisná kontaminácia pôd. Dotknuté územie, napriek skutočnosti, že sa vyznačuje vysokým stupňom poľnohospodárskej produkcie, patrí k oblastiam s menej kontaminovanými pôdami. Pri poľnohospodárskych pôdach možno reálne predpokladať, že vzhľadom na súčasnú ekonomickú situáciu v poľnohospodárstve dochádza v týchto pôdach k úbytku rezíduí priemyselných hnojív a pesticídov. V zastavanom území sa kontaminované pôdy nachádzajú v okolí komunikácií a PD a na okraji zástavby obce spojené so spôsobom bývania v dotknutom území, najmä z pestovateľskej činnosti a drobného chovateľstva. Poľnohospodárske pôdy v celom území mikroregiónu sú zaradené v kategórii mierne kontaminovaných pôd (kategória A, A1). Nevylučuje sa lokálna, bodová kontaminácia pôdy z prípadných nelegálnych skládok odpadov alebo kontaminácia ropnými produktmi v priestoroch strojových parkov.

Seizmické ohrozenia

V území sa nachádza viacero epicentier makroseizmicky pozorovaných zemetrasení (1034 – 1999), predovšetkým v okolí obcí Priečod, Selce, Slovenská Ľupča, Ľubietová a Poniky. S intenzitou od 3o do 6o EMS 98. Priamo v obci nie sú pozorované žiadne seizmické ohrozenia.

Problémy ochrany krajiny

Spôsob hospodárenia v záujmových územiach ochrany prírody a krajiny je problematický najmä z dvoch protichodných dôvodov – prílišná exploatacia a nevyužívanie. Oba spôsoby vedú k znižovaniu biodiverzity. Prílišná exploatacia sa v riešenom území týka viac lesných zdrojov, nakoľko podmienky pre poľnohospodárstvo sú značne obmedzené. Nevyužívanie horšie dostupných častí krajiny je predovšetkým problémom trvalých trávnatých porastov. Lesy mimo lesných pozemkov sa postupne formujú najmä na nevyužívaných trvalých trávnatých porastoch - sekundárna sukcesia (zarastanie drevinami).

Radónové riziko

Najväčšia časť územia mikroregiónu patrí do kategórie území so stredným radónovým rizikom. Výnimku tvoria ostrovčekovito sa vyskytujúce oblasti s nízkym radónovým rizikom a malé plochy zasahujúce do obcí **Brusno**, Pohronský Bukovec, Hiadeľ, Priečod, Selce a Slovenská Ľupča, kde je toto riziko vysoké.

V záujmovom území mikroregiónu môžeme identifikovať štvrtý stupeň kvality životného prostredia, t.j. narušené životné prostredie v katastrálnych územiach obcí Lučatín, Medzibrod, **Brusno**. Najvyšší podiel na zníženej kvalite životného prostredia má najmä priemysel ako i stále intenzívnejšia doprava, znečistenie vodných tokov, ktoré sú recipientami odpadových vôd z priemyslu a čistíčiek.

Ostatná časť územia bola hodnotená ako územie s vysokou environmentálnou kvalitou.

2.2. Súčasná krajinná štruktúra (v širších súvislostiach)

Charakter územia a jeho poloha predurčujú spôsob využívania pôdneho fondu a možnosti celkového hospodárskeho využitia územia mikroregiónu RENTaR. Lesy pokrývajú 2/3 územia, poľnohospodársku pôdu v prevažnej miere tvoria trvalé trávne porasty. Lesy sú prevažne zmiešané a v chránených častiach, ako je Ľubietovský Vepor majú charakter pralesa. Z drevín je zastúpený hlavne

buk, jedľa a smrek s prímiesou javora, jaseňa a hrabu. Nájdu sa tu aj súvislé smrečiny, dubiny, boriny a brezové porasty.

Na území obce Brusno na konci 20. storočia výrazne poklesla rozloha ornej pôdy na úkor lúk, pasienkov a lesa, ktorých rozlohy sa výrazne zväčšili. Rozloha záhrad sa v porovnaní so začiatkom 20. storočia výraznejšie nezmenila. Pri spočítaní rozlohy vodných plôch, zastavanej plochy a ostatných plôch dostávame čísla veľmi blízke rozlohe nevyužitej pôdy na začiatku 20. storočia.

Rozloženie jednotlivých kultúr v katastrálnom území Brusna na konci 20. storočia vyplýva z dlhodobého historického vývoja využitia krajiny človekom. Orná pôda zaberá najväčšie plochy na Dúbravici, Dúbrave a Pod stráňou. Menšie plochy sa nachádzajú na ľavej strane Sopotnickej doliny povyššie Jelšín, na Zámlyni a na Lúke. Orná pôda na Dúbravkách, na Brezí, pod Svibinou a na Hrabínach je v súčasnosti využívaná ako lúky a pasienky, časť pohltit les. Trvalé trávnaté porasty sú zastúpené extenzívne využívanými lúkami a pasienkami, nachádzajúcimi sa v bezprostrednom zázemí sídla v dolinách Sopotnice a Brusnianky. K trvalým trávnatým porastom patrí aj subalpínska a alpínska vegetácia (hole). Tieto umelo vytvorené pasienky sa najmä počas valašskej kolonizácie využívali ako vysokohorské pasienky pre stáda oviec, kôz, jalovic a volov. V súčasnosti sú chránené v rámci Národného parku Nízke Tatry, pasenie je tu zakázané, preto pomaly zarastajú kosodrevinnou formáciou. Záhrady a zastavaná plocha sú sústredené priamo v sídle. Mimo sídelnej jednotky sa nachádza areál roľníckeho družstva v Jelšínach a niekoľko chat v Sopotnickej a Brusnianskej doline. V Jelšínach na pravom svahu doliny, oproti areálu družstva, sa nachádzajú záhrady. Najväčšiu plochu katastra, až 74 %, zaberajú lesy. Listnaté lesy sú sústredené na svahoch stredných častí dolín Sopotnice a Brusnianky, ihličnaté monokultúry porastajú vyššie polohy obidvoch dolín. Medzi nimi sú pomerne rozsiahle plochy zmiešaných lesov. V závere Sopotnickej doliny sa nad antropickou hornou hranicou lesa nachádza kosodrevinný stupeň. Dolné časti dolín sú takmer úplne odlesnené. Súvislý zmiešaný les porastá len severné svahy ľavej strany vyústenia doliny Brusnianky. V údoliach potokov môžeme nájsť zvyšky lužných lesov v podobe brehových porastov.

Krajinná štruktúra riešeného územia je výsledkom využitia zeme a prírodných zdrojov. Katastrálne územie Brusno sa využíva najmä na lesnícke účely, poľnohospodárstvo, výstavbu ciest a iných komunikácií, výstavbu sídel.

Zložitý kopcovitý terén územia limituje možnosti výstavby komunikácií. Tieto sa sústreďujú do údolia Hrona a úzkych dolín Sopotnice a Brusnianky.

Tabuľka č. 8: Členenie pôdneho fondu v území

Obec	Poľnohospodárska pôda/ha	Lesná pôda/ha	Vodné plochy/ha	Zastavané plochy/ha	Ostatné plochy/ha	Spolu/ha
Brusno	960,5	3229,9	19,4	66,2	75	4351
% vyjadrenie	22,1	74,3	0,4	1,5	1,7	100

Zdroj: ŠÚ SR 2013

Funkčný význam lesov je nasledovný:

hospodárske lesy - hlavná funkcia je produkčná, plnia však aj mimoprodukčné, verejnoprospešné funkcie - pôdoochranné, vodohospodárske, klimatické, rekreačné a pod.,

ochranné lesy - hlavná funkcia je ochrana stanovišť a všetky mimoprodukčné funkcie lesov,

lesy osobitného určenia - plnia hlavne verejnoprospešné funkcie a súbežne plnia aj funkciu produkčnú.

Z hľadiska ochrany lesných zdrojov tvoria lesy osobitného určenia 23 % porastovej plochy lesov v území a lesy zaradené do kategórie ochranných lesov pokrývajú až 40 % porastovej plochy.

Tabuľka č. 9: Štruktúra lesných pozemkov podľa jednotlivých kategórií

Názov KÚ	H lesy hospodárske (ha)	U lesy osobitného určenia (ha)	O ochranné lesy (ha)	PP Porastová plocha spolu (H+U+O) (ha)	OP Ostatné lesné pozemky (ha)	LPF spolu (PP+OP) (ha)
Brusno	1 152,93	727,63	1 285,88	3 166,44	63,93	3 230,37

Zdroj: Lesoprojekt Zvolen 2008

V tabuľke uvedená porastová plocha je skutočná výmera obhospodarovaných lesov, bez plôch lesných ciest, skladov, škôlok a iných funkčných plôch registrovaných v katastri nehnuteľností ako lesné pozemky.

Poľnohospodárstvo

Prevažnú väčšinu poľnohospodárskej pôdy tvoria trvalo trávnaté porasty. Záhrady sa viažu prevažne na sídelné útvary a ich rozsah je daný hustotou a charakterom sídelných štruktúr. Vinice a chmeľnice sa v tomto území nenachádzajú. Dané územie nepredstavuje vhodné podmienky pre takýto druh pozemkov.

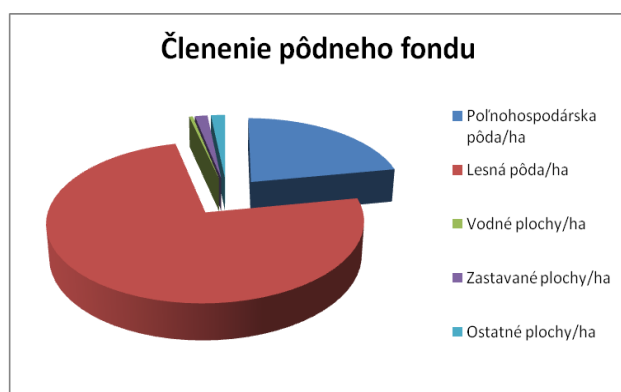
Pôdy sú tu prevažne hlinité, ktoré zrnitosťne patria medzi najúrodnejšie pôdy, avšak veľkosť skeletu je nad 10%, čo už nie je vhodné na to, aby sa takéto pozemky využívali ako orná pôda. Z pôdných typov tu majú najväčšie zastúpenie rendziny, čo sú pôdy skeletnaté, plytké, kypré a dobre priepustné pre vodu. Pre nedostatok vody sú však málo úrodné, preto sa využívajú väčšinou ako pasienky. Ďalej sú zastúpené kambizeme - typické pre svahové polohy, čiastočne fluvizeme, pseudogleje a podzoly.

Poľnohospodárstvo je zamerané predovšetkým na chov hovädzieho dobytku a oviec, čo vyplýva zo štruktúry poľnohospodárskej pôdy, z ktorej takmer 89 % pripadá na trvalé trávne porasty (lúky a pasienky). Orná pôda je sústredená hlavne v doline Hrona. Potenciál územia je aj v pestovaní ovocných stromov, sad väčšej výmery sa nachádza aj v **Brusne**.

Tabuľka č. 10: Štruktúra poľnohospodárskej pôdy

Názov KÚ	orná pôda v ha	záhrada v ha	trvalý trávny porast v ha	sad v ha	Poľnohospodárska pôda spolu v ha
Brusno	88,5	19,3	852,4	0,3	960,5
% vyjadrenie	9,2	2	88,7	0,1	100

Zdroj: ŠÚ SR 2013

2. ANALÝZA HOSPODÁRSKÝCH, SOCIÁLNYCH A KULTÚRNYCH ZDROJOV

2.3. Urbanistický vývoj sídla (v širších súvislostiach)

Poloha a význam obce v rámci osídlenia:

Obec **Brusno** ako vidiecke sídlo v štruktúre osídlenia podľa ÚPN VÚC BB kraja je zaradené do horehronskej rozvojovej osi BB-Brezno-Heľpa s ustáleným počtom trvale žijúcich obyvateľov. V rámci územnosprávneho členenia patrí do okresu Banská Bystrica. Okresné sídlo je vzdialené od obce 21 km. Pozitívnym faktorom v rozvoji obce je väzba na prírodný potenciál, ktorý je najsilnejším zdrojom príjmov z hospodárenia. Z hľadiska polohy je obec v dostatočnej blízkosti nadradených systémov podľa ÚPN VÚC BB kraja:

- **dopravnom riešení** – cesta III tr. napojená na štátnu cestu 1/66 v smere BB-Brezno
- **železničná trať** Zvolen – BB – Margecany
- **zásobovaní vodou** – vlastný vodovod s vodojemom o obsahu 50 m³
- **zásobovaní elektrickou energiou** – 4 trafostanice napojené na 22 kV vzdušné vedenie a väzba na rozvodňu Medzibrod prechádzajú exist. 110 kV a 220 kV vzdušné vedenia
- **telekomunikáciách** - optokáble z HOST BB v smere HOST Brezno, TV signál zaisťuje prevádzka na kóte 665 m.n.m. kopca Prašnica vrátane základňovej stanice GSM a T-MOBILE.

Tabuľka č. 11: Prehľad vývoja osídlenia na území obce

Obec	Vznik obce	Výrocie založenia obce v r. 2014
Brusno	1424	590

Lokalizáciu pôvodných sídel ovplyvnilo vhodné spojenie prírodného potenciálu reliéfu, vodstva a pôdy na sútoku Hrona so Sopotnicou a Brusniankou. Prírodný potenciál krajiny územia Brusna sa odrazil aj na spôsobe obživy obyvateľstva. Kvalitná pôda hnedozemného typu na terasách Hrona sa využívala a využíva ako orná pôda.

Svahy dolín s menej kvalitnou pôdou rendzinového typu sa využívali a využívajú ako pasienky. Ložiská medenej a železnej rudy v závere doliny Brusnianky poskytovali zdroj obživy pre obyvateľov Brusna niekoľko storočí. Najvýznamnejším prírodným zdrojom z hľadiska hospodárskeho využívania obyvateľstvom v minulosti boli a stále sú lesné komplexy. Priaznivá dostupnosť lesov z hľadiska reliéfu vo väčšine katastrálneho územia a možnosť dopravy drevnej hmoty prostredníctvom tokov podnietili ich exploatáciu. Časti katastrálneho územia vhodné na poľnohospodárske využitie boli odlesnené a v ostatných častiach zmenené ich druhové zloženie. Fragmenty pôvodných lesov sa zachovali v závere Sopotnickej doliny a spolu s jedinečným reliéfom sa stali predmetom ochrany v rámci Národného parku Nízke Tatry. V súčasnosti je vysoko hodnotený prirodzený potenciál krajiny z hľadiska cestovného ruchu (reliéf, lesy, minerálne pramene).

V pôvodnej ľudovej zástavbe ide o cestnú dedinu, vytvorenú roku 1960 z dvoch sídelných útvarov. Obec sa postupne vyvíjala pozdĺž rieky a potoka, je ulicovitá, uhlovitého pôdorysu. Vyvinula sa prevažne severojužným smerom. Zastavané plochy sú jednotné.

Rozmach novej zástavby rodinných domov je charakteristickým znakom súčasnej sídelnej štruktúry obce. I perspektíva ďalšieho rozvoja smeruje k zvyšovaniu záujmu o nové, kvalitnejšie a zdravé bývanie v tichom prostredí s dostupnosťou najvýznamnejších centier osídlenia kraja. Urbanistická štruktúra sídla nadväzuje prevažne na pôvodné pozdĺžne domoradia uličiek.

Z 19. storočia sú zachované murované banské dvojdomy s vysokou valbovou strechou. Novšie stavby sú už viac - menej mestského charakteru.

Jednou zo základných zvláštností súčasného sídla – Brusna je jeho pôvodné zloženie z dvoch samostatných historických obcí – zo **Svätého Ondreja nad Hronom a Brusna**, ku ktorému sa neskôr pripojila časť **Brusno – kúpele**. Súčasný sídlo Brusno sa skladá z troch administratívnych obvodov: Ondrej, Brusno, Brusno-kúpele. Brusno sa ďalej delí na desať miestnych častí: Pod Brezinkou, Pod Dubinkou, Cigánska ulica, Hušták, Na Dedine, Konopiská, Za traťou, Pltisko, Kúpeľná ulica, Brusnec a Kút. Ondrej pozostáva z desiatich miestnych častí: Rad, Dedina, Pred Kvietkov, Záhumnie, Kakatka, Oremlaz, Na pile, Pod Jabloňkou, Pri záhradkách a Lúka.

Najstarším historickým jadrom obce Brusno je najbližšie okolie kostola sv. Ondreja v Ondreji s miestnymi časťami Dedina, Rad a Kakatka. Toto jadro sa sformovalo do konca 18. storočia s využitím pravobrežnej terasy Hrona, kostolného návršia a malo nepravidelný tvar s možnosťou väzieb návestia s cechovo-remeselným charakterom, tzv. Hušták (Pred Kvietkov). Historické jadro Ondreja nad Hronom má pôdorysný charakter hromadnej dediny. Kostolné návršie, v minulosti opevnené malo obranno-religiózny charakter. Obranný charakter posilňuje sútok Sopotnice s Hronom v miestnej časti Kakatka. Západne od spomenutého ústia bol na toku Sopotnice brod s regionálnym komunikačným

významom pre dopravu v západnej časti Horehronia. Dominantnými stavbami, okrem kamenného neskorogotického kostola, boli budovy notariátu a pôvodné obytné domy (kameň, drevo).

Do konca 18. storočia sa sformovalo aj historické jadro pôvodného Brusna s charakterom ulicovky s poľnohospodárskym zázemím východným smerom od prvej ulice. Pôvodný pôdorys mal v Brusne charakter cestnej dediny. Z historických máp a z dochovaných fotografií možno dedukovať zástavbu priamo na ľavobrežnej terase Hrona. Úzke zväzky oboch historických sídiel posilňoval aj prvý drevený most, ktorý bol vymenený za nový až v predvojnovom období v roku 1932. Z pôvodnej historickej zástavby v jadre Brusna stoja za zmienku najmä drevené banícke dvojdomy (asanované začiatkom 70. rokov dvadsiateho storočia), drevorubačské domčeky (jeden na ľavom brehu Brusnianky stojí dodnes) a komplex mlyna s náhonom (zanikol začiatkom 20. storočia).

Osobitnú pozornosť si zaslúži **výstavba kúpeľného komplexu**, ktorého genéza začala v roku 1834 výstavbou liečebných domov Vepor a Ďumbier, v roku 1837 nasledovala výstavba kúpeľného domu Paula (pôvodný architektonický sloh kúpeľného areálu je secesia). V tomto období sa sformovala aj úprava prameňov a založil **kúpeľný park** s dominantnou drevinou – lipou. Na pôvodnú výstavbu nadviazala veľkokapacitná železobetónová budova s presklenými priečeliami Poľana z rokov 1975–1985. Ďalší rozvoj historického jadra obidvoch obcí bol podmienený ekonomickými podmienkami v 19. storočí, resp. stagnáciou. Do konca 19. storočia sa postavila len ulica v línii Brusnianky na jej ľavom brehu, čo malo sčasti príčiny v drevárskej a baníckej činnosti v obci Ľubietová, ktorej extravilán nadväzuje na severný okraj zázemia Brusna prostredníctvom bansko-lesnej cesty v doline Brusnianky.

Nové ekonomické impulzy priniesla výstavba železničnej trate, ktorá prechádza na ľavú stranu Hrona, vymedzuje historické jadro Brusna (priestorovo trať uzatvára jadro) a zastávkou v Brusne od roku 1884 mu dáva nové funkcie v oblasti dopravy, ale aj nové možnosti v rozvoji kúpeľníctva. V nasledujúcom období (od roku 1887) sa rozširuje ulica v línii železničnej trate a nasleduje ju výstavba školy. V roku 1907 bol zriadený cintorín v Brusne a tento fakt spolu so železničným a mostným prepojením aj s rozvojom kúpeľníctva presúva spoločensko-ekonomické centrum z Ondreja do Brusna.

V polovici 90. rokov 20. storočia pokračovala sporadicky individuálna výstavba, ale najmä prestavby a renovácie rodinných domov. Súčasná architektúra a stavebníctvo sú charakterizované individualizmom použitých projektov, ale aj materiálových a estetických dispozícií ako novostavieb, tak aj modernizácií úžívaných stavieb. V uvedenej etape bol pozitívny trend tvorby exteriérových dvorov s využitím záhradnej architektúry (trávniky, skalky, stredné aj vysoké porasty a pod.), ale aj exteriérových úprav parciel na účely voľného času (športové náčinia, trvalé ohniská a krby, záhradné prístrešky, bazény a pod.). Určitým negatívom je preberanie cudzích vplyvov (najmä alpských motívov) a nesúlad s existujúcou zástavbou (týka sa materiálov plášťov stavieb a striech, neestetických vikierov a konečných povrchových úprav).

2.4. Kultúrno-historický potenciál

Existencia obcí Brusno a Sv. Ondrej je prvýkrát písomne doložená v roku 1424. V súpise domény hradného panstva Ľupča sú obe obce uvedené pod jediným spoločným názvom villa utraque Zenthandras, teda ako obe obce svätoondrejské. Obe sídla ležali na území Ľupčianskeho hradného panstva a boli teda považované za poddanské osady Ľupčianskeho hradu. Práve s históriou tohto hradu a rovnomenného panstva sú späté najstaršie dejiny Brusna a Sv. Ondreja.

Brusno aj Sv. Ondrej boli poľnohospodárskymi sídlami. Prospektori, ktorí hľadali v chotároch oboch obcí drahé kovy, zastavili svoju činnosť vzhľadom na nerentabilnosť ťažby ešte v priebehu stredoveku. Počas celého stredoveku bol Sv. Ondrej významnejším sídlom ako Brusno. Dôkazom bola existencia kostola stojaceho na dnešnom mieste prinajmenšom už v 15. storočí.

Typickým zamestnaním obyvateľov bol podomový obchod (už v 18. storočí). Podomových obchodníkov nazývali obyvatelia čipkármi. Toto pomenovanie získali podľa tovaru (paličkované čipky), s ktorým odchádzali obchodovať do ďalekých krajín. Pomenovanie im však zostalo aj potom, keď k obchodu s čipkami pridali drevené výrobky, riad, rôzne tkaniny a výrobky zo železa. K veľkému rozmachu podomového obchodu (čipkárstva) došlo v oboch obciach najmä v 19. storočí.

V roku 1860 sa stal Sv. Ondrej dočasne sídlom slúžnovského okresu v rámci Zvolenskej župy. Úrad slúžnovského okresu sídlil v dodnes existujúcom dvojpodlažnom barokovom objekte pochádzajúcom z druhej polovice 18. storočia (tzv. slúžnovský dom), ktorý bol postavený priamo pod kostolom. Po premiestnení okresného úradu sídlil v budove notariát. Od roku 1892 sa notársky úrad o budovu delil so žandárskou stanicou, ktorá tu mala svoje sídlo až do roku 1941.

Železničná trať z Banskej Bystrice do Podbrezovej so zastávkou v Brusne bola vybudovaná v roku 1884.

V druhej polovici 19. storočia sa obyvateľstvo Brusna a Sv. Ondreja venovalo roľníctvu, chovu hospodárskych zvierat a podomovému obchodu. Časť obyvateľov sa zamestnala v železiarskych podnikoch na Horehroní a časť zostala pracovať v lesníctve. Boli však aj takí, ktorí sa rozhodli riešiť svoju neľahkú životnú situáciu vysťahovalectvom. Počas 1. ČSR aj napriek ťažkej hospodárskej situácii bola do

obci zavedená elektrická energia a vodovod, vo Sv. Ondreji sa zriadil poštový úrad a postavila sa strojová píla.

Počas 2. svetovej vojny sa obyvatelia Brusna a Sv. Ondreja aktívne zapojili do SNP. Najťažšie boje sa odohrávali vo vtedy k Sv. Ondreju patriacej osade Bukovec počas zimy na prelome rokov 1944 a 1945. Práve tu, v dome Jozefíny Rybárovej, boli 3. novembra 1944 zajatí povstaleckí generáli J. Golian a R. Viest. Obyvatelia osady boli za svoju pomoc partizánom 21. februára 1945 potrestaní - nacisti Bukovec úplne vypálili. Oddiely rumunskej a Červenej armády oslobodili 22. marca 1945 Sv. Ondrej a o deň neskôr, 23. marca 1945, aj Brusno.

V období komunistického diktátu sa pristúpilo k zlúčeniu dovtedy dvoch samostatných obcí Brusno a Sv. Ondrej. Už viackrát predtým avizované zlúčenie odkladané pre protesty občanov sa stalo realitou v roku 1960. Nová obec dostala aj úplne nový názov - Hronov. V roku 1974 sa obec znovu premenovala na Brusno.

Tabuľka č. 12: Druhé členenie kultúrnych pamiatok a ich počet

Obec	pamiatky architektúry	pamiatky archeológ.	historické pamiatky	historická zeleň	pamiatky ľudového staviteľstva	pamiatky techniky	výtvarné pamiatky	spolu
Brusno	5	/	1	1	/	/	1	/

Zdroj: obec 2013

Pamiatky architektúry

Najstaršou stavbou v obci je **kostol Sv. Ondreja /Andreja apoštola/** postavený na kopci. O tom, kedy bol postavený sa nenachádzajú žiadne spoľahlivé záznamy. Z hľadiska historického sa za isté môže pokladať iba to, že v roku 1503 už existoval /pôvodný gotický z 15. storočia/. V roku 1657 mal kostol hlavný oltár zasvätený Sv. Ondrejovi, malý oltár. Cintorín bol ohradený kamenným múrom. Kostol mal kamennú zvonnicu v ktorej boli 3 zvony. V r.1744 a 1766 zväčšený a preklenutý. Jednolodný s polkruhovo zakončeným presbytériom, zväčšeným r. 1744, ktoré bez triumfálneho oblúka prechádza do lode rozšírenej a zaklenutej pruskými klenbami. Murovaný organový chór na pilieroch z roku 1766. Steny kostola zaistené vonkajšími piliermi a tiahkami. Vežu r. 1936 zvýšili podľa návrhu Ing. S. Uhra. Z pôvodného gotického kostola sa zachoval južný portál lode a portál do sakristie, obe so sedlovým nadpražím z 2. polovice 15. storočia.

Kúpeľné stavby a úprava kúpeľov z polovice 19.storočia, čiastočne prebudovaná v r.1900 – 1910 v secesnom slohu. Celý komplex je postavený v romantickom ponímaní neskorého klasicizmu.

- kúpeľný dom Paula
- kúpeľný dom Ďumbier
- kúpeľný dom Vepor

Do kúpeľného areálu patria kultúrne pamiatky – novogotická kaplnka sv. Anny z roku 1910 a plastika Ježiša v Getsemanskej záhrade od toho istého umelca z roku 1924 v lesíku pri kaplnke.

Historické pamiatky

V obci pri kostole **pomník padlým** v prvej svetovej vojne, zhotovený z umelého kameňa do tvaru pylóna. Na počesť padlým v druhej svetovej vojne a SNP osadili v obci na pomníku textové mramorové tabule /1954/.

Historická zeleň

- areál parku v kúpeľoch Brusno

Výtvarné pamiatky

- fontána pri kúpeľných prameňoch od J.Bárfayho, znázorňujúca ženy s rybami
- prameň Ľudovít, prameň Paula /1. polovica 20. storočia/

Tabuľka č. 13: Národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname pamiatkového fondu

Obec	č.úzp	unifikovaný názov KP	vznik	sloh	dátum zápisu
Brusno	-	-	-	-	-

Zdroj: KPU a obec 2013

Tabuľka č. 14: Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – hmotné zdroje, pamätihodnosti

Obec	Pamätihodnosť
Brusno	<ul style="list-style-type: none"> pri kostole sv. Ondreja sa zachovala väčšia stavba tzv. župného domu. Budova bývalého notárskeho úradu, barok z 2. polovice 18.storočia,

	<p>dvojpodlažná bloková trojtraktová budova, miestnosti zaklenuté valenou klenbou so segmentovými podkasanými lunetami. Dnes je budova prázdna.</p> <ul style="list-style-type: none"> • kostol sv. Ondreja /Andreja/ a kúpeľná kaplnka /kostolík/ svätej Anny, postavená v roku 1910 v novogotickom slohu na mieste staršej kaplnky z roku 1853, • kaplnka Panny Márie Sedembolestnej /1853/, Panny Márie Lurdskej /1948/, kaplnka sv. Jána Nepomuckého /1786/ • Plastika Ježiša v Getsemanskej záhrade, postavená roku 1924 v lesíku pri kaplnke /autor J.Bárfay/. • zaujímavosťou je plastika v kúpeľnom bazéne - prameň Helga
--	--

Zdroj: obec, 2013

NEHMOTNÉ KULTÚRNE DEDIČSTVO:

Súčasťou kultúrneho dedičstva sú ľudové tradície, zvyky, pôvodné remeslá, etnografické prejavy (slovesná a hudobná kultúra, odev, nástroje, výrobky), folklórne slávnosti a expozície významných osobností.

popis tradícií a duchovného dedičstva - rodáci; významné osobnosti

V rokoch 1649-51 tu pôsobil spisovateľ **Štefan Pilárik** (1615-1693).

2.5 Demografická situácia

Vývoj počtu obyvateľov

V retrospektívnom pohľade je vývoj počtu obyvateľov do roku 1960 charakterizovaný ako vývoj počtu dvoch obcí. Ich počet bol vyrovnaný bez výraznej dominancie počtu obyvateľov Brusna alebo Ondreja nad Hronom.

Miernu prevahu počtu obyvateľov Ondreja nad Hronom nad Brusnom na začiatku 20. Storočia súvisela s komunikačnou bariérou Hrona a trvala až do modernizácie cesty a prepojení Brusna železničnou líniou.

Po zlúčení historických obcí nastáva v období 1961-2003 stagnácia počtu obyvateľov. Jej príčinou bola silná migrácia obyvateľov Brusna do miest hlavne do Banskej Bystrice, na druhej strane nízka pôrodnosť, ktorá bola spôsobená čiastočne tým, že v obci sa neusídili Rómovia. Ďalšou príčinou stagnácie bola skutočnosť, že v období industrializácie v 50. až 70. rokoch 20. storočia nebol do obce lokalizovaný žiadny priemyselný závod (bolo to vďaka kúpeľom). V posledných rokoch pozorujeme opačný trend. Ľudia sa opäť vracajú na vidiek, kde môžu nájsť príjemnejšie, kludnejšie a bezpečnejšie prostredie na bývanie ako v meste.

Ďalší demografický vývoj v obci bude závisieť aj od ekonomických príležitostí v obci – ich jadrom bude cestovný ruch a kúpeľníctvo – a vývoj nezamestnanosti.

Celkový počet obyvateľov v obci je od roku 1991 veľmi vyrovnaný a zaznamenáva len nepatrné výkyvy jedným, alebo druhým smerom. Podľa posledného sčítania obyvateľov v roku 2011 žilo v obci Brusno 2140 ľudí.

Podiel zastúpenia mužov a žien v obci je pomerne rovnaký, miernu prevahu majú ženy – 52 % na rozdiel od mužov – 48 %.

Tabuľka č. 15: **Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 1869-2002**

Obec/rok	1869	1890	1910	1930	1948	1970	1991	1996	2001	2002
Brusno	1335	1516	1792	1734	1960	2305	2086	2069	2082	2058

Zdroj: ŠÚSR 2013

Tabuľka č. 16: **Prehľad počtu obyvateľov v obci v rokoch 2003-2013**

Obec/rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Brusno	2084	2114	2100	2098	2128	2153	2153	2142	2147	2121	2137

Zdroj: ŠÚSR 2013

Tabuľka č. 17: **Vekové zloženie obyvateľstva k 31.12.2011**

Vek , veková skupina, ukazovateľ	Obec Brusno	Vek , veková skupina, ukazovateľ	Obec Brusno
0-4	97	50-54	145
5-9	84	55-59	169

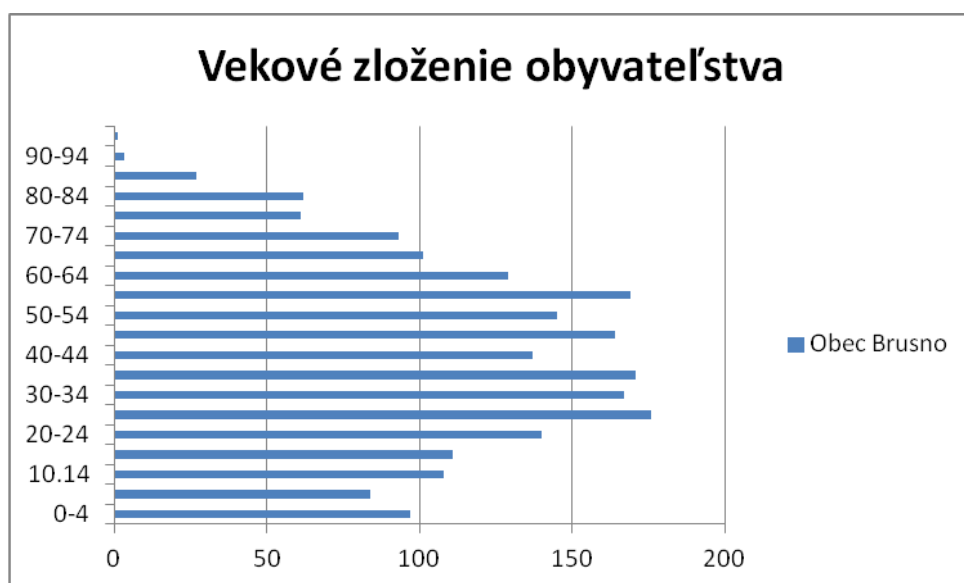
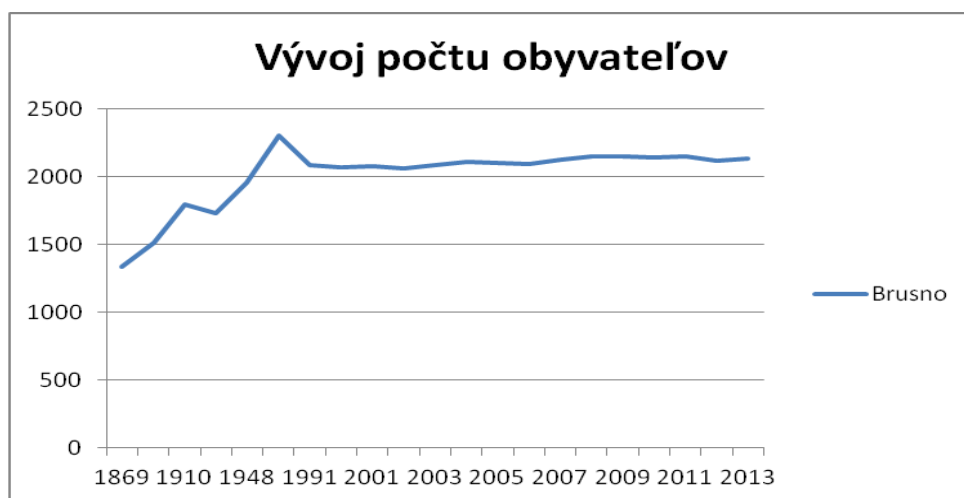
10-14	108	60-64	129
15-19	111	65-69	101
20-24	140	70-74	93
25-29	176	75-79	61
30-34	167	80-84	62
35-39	171	85-89	27
40-44	137	90-94	3
45-49	164	95-99	1

Zdroj: ŠOBD 2011

Tabuľka č. 18: Pohyb obyvateľov v období 2001-2012

Obec	celkový prírastok/úbytok obyvateľstva								
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2012
Brusno	-7	-24	26	30	-14	-2	30	25	-19

Zdroj: ŠOBD 2011

Príčiny trendov v demografických pohyboch

Od roku 2005 počet obyvateľov v území mikroregiónu narastá a je spôsobený výraznou mierou migrácie obyvateľov najmä z mesta Banskej Bystrice (ktoré v tomto období zaznamenáva úbytok obyvateľstva migráciou). Najväčší nárast obyvateľov je v prímestských obciach. S pretrvávajúcim nárastom sa dá rátať aj do budúcnosti. (Vid' územné plány obcí a pokračujúci dopyt po prímestskom bývaní, lacnejšie bývanie). Najväčší úbytok je naopak v malých vzdialenejších obciach.

Do obcí v blízkosti mesta Banská Bystrica sa prisťahujú najmä mladšie vekové kategórie - mladé rodiny okolo 30 rokov. A odsťahujú sa ľudia v strednom veku a staršie vekové kategórie. V podhorských obciach je trend opačný. Do obcí prichádzajú najmä staršie ročníky obyvateľstva, za pokojným rekreačným bývaním, u mladších ročníkov pociťujeme úbytok.

Prisťahovaní občania väčšinou rekonštruujú existujúce objekty (cca 70%).

Počet obyvateľov sa v období letnej turistickej sezóny zvýši najmä v podhorských obciach vhodných na rekreáciu formou chalupárčenia od 5% - 30%. Vo väčších a prímestských obciach a v obciach so zastúpením priemyslu je stav obyvateľstva počas celého roka relatívne nemenný.

Tabuľka č. 19: Priemerný vek, index starnutia 2012

Obec	Muži		Ženy	
	Priemerný vek	Index starnutia	Priemerný vek	Index starnutia
Brusno	39,82	83,78	44,26	176

Zdroj: ŠÚSR 2012

Tabuľka č. 20: Štruktúra populácie územia podľa produktivnosti v roku 2012

Obec/rok 2011	Predproduktívny vek	Produktívny vek		Poproduktívny vek	Počet obyvateľov
		muži	ženy		
Brusno	273	679	587	582	2121
Vyjadrenie v %	12,9%	59,7 %		27,4 %	100%

Zdroj: ŠÚ SR 2012

Obyvateľstvo obce Brusno je trochu prestárle. Percentuálne je v obci najviac zastúpené obyvateľstvo produktívneho veku – 59,7%, pričom počet obyvateľov v predproduktívnom veku dosahuje len necelých 13%. Negatívnym trendom z hľadiska vekovej štruktúry je, že v poproduktívnom veku je v súčasnosti približne jedna štvrtina obyvateľstva - až 27,4%.

Vzdelanostnú úroveň obyvateľov dokumentuje tabuľka. Pri pohľade na údaje o vzdelanostnej úrovni obyvateľstva vidíme, že najviac obyvateľov dosiahlo stredné vzdelanie ukončené maturitou (36,9%). Vysokoškolské vzdelanie dosiahlo 224 obyvateľov, čo je približne 10,4%.

Tabuľka č. 21: Najvyššie skončený stupeň vzdelania obyvateľstva, rok 2011.

Brusno/ vzdelanie	základné	učňovské a stredné (bez maturity)	úplné stredné a vyššie (s maturitou)	vysoko- školské	bez školského vzdelania	ostatní bez udania
Počet	252	513	791	224	289	78
%	11,7	23,9	36,9	10,4	13,5	3,6

Zdroj: SOBD 2011

Drvivá väčšina obyvateľov je slovenskej národnosti (93%). Z ostatných národností ani jedna nedosahuje 1% zastúpenia. Najpočetnejšou inou národnosťou sú Česi (7 obyvateľov), potom Rusi (3 obyvatelia) a Moravia (2 obyvatelia). Medzi ostatné, alebo nezistené národnosti sa počíta 130 obyvateľov čo je cca 6 %.

Tabuľka č. 22: Národnostné a etnické zloženie obyvateľstva v obci Brusno

Národnosť	slovenská	maďarská	rómska	česká	chorvátska
Územie spolu:	2002	1	1	7	1
Národnosť	ruská	moravská	židovská	poľská	ostatné, nezistené
Územie spolu:	3	2	-	-	130

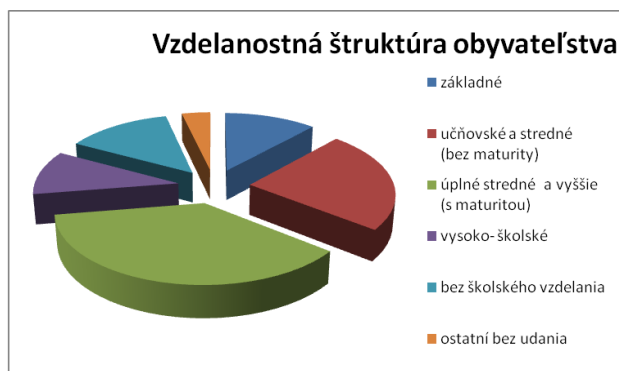
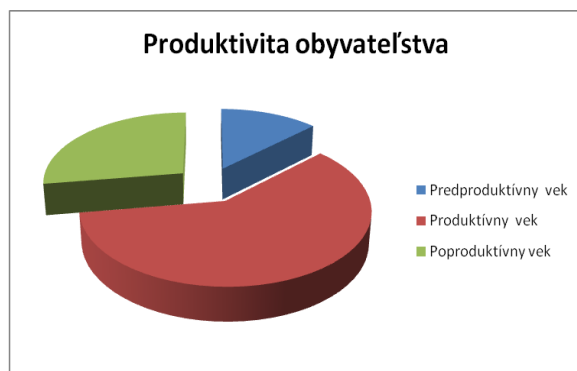
Zdroj: SOBD 2011

Čo sa týka náboženského vyznania obyvateľov výrazne prevládajú obyvatelia s rímsko-katolíckym vyznaním (78% obyvateľov). Druhou najpočetnejšou cirkvou sú evanjelici a.v. (2,6% obyvateľov). Ostatné cirkvi nedosahujú ani 1% obyvateľov. Bez vyznania žijú v Brusne 8% obyvateľov. Zvyšných 206 obyvateľov (9,6%) sa radí do kategórie nezistené.

Tabuľka č. 23: Zloženie obyvateľstva – vierovyznanie v obci Brusno

Rím.- kat. cirkev	Evanj. cirkev aug. vyznania	Grécko - kat. cirkev	Náb. spol svedkovia Jehovovi	Pravoslávna cirkev	Kresťanské zbory
1680	55	15	0	2	0
Reform. kresť. cirkev	Ev. cirkev metodistická	Adventistov 7 dňa	Bahájske spoločenstvo	Bratská jednota baptistov	Apoštolská cirkev
1	4	0	0	0	0
Českoslov. husitská	Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní	ostatné	Bez vyznania	Nezistené	
0	1	7	176	206	

Zdroj: SOBD 2011

2.6 Technická infraštruktúra

Obec je dobre vybavená technickou infraštruktúrou, je elektrifikovaná a plynofikovaná.

Tabuľka č. 24: Vybavenosť územia infraštruktúrou

Obec	vodný zdroj	plyn	min. prameň	term. prameň	vodovod	Kanalizácia splašková	ČOV	TV signál	Digit. ústredňa	vykurovanie
Brusno	2X	áno	áno 5	áno 1	100%	áno	áno	áno	áno	plyn, TP

Zdroj: obec 2013

TP – tuhé palivo, EL – elektrické vykurovanie, VODOVOD – v stĺpci je udávané % napojenosti obyvateľov EO.

Zdroje pitnej vody a ich ochrana

- Všeobecná ochrana podľa § 4 Vodného zákona (138/73 Z. z.) platí pre celé územie mikroregiónu.
- Regionálna ochrana - oblasť riešeného územia sa nachádza v území CHVO Nízke Tatry - Západná časť. Na toto územie sa vzťahuje ochrana podzemnej a povrchovej vody podľa § 19 zákona 138/73. CHVO bola vyhlásená nariadením vlády č. 13/87 Z. z.
- Sprísnená - špeciálna ochrana vyplýva z § 19 zákona 138/73 o stanovení pásiem hygienickej ochrany (PHO) pre využívané vodné zdroje slúžiace pre hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou a pre využívané zdroje prírodných liečivých vôd a minerálnych vôd stolových.

Zásobovanie pitnou vodou

Obec Brusno má vybudovaný vlastný vodovod v správe STVAKu, ktorý je napájaný z prameňov „Vyvieracka“ s výdatnosťou 5 l/s s vyhláseným ochranným pásmom (PLVH - 1503/78 Dj) a „Peklo“ s výdatnosťou 2,5 l/s s vyhláseným PHO (PLVH 1069/86 Dj). Napojených je naň 99,32 % EO. Možno konštatovať, že výdatnosť vodných zdrojov je postačujúca.

V riešenom území sa nachádzajú ochranné pásma vodných zdrojov a ochranné pásmo liečivých vôd Brusno.

Tabuľka č. 25: **Vyhlásené ochranné pásma vodárenských zdrojov v území**

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Číslo rozhodnutia
Brusno	Prameň Vyvieračka	1503/1987 - Dj
	Prameň Peklo	1069/1986 - Dj
	Prameň Kútiky horný:	PHO I.stupňa bolo stanovené rozhodnutím ONV Banská Bystrica č. PLVH - 2712/74 - Dš z 27.1.1975 ako kružnica s polomerom 50m. PHO II.stupňa nie je stanovené, spoločné z prameňom Peklo
	Prameň Bukovec – dolina:	PHO stanovené rozhodnutím ONV Banská Bystrica č. PLVH - 2074/84 z 18.1.1985. PHO II.stupňa - vonkajšia časť zasahuje do k.ú. Brusno

Zdroj: obec 2013

Minerálne vody

Najvýznamnejším prírodným potenciálom územia intravilánu Brusna je šesť liečivých minerálnych prameňov, menovite Ludvig, Hedviga, Paula, Ondrej, Ďumbier a Vepor, a vývery z umelých vrtov BB-88, ŠHB-1 a BB-89 ŠHB-2 [5]. Minerálne vody z nich sú charakterizované ako uhlíkaté, alkalické, síraté, vápenato-sodno-horečnaté hypotonické, rádioaktívne s obsahom Glauberovej soli. Teplota miestnych prameňov sa pohybuje od 16 °C do 20 °C, výdatnosť je od 0,02 do 2 l/s –1. Sú to liečivé minerálne vody vhodné na indikácie niektorých zažívacích chorôb, najmä obličiek, pečene, žalúdočných a črevných porúch. Okrem zažívacích ťažkostí sa v Brusne môžu liečiť aj srdcovo-cievne indikácie a choroby pohybového ústrojenstva

Tabuľka č. 26: **Vyhlásené ochranné pásma prírodných liečivých zdrojov:**

Lokalita	Katastrálne územie	Okres	Vyhlásenie OP	Stupeň OP
Prírodné liečivé vody				
Brusno	Brusno, Ľubietová, Nemecká	Banská Bystrica, Brezno	Vyhláška MZ SR č. 17/2000Z.z.	I., II., III.

Zdroj: obec 2013

Kvalita podzemnej vody:

Sleduje Slovenský hydrometeorologický ústav a výsledky vyhodnocuje podľa Vyhlášky MZ SR č.151/2004 Z.z.

Tabuľka č. 27: **Kvalita pozorovaných vôd v území**

Názov sídla	Názov vodného zdroja	Číslo a typ Objektu	Prekročený ukazovateľ
Brusno	Brusno	354057	arzén

Zdroj: obec 2013

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Obec Brusno má vybudovaný kanalizačný systém v obci na ktorý je napojených približne 80% domov. Odpadová voda je odvádzaná a následne čistená v miestnej čističke odpadových vôd. Po prečistení je vypúšťaná do Hrona.

Odpadové hospodárstvo

Obec Brusno nemá zberný dvor. Riešenie zberu tuhého komunálneho odpadu je vlastným zberom a odvozom TKo vlastnou technikou zo svojho katastrálneho územia na skládku odpadu.

Obec má upravené nakladanie s komunálnym odpadom a drobnými stavebnými odpadmi, vznikajúcimi v obci cez VZN. Separovaný zber využiteľných zložiek komunálneho odpadu je v súčasnosti organizovaný v rôznych formách, separované zložky budú využité ako druhotné suroviny. Rovnako je zväzovaný externými odberateľmi.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Brusno je pripojená na zdroj elektrickej energie prostredníctvom distribučných 22/04 kV transformovní, napájaných z 22 kV vonkajších vedení 22 kV káblovými, resp. vonkajšími prípojkami prostredníctvom 110/22 kV transformovní a 110 kV nadradenej siete. Rozvody elektrickej energie postačujú potrebám súčasným aj v blízkej budúcnosti.

Plynofikácia

Obec Brusno je plne plynofikovaná a týmto médiom majú možnosť vykurovať všetky domácnosti. V niektorých domoch si však stále prikurujú tuhým palivom (drevo, uhlie), alebo elektrikou. Vzhľadom na to že zemný plyn nepredstavuje z dlhodobého hľadiska trvalo-udržateľný zdroj energie bude nutné v budúcnosti počítať s výrobou energie aj z iných (alternatívnych) zdrojov ako sú napríklad solárna, veterná energia, energia biomasy a iné.

Zásobovanie teplom

Prevažujúci spôsob vykurovania obce je na plyn v kombinácii s tuhým palivom.

Verejné osvetlenie

Osvetlenie ciest, komunikácií a verejných priestranstiev je vybudované LED svietidlami, ktoré sú pomocou výložníkov uchytené na podperných bodoch vzdušnej sekundárnej siete NN. Rozvod medzi svietidlami je vodičom AlFe, ktorý slúži ako fáza VO vzdušnej sekundárnej siete NN. Ovládanie VO je centrálné prostredníctvom impulzných káblov pri transformátorových staniciach. Do budúcnosti sa odporúča budovať verejné osvetlenie výbojkovými halogenidovými svietidlami, ktoré budú upevnené na bezpäticových osvetľovacích stožiaroch.

Telekomunikácie

Obec Brusno patrí pod Uzlový telefónny obvod Banská Bystrica. Kapacita telefónnej ústredne je vyhovujúca tak isto ako aj pokrytie signálu mobilného telefónneho operátora. Spokojnosť je aj s kvalitou televízneho signálu. Počítač na obecnom úrade má pripojenie na Internet.

V obci príjem televízneho signálu Slovenskej televízie a Markízy je zabezpečovaný televíznym prekrývačom TVP. Signál ku koncesionárom sa dostáva v menej kvalitnej úrovni. Kvalitný príjem signálu STV by bol možný aj zriadením káblovej televízie s prijímacím zariadením. V obci je príjem riešený individuálnymi vlastnými riešeniami.

Miestny rozhlas

Rozhlasová ústredňa je umiestnená v budove obecného úradu. Od budovy OU je rozvod vedený na kovových stĺpoch, na ktorých sú upevnené reproduktory. Vedenie miestneho rozhlasu je vedené pozdĺž miestnych komunikácií, väčšinou súbežne s telefónnym vedením a vedením NN. Pôvodné rozvody sa ponechajú a pre nové zastavané časti sa vybuduje nové vedenie miestneho rozhlasu. Vedenie a umiestnenie reproduktorov sa uloží na podperné body NN distribučnej siete.

Doprava

Trasovanie a výstavba dopravnej infraštruktúry v obci, vychádzajúca z prepravných požiadaviek jej obyvateľov a hospodárskych subjektov v nej žijúcich a činných, je podmienená miestnym územným členením a charakterom územia (napríklad chránené územia). Najvýraznejším trendom nielen v tunajšej doprave za uplynulé roky je výrazný rast individuálnej automobilovej dopravy na úkor verejnej osobnej dopravy. Individuálna automobilová doprava je environmentálne najnepriaznivejšia, v mestách spôsobuje zhusťovanie a spomaľovanie dopravy, kde dochádza v čase špičiek k dopravným zápcham a k ďalším negatívnym dôsledkom ako je nadmerné znečisťovanie ovzdušia emisiami, hlukom a nehodovosťou. V obci sa prejavuje hlavne v ranných a popoludňajších hodinách.

Spojenie obce s okresnými mestami Banská Bystrica a Brezno zabezpečuje SAD Zvolen. Vzhľadom na to, že pri obci sú situované kúpele celoslovenského významu zastavujú v Brusne všetky druhy vlakov, ktoré prechádzajú železničnou traťou č. 170 Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany. Počet dopravných spojov možno považovať za dostačujúci. Kvalita ciest aj spôsob ich údržby vyhovuje súčasným požiadavkám. Stav chodníkov v obci je síce v dnešnej dobe postačujúci, ale v budúcnosti sa plánuje ich rekonštrukcia a vydláždenie.

Tabuľka č. 28: Stav dopravnej infraštruktúry

Obec	MHD	Dĺžka miestnych komunikácií	Počet autobusových zastávok	Autobusové prístrešky	vlak	Benzínová pumpa	Dĺžka chodníkov v obci
Brusno	nie	15,3 km	5	4	áno	áno	2,4 km

Zdroj: obec 2013

Súčasný stav komunikačnej siete

Z hľadiska dopravného riešenia má obec a jej katastrálne územie nasledovné väzby:

1. **Železničná doprava** - železničná trať prechádza priamo katastrálnym územím, trať č. 170 v smere Banská Bystrica - Brezno.
2. **Cestná doprava** - v danom regióne je dopravná sieť, ktorá sa člení: cesta I. triedy č. 66 Banská Bystrica - Brezno. Napojenie obce na túto cestu je prevedené pomocou cesty III. triedy. Táto cesta tvorí základnú kostru obce. Na túto dopravnú kostru je napojená sieť miestnych komunikácií, ktoré vytvárajú základný, dopravný, urbanistický raster obce.

Železničná doprava

Priamo v katastri obce sa nachádza železničná stanica, a územím prechádza železničná trať č. 170, ktorá nie je elektrifikovaná.

Cestná doprava

Ako vyplýva z predchádzajúceho textu z hľadiska cestnej dopravy je väzba obce na nadradený systém cestnej dopravy priama, obdobne ako v železničnej doprave. Nosnú kostru z hľadiska dopravného tvorí cesta III napojená stykovou križovatkou na cestu I/ 66.

Statická doprava

Hlavné plochy statickej dopravy sú alokované v centre obce. Nedostatočný počet parkovacích miest je pred obchodnými jednotkami, obecným úradom, cintorínom a športovou infraštruktúrou.

Hromadná doprava

Dopravca SAD neuvažuje so zásadnými zmenami vo vykonávaní verejnej pravidelnej autobusovej dopravy na území obce. Pre linky sú tu situované 4 zastávky verejnej pravidelnej autobusovej dopravy. Prístrešky pre cestujúcich na zastávkach sú vo vyhovujúcom stave. Izochrómy pešej dostupnosti nie je vzhľadom na jestvujúcu zástavbu v plnej miere pre riešené územie aj vzhľadom na zábery SAD vo vykonávaní verejnej dopravy dosiahnuť.

Vodná doprava

V riešenom území nie sú vytvorené podmienky pre existenciu vodnej dopravy.

Letecká doprava

Najbližšie letisko je na Sliači s civilnou dopravou.

2.7 Sociálna infraštruktúra – občianska vybavenosť a bývanie

Vybavenosť obce je na veľmi dobrej úrovni. Poskytuje miestnym obyvateľom, ale aj návštevníkom dostatočný komfort. Napriek tomu existujú neprestajné snahy o vylepšenie kvality života obce a do budúcnosti sa uvažuje s výstavbou ďalších športovísk (detské ihriská, klzisko, kúpalisko), prístavisko pre člňákov, požičovne športových potrieb, zariadenia jednotného informačného systému v obci a pod. V pláne je tiež výstavba domu sociálnych služieb a požiarnej zbrojnice s galériou protipožiarnej ochrany v jej vestibule.

V nasledujúcich tabuľkách je poskytnutý prehľad o existencii základných aj doplnkových zariadení občianskej vybavenosti v obci. Značka „x“ znamená existenciu daného zariadenia v obci (vzhľadom na sústavne sa meniaci stav sa neudáva počet zariadení). Pošta je v obci. Zdravotné stredisko sa v obci nenachádza.

Tabuľka č. 29: Sociálna infraštruktúra v obci

Obec	pošta	obchod	espresso	pohostinstvo	kaderníctvo	cukrárstvo	kino
Brusno	x	x	x	x	x	-	x

Obec	lekár obvodný	lekár pediater	zubár	lekáreň	MŠ	ZŠ - 1. stupeň	ZŠ - 2. stupeň
Brusno	stály	stály	3x týždenne	x	x	x	x

Obec	kostol	kaplnka motlitebňa	zvonica	kult. dom	knižnica	pamät. izba	rozhlás	dom smútku	cintorín
Brusno	x	4x	x	x	x	x	x	x	3x

Obec	telocvičňa	kúpalisko	lyžiarsky vlek	futbalové ihrisko	vol/tenis ihrisko	klzisko
Brusno	x	kúpele	x	x	x	-

Obec	verejne prístupný internet, miesto	www stránky obcí	propagačný materiál	noviny	informačné strediská
Brusno	-	www.brusno.sk	x	x	Kúpeľná recepcia interaktívny infopanel

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 30: Vývoj počtu žiakov v základnej škole

Názov obce/ rok sčítania	2011/12	2012/13	2013/14
Brusno	238	230	239

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 31: Vývoj počtu detí v materskej škole

Názov obce/ rok sčítania	2011/12	2012/13	2013/14
Brusno	63	35	70

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 32: Vývoj počtu detí v základnej umeleckej škole

Názov obce/ rok sčítania	2011/12	2012/13	2013/14
Brusno	399	483	387

Zdroj: obec 2013

ZUŠ má detašované pracoviská v obciach Medzibrod, Ľubietová, Strelníky.

Tabuľka č. 33: Náklady na prevádzku školských zariadení

Ukazovateľ/Rok	2011	2012	2013
Výdavky v Euro	1 426 097.-	1 377 940.-	830 182.-

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 34: Školstvo, zdravotníctvo, sociálne služby- stav objektov a rozvojové zámery

Obec	Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom	Málo využívané objekty	Objekty s nepostačujúcou kapacitou	Vlasníctvo objektu/ prevádzkovateľ zariadenia
Brusno	Budova bývalej základnej školy	-	-	obec

Zdroj: obec 2013

Obec nemá rozpracované žiadne rozvojové zámery, školské zariadenia sú po rekonštrukcii.

Tabuľka č. 35: Prehľad a popis inštitúcií pôsobiach v území

Obec	Miestna úroveň	Regionálna úroveň	Národná úroveň
Brusno	Obecný úrad Hasiči ZPOZ Urbárske spoločenstvo Brusno Urbárske spoločenstvo Ondrej	Pošta Poštová banka Zmenáreň	Slovenský zväz protifašistických bojovníkov

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 36: Verejné a iné služby -situácia

Obec	Obchod a služby	Administratíva
Brusno	obchod – potraviny 4, iné obchody 4, espresso, pohostinstvo 3, reštaurácia1 , hotel 1, reštaurácia kúpele	Obecný úrad, pošta, poštová banka, zmenáreň

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 37: **Stav objektov verejných budov**

Obec	Objekty s nevyhovujúcim stavebno – technickým stavom	Málo využívané objekty	Objekty s nepostačujúcou kapacitou	Vlasníctvo objektu/ prevádzkovateľ zariadenia
Brusno	MKS Brusno	-	-	obec
	Dom ľudového umenia	-	-	obec

Zdroj: obec 2013

Možno konštatovať, že obecné budovy a objekty ako Obecný úrad, Kultúrny dom, Základná a materská škola, Dom smútku... sú vo vyhovujúcom stave. Známe rozvojové zámery v oblasti verejných a iných služieb nie sú žiadne - verejné zariadenia sú po rekonštrukcii.

Tabuľka č. 38: **Známe rozvojové zámery v oblasti verejných a iných služieb**

Obec	Známe rozvojové zámery	Vlasníctvo objektu
Brusno	Do budúcnosti sa uvažuje s výstavbou jednotného informačného systému a požiarnej zbrojnice s galériou protipožiarnej ochrany v jej vestibule.	obec
	Dom sociálnych služieb – plánovaná výstavba	obec
	Miestne kultúrne stredisko Brusno	obec

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 39: **Náklady na prevádzku verejných obecných zariadení**

Ukazovateľ/Rok	2011	2012	2013
Výdavky v Euro	78 412.-	77 533.-	86 770.-

Zdroj: obec 2013

Domový fond

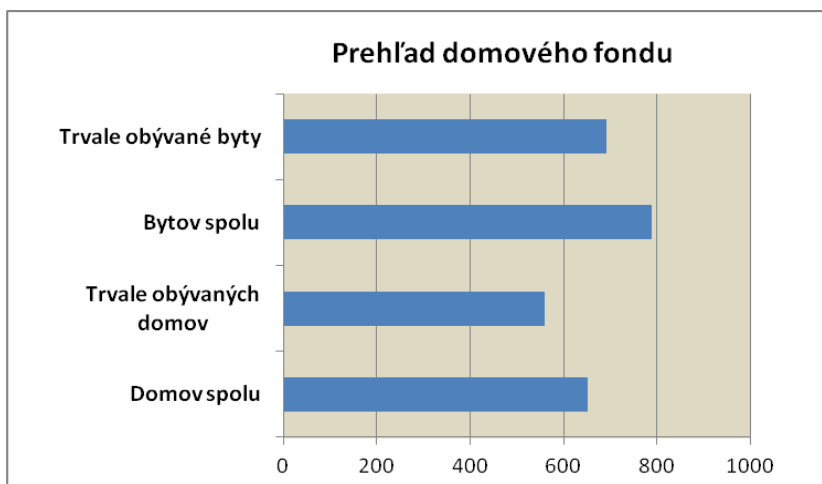
Obyvateľstvo obce na bývanie využíva predovšetkým rodinné domy. Celkový počet neobývaných domov v obci je 91 domov, z toho 28 je určených na rekreáciu. Bytov spolu aj v rodinných domoch je 788. Obec vlastní 1 obecný byt a nachádza sa tu 7 družstevných bytov.

Tabuľka č. 40: **Prehľad domového fondu**

Obec	Domov spolu	Trvale obývané domy	Bytov spolu	Trvale obývané byty
Brusno	651	559	788	692

Zdroj: obec 2013

Cieľom novej bytovej výstavby by malo byť - dosiahnuť bežný európsky štandard. Bývanie pre mladé rodiny, obyvateľov žijúcich pod hranicou sociálneho minima a prestárlych občanov by malo byť porovnateľné so sociálnou výstavbou v krajinách EÚ.

2.8 Hospodárska základňa

Priemyselná výroba je na území obce Brusno zastúpená len v minimálnej miere a vzhľadom na jeho dominantnú funkciu kúpeľného miesta regionálneho významu, s predpokladom ďalšieho rozvoja kúpeľnej funkcie a rozvoja cestovného ruchu, sa rozvoj priemyselnej výroby na území obce neodporúča. Je to tiež vzhľadom na obmedzenia, ktoré vyplývajú z územnej ochrany zásob pitnej vody – CHVO Nízke Tatry, PHO vodných zdrojov Peklo a Vyvieračka. Na zabezpečenie ochrany prírodných liečivých, minerálnych a pitných vôd platia v riešenom území veľmi striktné obmedzenia na akúkoľvek činnosť, ktorá by mohla narušiť kvalitu, alebo kvantitu vodných zásob. V obci smerom na kúpele je situovaná plnička minerálnej vody Brusnianka. Okrem toho sa tu nachádzajú len malá prevádzka elektrovýroby a drobné stavebné firmy.

Jestvujúca priemyselná základňa nepostačuje pokryť potrebu pracovných miest pre obyvateľov obce.

Strojársky priemysel

nemá zastúpenie v obci

Drevospracujúci priemysel

Lesné práce s.r.o.

Stavebný priemysel

V obci pôsobí niekoľko firiem, ktoré majú vo svojej činnosti aj stavebné ráce.

Iný priemysel

nemá zastúpenie v obci

Poľnohospodárstvo

Obec nemá typické podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu. Prevažnú väčšinu pôdneho fondu tvoria trvalé trávnaté porasty na strmých svahoch, čo predurčuje ich využitie predovšetkým na pasienkárstvo, chov oviec a dobytky. *Živočíšna výroba* sa orientuje najmä na chov hovädzieho dobytky. *Rastlinná výroba* je prispôbena požiadavkám živočíšnej..

V katastrálnom území miestnej časti Brusno na nenachádzajú žiadne objekty poľnohospodárskej výroby.

V katastrálnom území miestnej časti Ondrej nad Hronom sú lokalizované dve poľnohospodárske účelové zariadenia: - areál bývalého poľnohospodárskeho družstva, ktorý patrí Roľníckemu družstvu Slovenská Ľupča. Časť bývalého areálu družstva je prenajatá súkromne hospodáriacej roľníčke Ing. Eve Roštárovovej. Zameraním tohto subjektu je chov hospodárskych zvierat a následný predaj ich produktov. Na farme sa chová 75 kusov hovädzieho dobytky, z čoho 40 je dojníc, ktorých produkcia sa predáva do Ľupčianskej syrárne.

Roľnícke družstvo chová 500 ks oviec. Družstvo využíva na chov poľnohospodársku pôdu, ktorú má v prenájme Ing. Eva Roštárová. Ustajnené sú priamo v areáli hospodárskeho dvora.

V lokalite Roveň v Sopotnickej doline sa nachádzajú dve hospodárske budovy, v súčasnosti neprevádzkované.

Rastlinná výroba sa prispôbuje potrebám chovu. Pestuje sa prevažne kukurica na siláž a viacročné krmoviny - najmä lucerna. Ostatnú časť poľnohospodárskej pôdy tvoria kosné lúky a pasienky.

Tabuľka č. 41: **Poľnohosp. subjekty v provovýrobe, hospodárske dvory, súkromne hospodáriaci roľníci**

Lokalita	Subjekt	celková výmera PP	orná pôda	TTP	ošípané	hovädzí dobytok	ovce	počet zamest.
Brusno	PD Brusno							
		-	-	-	-	-	500 ks	-
	1 SHR Ing. Eva Roštárová							
		250 ha	-	-	-	75 ks – z toho 40 kráv	-	6

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 42: **Poľnohospodárske a výrobné objekty**

Objekt	Podnikateľ, firma	Druh činnosti	Poznámka
Súbor poľnohospod. budov-dvor	PD Brusno Agrospol v konkurze	Rastlinná výroba, chov oviec,	
Farma	SHR Ing. Eva Roštárová	Rastlinná výroba, chov HD	
Plnička minerálnej vody Brusnianka	Kúpele Brusno, a.s.	Plnenie minerálnej vody Brusnianka	
Administratívne budovy 1x	Lesy SR	Poľnohospod. a lesnícka výroba Predaj, spracovanie produktov, les. výroba a výsadba	
žiadne	Urbárske spoločenstvo	Poľnohospod. a lesnícka výroba Predaj, spracovanie produktov, les. výroba a výsadba	

Zdroj: obec 2013

Poľovníctvo a rybárstvo

Na území Brusna sú aktívne dve poľovnícke združenia Kopok a Vepor. Rybárstvo je sústredené predovšetkým na rieku Hron, kde sa zdržuje hlavne pstruh obyčajný a dúhový, hlaváčka, hlaváč, mrena, lipeň a podustva. V prítokoch Hrona sú predovšetkým pstruhy.

Lesné hospodárstvo

Organizačne sú lesy mikroregiónu zaradené prevažne do lesného hospodárskeho celku (LHC) Slovenská Ľupča, malá časť katastrálneho územia Ľubietovej patrí do LHC Osrbíe. Najväčším

lesohospodárskym podnikom sú Lesy SR, štátny podnik – Odštepňý lesný závod Slovenská Ľupča. Ďalšími vlastníkmi sú Lesy SR š.p., Urbárske spoločenstvo Lučatín, Obecné lesy Ľubietová s.r.o., Urbárske spoločenstvo Strelníky, Urbárske a pozemkové spoločenstvo Povrazník.

Vsúčasnosti je lesnícka výroba zastúpená aj Poľnohospodárskym družstvom Bukovina. Predmetom činnosti družstva je aj lesnícka výroba vrátane predaja nespracovaných lesných výrobkov a plodov za účelom ich spracovania alebo ďalšieho predaja, sadenie stromčekov, prerezávka a čistenie lesa, údržba trávnatých a lesných porastov a vykonávanie terénnych úprav.

Tabuľka č.43: Údaje o výmerách lesov a lesnatosti územia

Obec	Celková výmera ZÚJ (ha)	Výmera lesov (ha)	Lesnatosť (%)
Brusno	4351	3229	74,2

Zdroj: SU SR 2013

Nerastné suroviny a prírodné zdroje

V minulosti bolo v k.ú. Brusno aktívnych niekoľko rudných baní. V Sopotnickej doline sa ťažilo zlato a v doline Brusnianky zase striebro a hlavne meď. V Sv. **Ondreji nad Hronom (Brusno)** sa ťažilo zlato. V súčasnosti sa tu nenachádza žiadne ložisko nerastných surovín avšak hodnotným prírodným zdrojom je drevo. Jeho zhodnocovanie v miestnej výrobe nie je dostatočné. Ďalším významným prírodným zdrojom sú minerálne a termálne pramene a pitná voda. V obci je postavená plnička minerálnej vody. Kúpeľnými hosťami ale aj širokou verejnosťou sú využívané pramene situované v kúpeľoch Brusno. V snahe nadviazať na banícku slávu minulosti existujú reálne snahy na zriadenie baníckeho skanzenu v bývalej medenej bani.

Tabuľka č. 44: prehľad o nerastných surovinách v obci

Lokalita	Druh nerastu	Druh ložiska	CHLU	DP	ťažba
Brusno	/	/	/	/	/

Zdroj: obec 2013

CHLU – chránené ložiskové územie
DP – dobývací priestor

2.9 Rekreačia a cestovný ruch

Z hľadiska cestovného ruchu patrí obec Brusno k sídlam významným pre turizmus, je rekreačným útvarom, relaxačným strediskom a liečebným kúpeľným miestom, podhorského funkčného typu s celoštátnym významom.

V zázemí obce sú početné turistické chodníky, ktoré sprístupňujú atraktívne hrebene Nízkych Tatier a masív Poľany. Brusno možno považovať za východisko pre letnú pešiu turistiku, cykloturistiku a zimnú turistiku najmä do turisticko-rekreačných priestorov Národného parku Nízke Tatry a Veporských vrchov.

Okrem značkovaných trás sa v obci udržiavajú promenádne chodníky s východiskom z kúpeľov do vyhladkových lokalít Skala (491 m n.m.), Dubinka (470 m n.m.) s krížovou cestou a Kopok (744 m n.m.).

V bezprostrednom zázemí obce sú dva lyžiarske vleky. V súčasnosti je funkčný vlek v lokalite Pod Skalou juhozápadne od obce. Možnosti rekreačného lyžovania sú však v susedných obciach, najmä v Ľubietovej a v obci Strelníky. Asi 22 km od obce sa nachádza jedno z najvýznamnejších lyžiarskych

stredísk na Slovensku – Chopok Tále. Letné kúpalisko sa síce v obci nenachádza, ale čiastočne ho nahrádza letný areál v obci Strelníky a bazén v Medzibrode.

Obec má veľký rekreačný potenciál pre letnú a zimnú rekreáciu. Celoročnými aktivitami v obci sú chalupárstvo, vychádzky do lesa s turistickými a poznávacími motívami, zberom lesných plodov a liečivých bylín. Obec je navštevovaná aj víkendovými návštevníkmi predovšetkým zo širokého okolia, ktorí navštevujú pramene a zásobujú sa liečivými minerálnymi vodami. K podujatiam s regionálnym významom patrí miestna kultúrna slávnosť „Čipkárskô“, ktorá spája ľudové kulinárstvo, remeslo a trhy. V obci je aj špeciálna lekárska knižnica. Čoraz populárnejšia je cykloturistika. Turistické a cykloturistické trasy majú západu – východný priebeh. Severná vetva sa napája na hlavnú hrebeňovku Nízkych Tatier cez Sopotnickú dolinu (zelená značka s pripojením sa na červenú – Cestu hrdinov SNP na vrcholku Veľkej Chochule 1753 m n.m.). Južná trasa cez dolinu Brusniansky (po žltej trase s prípojom na modrú a na vrchol Ľubietovského Hrbu 1254 m n.m. alebo s odbočkou cez Čiernu dolinu do obce Ľubietová).

Najväčší význam pre obec Brusno má podpora rozvoja kúpeľného cestovného ruchu. Kúpeľný cestovný ruch sa rozvíja na báze existencie prírodných liečivých zdrojov. V prípade Brusna sú týmito zdrojmi liečivá minerálna voda a podhorská klíma.

Kúpele majú trojaký význam – medicínsky, turistický i spoločenský. Poskytujú regeneráciu fyzických a duševných síl tak chorých ako aj zdravých návštevníkov. I keď zdravotné hľadisko je v prípade kúpeľov najdôležitejšie, nemalý význam má i spoločenský, kultúrny a športový život v kúpeľných mestách. Úroveň kúpeľnej starostlivosti nezodpovedá len vybavenie diagnostickými a liečebnými prístrojmi ale i úroveň ubytovacích, stravovacích a ostatných služieb, kultúrne, spoločenské a športové zázemie a ostatné atraktivity.

Prírodné liečebné zdroje

- **minerálna voda** - vyvierajú tu šesť prameňov prírodných liečivých, síranovo-hydrouhličitanových, vápenato-sodno-horečnatých, studených, hypotonických minerálnych vôd so zvýšeným obsahom fluóru
- **klíma** – mierne teplá, vlhká klíma, čistý vzduch

Kultúrno-historický potenciál:

- Kostol sv. Andreja a jeho areál
- kaplnky
- Areál starých kúpeľov, prvé budovy boli postavené už v roku 1829
- Historická zeleň v parku
- Banícky dom
- Ľudová architektúra
- Technické pamiatky: bane na meď v doline Brusniansky, bane na zlato a striebro v Sopotnickej doline
- **V blízkom okolí:** pamiatky obcí mikroregiónu RENTAR, hrad Slovenská Ľupča, historické pamiatky v Banskej Bystrici a v Brezne

Ostatné atraktivity:

- Špeciálna lekárska knižnica
- Zachovalé remeslá

Rekreačné areály a areály poskytujúce zázemie pre diverzifikáciu činností na vidieku s dôrazom na cestovný ruch

Náučné chodníky a turistické trasy

Tabuľka č. 45: Vyznačené turistické trasy v katastri obce Brusno

Trasy	Trasa	Dĺžka
Modro značené chodníky		
	-	
Zeleno označené chodníky		
5433/b	Ľubietová - Brusno	2 ½ hod
Žlto značené chodníky		
	-	

Zdroj: www.geoparkbb.sk

Tabuľka č. 46: **Prehľad športových zariadení – letné športy**

Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Povrch	Poznámka
Brusno					
	telocvičňa	1	obec		
	futbalové ihrisko	1	obec		
	volejbalové / tenisové ihrisko	1	obec	antuka	
	Ihrisko viacúčelové	2	obec	umelá tráva	Pri ZŠ
	tenisové kurty	1	obec	umelá tráva	
	bazény	2	kúpele	termálna voda	- sú súčasťou kúpeľných domov Kúpeľov Brusno
	Splav Hrona	1	súkromné	RD	

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 47: **Prehľad športových zariadení – zimné športy**

Obec	Športové zariadenie	Počet	Vlastník	Poznámka
Brusno				
	lyžiarsky vlek 500m	2	obec	len jeden je v prevádzke
	Klisko-ihrisko	1	obec	

Zdroj: obec 2013

- **bežecké trate**
- **cykloturistické trasy**
 1. Brusno - Brusno kúpele - Kolba - chata na Hrbe - Tri vody - Osrbliu - Hronec - Podbrezová - Brusno
Dĺžka: 55 km, najvyšší bod: 1150 m.n.m
 2. Lopej - Predajná - Brusno
Dĺžka: 37 km, najvyšší bod: Žliabky 1128 m.n.m.
 3. Brusno - Kúpele - po asfalte na Kolbu - chata na Hrbe - Hrb - Vepor - Hájny grúň - sedlo Jasenová - po modrej a zelenej značke - Ľubietovská bukovina - Minca - Strelníky - Ľubietová - Brusno
Dĺžka: 50 km, najvyšší bod: Hájny Grúň, 1207 m.n.m
 4. Brusno - Predajná - Jasenie - Lomnistá dolina - Struhárske sedlo - Salaš pod Zámostskou hoľou - po žltej značke do Jasenianskej dol. - Jasenie - Predajná – Brusno
Dĺžka: 45 km, najvyšší bod: 1500 m.n.m.
 5. Brusno - Pohronský Bukovec - Jegorovove bunkre - Ráztocké lazy - Ráztoka – Brusno
Dĺžka: 25 km, najvyšší bod: 1100 m.n.m.
 6. Brusno - Hiadeľ - Hiadeľské sedlo - Korytnica - Donovaly - Bursová - Baláže - Podkonice – Slovenská Ľupča - Lučatín – Brusno
Dĺžka: 55 km, najvyšší bod: 1099 m.n.m.
 7. Brusno - Lučatín - Moštenica - Kyslá - sedlo Hadľanka - hrebeňovkou na Donovaly - Kalište – sedlo Príslop - Moštenica - Lučatín – Brusno
Dĺžka: 50 km, najvyšší bod: 1225 m.n.m.
 8. Brusno - Lučatín - Slovenská Ľupča - Podkonice - chata na Plešiach - sedlo Príslop – Moštenica - Lučatín – Brusno
Dĺžka trasy: 35 km, najvyšší bod: 987 m.n.m
- stolný tenis
- požičovne športových potrieb
 - požičovňa bicyklov v kúpeľoch pre kúpeľných hostí
- rybárske revíry
- 2 poľovné revíry
- studničky
- guľášoviská
- kino
- predaj suvenírov – v kúpeľoch
- zaujímavé organizované podujatia a slávnosti
- zmenáreň v kúpeľoch

Tabuľka č. 48: Identifikácia rekreačných, ubytovacích a stravovacích zariadení

Názov zariadenia	Lôžková kapacita	Stravovacia kapacita	Kategória
Liečebný dom Poľana	264	264	I. kategória
	Kongresová sála pre 200 hostí, možno využívať na semináre, školenia, konferencie, kongresy. Zdravotnícke služby, bazén. Jedáleň, denný bar, reštauračné služby, kaviareň, cukráreň. Doplnkové služby: kozmetika, solárium, kaderníctvo, kino priamo v budove.		
Liečebný dom Paula	21	21	II. kategória
	2 - poschodová, 7 buniek - zloženie 1 x 1/1 + 1 x 2/2. Bunkový spôsob ubytovania: jednoposteľová a dvojposteľová izba spojené spoločnou chodbou, sprchovací kút a WC slúži pre obidve izby. Vilka slúži len ako ubytovacie zariadenie. Klienti využívajú zdravotnícke, reštauračné a iné doplnkové služby v liečebnom dome Poľana. Spoločenská miestnosť s TV programom na I. a II. poschodí. Vhodná pre mladšiu klientelu, rodiny s deťmi a pre ponuku podnikom na rekondičné a relaxačno-ozdravovacie pobyty.		
Hotel Brusno	53	53	hotel***
- rodinný dom č. 597, situovaný asi 500 m od liečebného domu – p. Smidová	6	-	ubytovanie v súkromí
- rodinný dom Okružná č. 176/32, situovaný asi 500 m od liečebného domu – p Škondejová	10	-	ubytovanie v súkromí

Zdroj: obec 2013

2.10 Trh práce

Zamestnanosť

Hlavnými zamestnávateľmi v obci sú Kúpele Brusno a.s., ktorým patrí aj plnička minerálnej vody. Samostatne hospodáriaci roľník Ing. Eva Roštárová zamestnáva 6 pracovníkov. V obci sa nachádza poľnohospodársky dvor a Slovenské lesy, odštepny závod Slovenská Ľupča. Terciárny sektor – služby je zastúpený drobnými súkromnými podnikmi s rodinnými prevádzkami (obchody, hotel, pohostinstvá, občianska vybavenosť). Školstvo a veda poskytuje zamestnanie v materskej a základnej škole. Obyvatelia, ktorí dochádzajú za zamestnaním, pracujú väčšinou v priemyselných podnikoch v Banskej Bystrici, Podbrezovej, Slovenskej Ľupči a v Brezne.

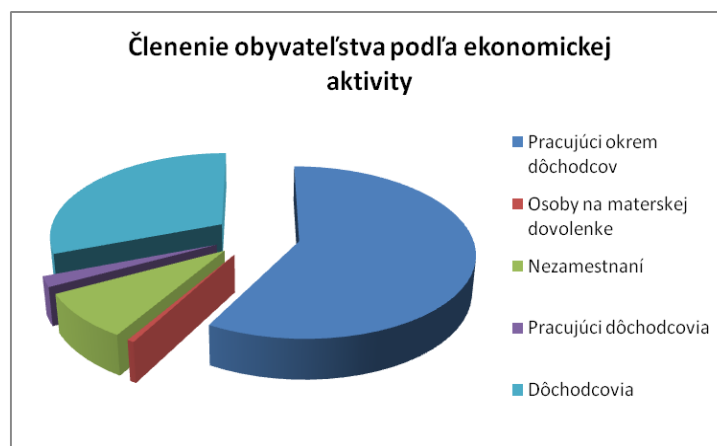
Tabuľka č. 49: Členenie obyvateľstva podľa ekonomickej aktivity

Obec	Počet obyvateľov	Pracujúci okrem dôchodcov	Osoby na materskej dovolenke	Nezamestnaní	Pracujúci dôchodcovia	Dôchodcovia	Ekonomicky aktívni spolu
Brusno	2147	907	9	135	31	480	1082

Zdroj: SOBD 2011

Z celkového počtu 2147 obyvateľov obce bolo v roku 2011 (SOBD2011) ekonomicky aktívnych 1082, čo činí 50%.

Počet nezamestnaných v roku 2013 bol okolo 9-10% produktívneho obyvateľstva. Nezamestnanosť za obec nie je špecificky sledovaná, len prostredníctvom úradu práce a sociálnych vecí na okresnej úrovni.

Podnikateľské aktivity, pracovné príležitosti

V obci Brusno najviac subjektov pôsobí vo sfére obchodu, hoteliérstva, dopravy, finančníctve, nehnuteľnostiach, verejnej správy, obrany, školstva, zdravotníctva a ostatných službách.

Obyvatelia obce dochádzajú za prácou do okolitých obcí a najviac do miest Banská Bystrica a Brezno. Zamestnanie:

- Kúpele Brusno a.s. Brusno
- plníčka minerálnej vody Brusnianka
- obchody
- obecný úrad
- škola
- škôlka
- lekár
- zubár
- lekáreň
- pošta
- hotel
- reštaurácia
- pohostinstvá
- fara katolícka
- elektrovýroba
- stavebné firmy

Tabuľka č. 50: Podnikateľské subjekty zapísané v ORSR so sídlom v obci Brusno

Názov podnikateľského subjektu	Vznik
ADRA Slovakia s.r.o.	2009
ARACHNAE s.r.o.	2013
BB SHIP s.r.o.	2009
BIC Trade s.r.o.	2005
Bodybuilding & Fitness s.r.o. (Kúpele Brusno)	2014
BRUSNO- TURIST s.r.o.	2001
DOMINEX - BSK s.r.o.	2006
Dušan Oravec s.r.o.	2013
Eletech s.r.o.	2014
Gi LUX co. LTD, spol.s r.o.	2004
GRAND PROMOTION s.r.o.	2012
KORTEX s.r.o.	1993
KRENN, s.r.o.	2005

Kúpele Brusno Pictures s.r.o.	2011
Kúpele Brusno, a.s.	1996
Kúpeľná investičná s.r.o.	2008
Lake spol. s r.o.	2004
Lekáreň Boston, s.r.o.	2008
LESNÉ PRÁCE, s.r.o.	2003
MECON, s.r.o.	2004
MIKITO s.r.o.	2011
MR EXPERT s.r.o.	2014
Neat & Trim, spol. s r.o.	2005
NEBUS Trading s.r.o.	2013
NOPAS - Nora Oklepková	2013
Peter Sanitra, s.r.o.	2008
Píla EBEN s.r.o.	2000
PLAN TRANS s.r.o.	2006
Printech Slovakia s.r.o.	2009
PV FINALSTAV s.r.o.	2010
SIDES s.r.o.	2005
SPIRIT RELAX BRUSNO s. r. o.	2013
STAVO - Reall, s.r.o.	1993
Svitlana Borovska	2007
TAMADA Slovakia, s. r. o.	1993
Tibor Schnierer - AUTOBUSOVÁ DOPRAVA	2013
Valter marketing & service, spol. s r.o.	1995
VOSKO, s.r.o.	2012
VREXIM spol. s r.o.	1994
WORLD PHARM s.r.o.	2011
ZEPOSTAV s.r.o.	2013

Zdroj: www.or.sr.sk r.2014

Tabuľka č. 51: Podnikateľské subjekty zapísané v ŽRSR s pôsobnosťou v Brusne

Názov podnikateľského subjektu
PaedDr. Ivan Vierik
Ján Kereš
Valter marketing & service, spol. s r.o.
LUKRAS, s.r.o.
Dušan Rybár - GASTRO-MIX
Milada Škondejová
Peter Jonák - Pohostinstvo pri Hrone
Ján Gera - TEL-SYS
EVONA ELECTRONIC, spol. s r.o. (prevádzka ubytovanie a pohostinská činnosť, zodp. Ing. Mária Sobolová)
Andrea Vieriková - AMBRA
Jaroslav Valter
Zlatica Lamperová
BRUSNO- TURIST s.r.o.
RIO GRANUS s.r.o. (Požičiavanie športových a turistických potrieb)
Marianna Meškanová
Eleonóra Blahová
TOP - POINT s. r. o.
Ľudmila Slabeciusová
Banskobystrické spotrebné družstvo, sídlo Banská Bystrica
Štefánia Pančušková
Iveta Hermáneková
Iveta Kramcová
Peter Šuhajda - ŠUHO
STAVO - Reall, s.r.o.
Bc. Michaela Haburová - HÚSATKÁ
Ing. Jozef Flosník - Pekáreň u Flosníkov (prevádzka Brusno)

Ján Škondej - D I S K O N T
Lekáreň Boston, s.r.o.
AgroMed, s.r.o. (prevádzka Brusno)

Zdroj: www.zrsr.sk r.2013

Tabuľka č. 52: **Prehľad o poľnohospodárskych subjektoch obhospodarujúcich najväčšiu výmeru poľnohosp. pôdy**

Podnikateľské subjekty	Výmera obhospodarovanej pôdy v ha	Súkromne hospodáriaci roľníci (s výmerou nad 20 ha)	Výmera obhospodarovanej pôdy v ha
PD Brusno	-	SHR Ing. Eva Roštárová	250 ha

Zdroj: obec 2013

2.11 Ľudský potenciál (spolky, združenia, podnikatelia, kluby)

Kluby, spolky a združené spoločenské aktivity

Najstarším a tiež najaktívnejším spolkom v obci sú hasiči. Okrem toho že organizujú hasičské súťaže, sú tiež hlavnými organizátormi rôznych zábavných ale tiež vzdelávacích podujatí. Jedným z najobľúbenejších podujatí, ktoré organizujú práve hasiči je fašiangová zábava. Organizuje sa každoročne a zapája všetkých obyvateľov do tradičných ľudových zvykov a žartov. Pre deti je organizovaná vzdelávacia hra „Plameň“ v ktorej otestujú svoje znalosti a vedomosti z oblasti protipožiarnej ochrany.

Veľmi aktívne sú tiež všetky športové spolky. O ich aktivitách sa dozvieme viac v kapitole Šport a cykloturistika.

Každým rokom, je mesiac marec venovaný úcte k starším. ZPOZ organizuje uvítanie detí do života. V spolupráci so školou a materskou školou sa organizujú podujatia ako sú Mikuláš, Deň detí a Deň matiek. Veľmi zaujímavou akciou je Posedenie pod stromčekom, ktoré je spojené s kvízom „Čo vieš o našej obci“.

Najobľúbenejším podujatím je „Čipkársky guláš“, ktorý sa organizuje už niekoľko rokov vždy pri príležitosti prvej zmienky o obci (24.5.) Nadväzuje na tradície minulosti, kedy sa obyvatelia Brusna často vydávali do sveta na vozoch ako podomoví predajcovia. Aby nemuseli zastavovať a zakladať ohnisko na uvarenie jedla, viezli so sebou špeciálne upravený kotol. V strede kotla bola umiestnená rúra, v ktorej bolo ohnisko. Zospodu kotla bol priestor pre popol. Okrem súťaže o najlepšie guláš (do ktorej sa v roku 2003 prihlásilo až 27 družstiev) je tu aj priestor pre rôzne zábavné hry a merania síl pre deti aj dospelých.

V minulosti sa v obci hrávalo s veľkým úspechom ochotnícke divadlo. Táto tradícia trvala ešte do roku 1986 a je vážny záujem ju obnoviť.

Tabuľka č. 53: **Zručnosti obyvateľstva**

Obec	Databáza zručných ľudí v území
Brusno	Výroba dreveného náradia, kosiská, hrable – MOKROŠ Ján črpáky - ĎURIANČÍK František, GREGOR Emil Výšivky - HRONCOVÁ Matra Tkanie pokrovcov - DUDKOVÁ Anna Keramická dielňa –UHRÍK M. Historické dýky – ĎURIANČÍK Ján Historické brnenie, zbrane – HUŤKA Reštaurátor listín - KOCKA Štefan Preparátor zveri - KOHÚT Vladimír Výroba zvoncov – PEŤKO Maliari obrazov a rezbári - HUŤA Libor, ŠELEST Jaroslav, MIKLOŠ Marian, ĎURIANČÍK Pavel, PANČUŠKA Juraj, RAUCH Eduard, LIHAN Pavel, KOCKA Štefan, ĎURIANČÍK František ml. a ďalší (spolu približne 40 umelcov)

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 54: **Prehľad kultúrnych a historických zdrojov – nehmotné zdroje, ľudský potenciál**

Obec	Kluby, spolky združenia	Kultúrne podujatia
Brusno	Hasiči Jednota dôchodcov Ženy – aerobic ZPOZ	Hasičské súťaže Uvítanie detí do života Fašiangová zábava Čipkársky guláš

SZPB – Slovenský zväz Protifašistických bojovníkov Volejbalový oddiel Oddiel silového trojboja OZ Strieška OZ Dieťa a umenie OZ Futbalový klub - 34 Brusno – Ondrej OZ Klub slovenských turistov Ondrobrus OZ Lyžiarsky oddiel Brusno OZ Poľovnícky klub Kolba OZ ŠŤASTNÁ ŠKOLA OZ Volejbalový klub obce Brusno	Mesiac úcty k starobe Posedenie pod stromčekom Mikuláš MDD Deň matiek Katolícke bohoslužby Music star – súťaž talentov
---	--

Zdroj: obec 2013, Register Občianskych združení SR

Práca s verejnosťou

Od roku 2007 do roku 2013 neboli realizované žiadne ankety resp. dotazníky v záujme prieskumu verejnej mienky o rozvoji obce. Boli realizované iba stretnutia s občanmi k parciálnym zámerom, ktoré riešili konkrétne lokálne investície ako napr. zástavbu rodinnými domami a pod.

2.12 Rozvojové dokumenty (súladi s existujúcou dokumentáciou rozvoja)

Na riešené územie je spracovaných viacero dokumentácií, ktoré sa zaoberajú jeho trvalo udržateľným rozvojom:

Koncepcia územného rozvoja Slovenska ako územnoplánovacia dokumentácia celoštátneho významu rieši nadradené rozvojové osi, hierarchiu sídiel, životné prostredie, nadradené systémy sociálnej a technickej infraštruktúry. Územím MR prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.

ÚPN VÚC Banskobystrického kraja schváleného vládou SR uznesením č.394 z 9.6.1998 a jeho zmeny a doplnky riešia rozvoj územia podrobnejšie. V tomto dokumente sú zakotvené hlavne:

- rekonštrukcia cesty č. I/66 v úseku Slovenská Ľupča – Brezno (kategória S 22,5/80,100; úsekovo R 22,5/80,100)
- návrh trasy E 77 Banská Bystrica – Slovenská Ľupča – Korytnica so zatunelovaním trasy pri obciach Moštenica a Hiadel'
- elektrifikácia celoštátnej žel. trate Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany
- predĺženie pohronskeho SKV s napojením sídiel po trase
- výstavba zariadení na využitie miestnych zdrojov energie
- vybudovať sieť digitálnych ústrední na všetkých úrovniach

Zhodnotenie a požiadavky záväznej časti nadradenej ÚPD - Územného plánu veľkého územného celku Banskobystrický kraj (ÚPN VÚC) /výber častí vo vzťahu ku územiu mikroregión RENTaR/.

I. Záväzné regulatívy funkčného a priestorového usporiadania územia

1. V oblasti usporiadania územia, osídlenia a rozvoja sídelnej štruktúry a hospodárstva

...

- 1.7.2. zachovať pôvodný špecifický ráz vidieckeho priestoru, vychádzať z pôvodného charakteru zástavby a historicky utvorenej okolitej krajiny, zachovať historicky utváraný typ zástavby obcí a zohľadňovať národopisné špecifiká jednotlivých regiónov,
- 1.7.3. pri rozvoji vidieckych oblastí zohľadňovať a rešpektovať ich špecifické prírodné a krajinné prostredie a pri rozvoji jednotlivých činností dbať na zamedzenie, resp. obmedzenie možných negatívnych dôsledkov týchto činností na krajinné a životné prostredie vidieckeho priestoru.
- 1.7.4. vytvárať podmienky dobrej dostupnosti vidieckych priestorov k sídelným centráм podporou výstavby verejného dopravného a technického vybavenia obcí tak, aby vidiecke priestory vytvárali kultúrne a pracoviskovo rovnocenné prostredie s urbánnym prostredím a dosahovali skĺbenie tradičného vidieckeho prostredia s požiadavkami na moderný spôsob života,

...

- 2.2.1. rešpektovať poľnohospodársky pôdny fond, podporovať jeho využívanie v celom jeho rozsahu a poľnohospodársku pôdu v kategóriách zodpovedajúcich pôdno-ekologickej rajonizácii a typologicko-produkčnej kategorizácii, v súlade s platnou legislatívou
- 2.2.2. v chránených územiach zavádzať osobitný režim hospodárenia (chránené územia podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, ochranné pásma vodárenských zdrojov) v zmysle platnej legislatívy,

- 2.2.3. v národných parkoch a v ich ochrannom pásme a v chránených krajinných oblastiach uprednostňovať poľnohospodárstvo s výrazným ekologickým účinkom a s prioritným cieľom udržania biodiverzity a trvalo udržateľného rozvoja územia,
- 2.2.4. pri využívaní lesných pozemkov uplatňovať funkčnú diferenciáciu územia aj v závislosti od stupňa ochrany a kategórie chráneného územia v zmysle platnej legislatívy o ochrane prírody a krajiny, v národných parkoch vyhlasovať len lesy osobitného určenia a ochranné lesy, existujúce hospodárske lesy podľa možnosti prekategORIZOVAŤ na lesy osobitného určenia,
- 2.2.5. v chránených územiach uplatňovať ekologické princípy hospodárenia,
- 2.2.8. vytvárať podmienky pre rozvoj poľnohospodárstva, prioritne v horských oblastiach s podporou tradičného pastevného odchovu hospodárskych zvierat, v súlade s ochranou životného prostredia a zdravou výživou,
- 2.2.9. vytvárať podmienky pre obnovu trvalých trávnych porastov v súlade s udržaním ekologickej stability územia a zachovania krajinného rázu,

...

Regionálny rozvoj

- 2.4.4. vytvárať územno-technické podmienky pre rozvoj malého a stredného podnikania,
- 2.4.5. podporovať rozvoj výroby a služieb založených na využití domácich zdrojov,

...

3. V oblasti rozvoja rekreácie a turistiky

- 3.1.6. pre dosiahnutie strategického cieľa a špecifických cieľov rozvoja cestovného ruchu v kraji je v plánovaní a regulácii územného rozvoja potrebné za prioritné považovať:
...vedomostno-poznávacie štruktúry:
GEOPARKY – Banskštiavnický, Banskobystrický, Novohradský,
mototuristické trasy:
...Slovenská banská cesta (Malé Karpaty – Štiavnicko-bystrická oblasť – Rudohorie),
Železná cesta (v rámci programu „Európske kultúrne cesty priemyselných pamiatok“ – trasa:
Košícký kraj - Červená Skala - Muráň - Tisovec - Hnušťa - Sirk - Jelšava - Štítnik - Kunova
Teplica -Tornaľa - Kráľ – Maďarská republika)
! cyklomagistrály:...
Zelená stuha Pohronia
! vodná turistická trasa: rieky Hron a Ipel'
- 3.1.7. v horskom turizme plne využiť potenciál pre rozvoj zimných lyžiarskych športov v jestvujúcich turistických strediskách, podmienený dosiahnutím konsenzu s orgánmi ochrany prírody a krajiny, umožňujúceho ich funkčné rozšírenie a prípadnú integráciu do aglomerácií. Rozvoj zamerať na dobudovanie rekreačnej vybavenosti a dopravnej a technickej infraštruktúry pre zabezpečenie celoročného využívania ich kapacít,
- 3.4. rozvíjať komplexnosť a kvalitu vybavenosti všetkých turisticky atraktívnych miest,
- 3.4.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia a jeho okolia,
- 3.4.3. priestor voľnej krajiny využívať predovšetkým na športové, relaxačné, poznávacie a iné pohybové aktivity,
- 3.5. Zvyšovať kvalitu vybavenosti jestvujúcich stredísk cestovného ruchu na území národných parkov a veľkoplošných chránených území prírody len v súlade s ekologickou únosnosťou dotknutých a nadväzujúcich lokalít
- 3.5.1. zariadenia a služby umiestňovať prednostne do ich zastavaného územia,
- 3.6. Rozvoj vybavenosti pre rekreáciu a turizmus v nových, doteraz neurbanizovaných lokalitách a v strediskách cestovného ruchu umožniť len v súlade so schváleným programom, alebo plánom rozvoja obce, mesta, alebo regiónu a len na základe schválenej územnoplánovacej dokumentácie. Na územiach s 3. až 5. stupňom ochrany a v územiach európskeho významu podľa zákona o ochrane prírody a krajiny, nezakladať nové lokality a strediská rekreácie, športu a turizmu.
- 3.7. Zvyšovať kvalitatívny štandard jestvujúcich stredísk rekreácie a turistiky na území Národného parku Nízke Tatry, Národného parku Muránska planina, Národného parku Veľká Fatra, Národného parku Slovenský raj a v Chránenej krajinnnej oblasti Poľana, len v súlade so schválenou územnoplánovacou dokumentáciou.
- 3.8. Viazat' lokalizáciu služieb zabezpečujúcich proces rekreácie a turizmu prednostne do zastavaného územia sídiel s cieľom zamedziť neodôvodnené rozširovanie rekreačných útvarov vo voľnej krajine, pričom využiť aj obnovu a revitalizáciu historických mestských a vidieckych celkov a objektov kultúrnych pamiatok.
- 3.15. Vytvárať územno-technické podmienky pre realizáciu cykloturistických trás regionálneho, nadregionálneho a celoštátneho významu, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.

- 3.16. Využiť bohatý kultúrno-poznávací potenciál územia na rozvoj poznávacieho a rekreačného turizmu.
 - 3.17. Zabezpečiť podmienky pre vytvorenie komplexného informačného systému regiónu ako neoddeliteľnej súčasti rozvoja cestovného ruchu a informovanosti o atraktivitách Banskobystrického kraja, pri súčasnom rešpektovaní zákona o ochrane prírody a krajiny.
 - 3.18. Podporovať rozvoj všetkých druhov turizmu v súlade s ochranou prírody a krajiny.
 - 4.10. Rešpektovať poľnohospodársku pôdu a lesné pozemky ako limitujúci faktor urbanistického rozvoja územia, osobitne chrániť poľnohospodársku pôdu s veľmi vysokým až stredne vysokým produkčným potenciálom, poľnohospodársku pôdu, na ktorej boli vybudované hydromelioračné zariadenia a osobitné opatrenia na zvýšenie jej produkčnej schopnosti (produkčné sady a vinice).
 - 4.14. Podporovať ťažbu nerastov len v územiach kde sa pri realizácii ťažby nepredpokladajú jej negatívne dopady na životné prostredie, vznik environmentálnych záťaží, záujmy ochrany prírody a krajiny, terénny reliéf a súčasnú krajinnú štruktúru. Podporovať len takú ťažbu nerastov, ktorá nepoužíva technológiu kyanidového lúhovania.
 - 4.15. Zabezpečiť ochranu všetkých vodných zdrojov v rozsahu ich vymedzených ochranných pásiem na území kraja využívaných na hromadné zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou.
- 5. V oblasti usporiadania územia z hľadiska kultúrneho dedičstva**
- 5.4.5. podporovať iniciatívu obcí na vytváranie a odborné vedenie evidencie pamätihodností jednotlivých obcí ako významného dokumentu o kultúrnom dedičstve a histórii špecifických regiónov na území Banskobystrického kraja.
 - 5.5. Zabezpečiť osobitnú pozornosť a zvýšenú ochranu evidovaných, známym a predpokladaným archeologickým náleziskám a lokalitám, v súlade s ustanoveniami zákona o ochrane pamiatkového fondu.
 - 5.7. Podporovať ochranu vedeckých a technických hodnôt: banské a hutnícke diela – šachty, štôlne, tajchy, huty, hámre, valkovne a pod., vybrať typické remeselnícke a priemyselné objekty...
- ...
- 7.1.12. v súlade s Plánmi manažmentu povodí zabezpečiť ochranu pred povodňami realizáciou preventívnych technických a biotechnických opatrení v povodiach, ktoré spomalia odtok vôd z povodia do vodných tokov, výstavbu retenčných nádrží a poldrov, ochranných hrádzí, protipovodňových línií a zariadení na prečerpávanie vnútorných vôd, úpravu vodných tokov a ich nevyhnutnú opravu a údržbu,
 - 7.1.13. v zmysle platnej legislatívy zabezpečiť stanovenie rozsahu inundačných území tokov a pri ich využívaní rešpektovať ustanovenia platnej legislatívy o ochrane pred povodňami,
- ...
- 7.3.2. ekologizovať výrobu a spotrebu tepla a podľa možností využívať miestne zdroje
 - 7.3.5. podporovať rozvoj využívania obnoviteľných zdrojov energie (biomasy, slnečnej, veternej a geotermálnej energie), ako lokálnych doplnkových zdrojov k systémovej energetike, s uprednostnením sídiel bez perspektívy zásobovania zemným plynom,
 - 7.3.8. podporovať v oblastiach s podhorskými obcami využitie miestnych energetických zdrojov pre potreby obyvateľov a služieb,
- **ÚPN-VÚC Nízke Tatry**, ktorý rieši zložité problematiky územnotechnických a socioekonomických väzieb vo vzťahu k ekologickým podmienkam, zachovanie prírodného prostredia a jeho ochrana vo vzťahu k rozvoju rekreácie a cestovného ruchu v záujmovom území Národného parku Nízke Tatry. Limitujúce faktory rozvoja sa týkajú hlavne obcí Brusno, Hiadeľ, Medzibord a Pohronský Bukovec.
 - **Regionálny systém ekologickej stability** okresu Banská Bystrica hodnotí ekologickú stabilitu územia a navrhujú ekostabilizačné prvky a systém hospodárenia na lesnom a poľnohospodárskom pôdnom fonde s cieľom zlepšenia súčasného stavu.
 - Obec Brusno má spracovaný územný plán, ktorý však už ani zďaleka nevyhovuje dnešným požiadavkám na rozvoj obce. Preto sa v súčasnosti spracováva nový územný plán obce. V súčasnosti sú ukončené práce na etape Prieskumov a rozborov a bolo vypracované Zadanie pre ÚPN SÚ Brusno.
 - **ROEP** a pozemkové úpravy ukončený 2002-2004

Tabuľka č. 55: Situácia v Programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Obec	Názov PHSR	Spracovateľ	Programovacie obdobie
Brusno	PHSR obce Brusno 2007-2013	OZ KRTKo v spolupráci so SAŽP	2009 - 2013

	Program rozvoja mikroregiónu – PHSR obcí MR RENTAR	OZ KRTKo	2009 - 2013
	Komunitný sociálny plán		2012

Zdroj: obec 2013

Tabuľka č. 56: Územné plány obcí a ďalšie rozvojové dokumentácie

Brusno		
Územný plán sídelného útvaru	SAŽP CTK, Ing. Arch. Mária Chocholová	2009

Zdroj: PHSR obcí a Obecné úrady rok 2009, vlastný prieskum

Tabuľka č. 57: Situácia v ďalších rozvojových dokumentáciách:

Obec	Názov a druh dokumentácie	Spracovateľ	Programovacie obdobie alebo rok spracovania
Brusno	Kanalizácia II.Etapa ČOV druhá sekcia (technológia)	AQUAMAAT spol.sr.o. Banská Bystrica	2015-2017
	Kanalizácia II.Etapa Stoka „AG“ a „AE“	AQUAMAAT spol.sr.o. Banská Bystrica	2015-2017

Zdroj: obec 2013

Majetok obce a investičné aktivity obce v posledných 5 rokoch, plánované investičné aktivity

Tabuľka č. 58: Majetok obce

Obec	Celková nadobúdacia hodnota majetku obce v EUR	Celková posledná účtovná hodnota majetku v EUR k 31.12.2012
Brusno	5 978 515.-	6 621 348.-

Zdroj: obec 2013

Hodnotenie doterajšieho rozvoja hlavne zo zameraním na integrovaný prístup, vrátane popisu využitia vonkajších zdrojov, napr. EU fondov, štátneho rozpočtu, súkromné zdroje a ďalších nástrojov

Obec realizovala viacero investičných aj neinvestičných projektov rozvoja. Štruktúra projektov je rôznorodá. Opiera sa o rozvojovú stratégiu obce s ohľadom na vytvorenie podmienok pre domáce obyvateľstvo ale aj pre kúpeľných hostí. V roku 2010 bola obec Brusno zaradená do tvorby regionálnej integrovanej stratégie rozvoja územia. Najdôležitejší význam obce je v kúpeľnom cestovnom ruchu a funkcii spádovej obce poskytujúcej časť základných aj vyšších služieb okolitým obciam.

Využitie EÚ zdrojov: výborné, priemerné, slabé, žiadne

Využitie štátnych zdrojov: výborné, priemerné, slabé, žiadne

Využitie iných zdrojov: výborné, priemerné, slabé, žiadne

Využitie regionálnych zdrojov (BBSK a pod.): výborné, priemerné, slabé, žiadne

2.13. Realizovaný rozvoj

Realizované investície, projekty, aktivity hlavne zo zameraním na integrovaný prístup (posledných 5 rokov).

Tabuľka č. 59: Realizované projekty v obci za posledných 5 rokov

Projekt:	Rozvoj vidieckeho územia Banskobystrického geomontánneho parku prístupom LEADER	
Podporil:	PRV opatrenie 3.5.	
Rok:	2009	
Rozpočet:	91 906 €	
Projekt:	Rekonštrukcia Základnej školy,	
Podporil:	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	
Rok:	2010	
Rozpočet:	27 736 793,57 Sk	920 692,87 EUR
Projekt:	Revitalizácia centrálnej zóny v obci Brusno	
Podporil:	Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	
Rok:	957 825,04 EUR	
Rozpočet:	2012	
Projekt:		
Podporil:		
Rozpočet:		

Zdroj: obec 2014

2.14 Finančná analýza

DOMÁCE ZDROJE		
Názov obce	Brusno	
Zdroje	Rok	Štátne zdroje (z Ministerstva financií)
Podielové dane z daní právnických osôb	2010	
	2011	
	2012	
Podielové dane z daní fyzických osôb	2010	2 400 413.-
	2011	1 357 696.-
	2012	1 346 441.-
Cestná daň	2010	
	2011	
	2012	
Dotácia na samosprávne funkcie obcí	2010	369 791.-
	2011	334 622.-
	2012	358 013.-
Iné štátne zdroje (Štátne fondy, Pro Slovakia, POD...)	2010	471 505.-
	2011	986 692.-
	2012	127 214.-
Štátne zdroje spolu:	2010	3 241 709.-
	2011	2 679 010.-
	2012	1 831 668.-
Zdroje	Rok	
Daň z nehnuteľností fyzických osôb	2010	11 947.-
	2011	11 826.-
	2012	12 016.-
Daň z nehnuteľností právnických osôb (Od roku 2002 sa položka viedla spolu pre fyzické a právnické osoby)	2010	28 441.-
	2011	34 007.-
	2012	35 479.-
Miestne poplatky (za smeti, alkohol, psy, verejné priestranstvá, znečistenie prostredia ...)	2010	26 136.-
	2011	26 665.-
	2012	26 294.-
Správne poplatky (vydávanie povolení, rozhodnutí, overovanie...)	2010	8 305.-
	2011	14 856.-
	2012	14 131.-
Zdroje z predaja a prenájmu	2010	15 622.-
	2011	20 668.-
	2012	22 344.-
Zdroje z podnikateľskej činnosti obce (z podnikov zab. obcou)	2010	
	2011	
	2012	
Obecné zdroje spolu:	2010	3 046 121.-
	2011	1 972 713.-
	2012	2 000 031.-
Zdroje	Rok	
Dary a sponzorstvá (Dar z SPP za plynifikáciu)	2010	
	2011	
	2012	
DOMÁCE ZDROJE SPOLU:	2010	3 046 121.-
	2011	1 972 713.-
	2012	2 000 031.-

Zdroj: obec2013

ZAHRANIČNÉ ZDROJE	
Obec	Brusno
Rok	Tendre a výzvy
2010	
2011	
2012	
Rok	Fondy EÚ
2010	7 000.-
2011	11 609.-
2012	
Rok	Bilaterálna spolupráca
2010	
2011	
2012	
Rok	Iné zahraničné zdroje
2010	
2011	
2012	
ZAHRANIČNÉ ZDROJE SPOLU:	
2010	7 000.-
2011	11 609.-
2012	
ZDROJE POUŽITÉ NA ROZVOJ / z domácich a zahraničných zdrojov spolu / :	
2010	3 053 121,-
2011	1 984 322,-
2012	2 000 031.-

Zdroj: obec 2013

3. SWOT ANALÝZA

3.1. VNÚTORNÁ SWOT ANALÝZA (obec)

BRUSNO

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<ul style="list-style-type: none"> • Pekná príroda v horskom prostredí • Obec s bohatou históriou • Brusno je kúpeľná obec (liečba zažívacích, pohybových, srdcovo-cievnych ochorení...), minerálne pramene • Známe kúpele – impulz rozvoja obce • Množstvo akcií v kúpeľoch • Dobrá dostupnosť do obce • Vybudovaná infraštruktúra • Minerálna voda Brusnianska • Čistá obec • Dobrá kvalita života • Výhodná poloha obce v blízkosti miest (Banská Bystrica, Brezno) • Dobré dopravné aj železničné spojenie • Dobré cestné komunikácie v obci • V blízkosti je čerpacia stanica PHM • Dobré podmienky pre šport - lyžiarsky vlek, telocvičňa, ihrisko, volejbalové ihrisko, tenisové kurty, atletická dráha v škole • Nová požiarňa zbrojnica a technika • Dom umeleckých a tradičných remesiel • Základná umelecká škola • Systém cyklotrás, turistických a bežeckých trás • Splavnosť Hrona pre vodáctvo- 2 prístaviská • Dobré podmienky pre rybárstvo • Dobré zásobovanie potravinami • Základná škola, materská škôlka, základná umelecká škola • Zdravotné stredisko (obvodný lekár, zubár, detský lekár) • Obecný útulok Nádej – cca 5-6 osôb • Dobre vybudovaná knižnica • Bohaté vodné zdroje, minerálna voda Brusnianska • Starostka obce je silná osobnosť s organizačným talentom • Spolupráca a dobré vzťahy • Podpora klubovej činnosti • Stabilizácia a rozvoj športu • Existencia farského úradu – pán farár pozitívne ovplyvňuje duchovný a cirkevný a kultúrny život • Spolupráca kúpeľov s obcou – festivaly, fitness, propagácia obce, kultúra • Veľa zručných a umelecky nadaných ľudí (remeselníci, maliari, rezbári, športovci) – potenciál pre rozvoj kultúry a športu • Výstavy miestnych maliarov • Silný funkčný hasičský zbor-II.najväčší v BBkrají v počte členov • Lekáreň a Dom smútku 	<ul style="list-style-type: none"> • Rezervy v propagácii obce • Existujúce divoké skládky a znečistenie Hrona • Schátraný bytový fond • Existencia schátraných obecných objektov – býv. MŠ pri ihrisku, býv. Obec. úrad, zdravot. stredisko • Chýba širší sortiment tovarov v obchodoch (elektro, obuv, priemyselný tovar...) • Zanedbané staré objekty v kúpeľoch • Zdevastovaný a málo využitý kúpeľný park • Slabé značenie chodníkov v kúpeľoch a v rámci lesoparku • Chýba požiarňa zbrojnica a požiarňa technika • Chýba prístup na Internet v ZŠ • Nedostatočná protipovodňová ochrana obce a ochrana chodca na brehu Hrona • Zdevastované a zanedbané lesy -činnosť 2 urbárskych spoločenstiev (Brusno a Ondrej) • Slabá úroveň podnikateľských aktivít • Málo odpočívadiel (altánkov) na turistických chodníkoch • Chýba opatrovateľská služba pre dôchodcov • Malá kapacita cintorína • Poškodzovanie prírody v NAPANTE motokrosom – obmedziť ich pohyb a presunúť mimo obec • Oporný múr pod Domom smútku je v technicky zlom stave • Nefunguje už ochotnícke divadlo, ktoré v minulosti fungovalo • Nedobudovaný areál futbalového ihriska • Chýba cukráreň v kúpeľoch • Knižnica v malých priestoroch • Infokancelária –neoznačené miesto • Chodníky na ulici Lúka v nevyhovujúcom techn. stave • Chýba predajňa mäsa a zeleniny • Chýba klub mladých alt. Komunitné centrum • Nedostatočná frekvencia separov. Zberu • Pozemky mimo obce zarastajú

<ul style="list-style-type: none"> • Dobré podmienky pre rozvoj bývania (pozemky) • Prílev obyvateľov zvonku • Obecný úrad podporuje zachovanie tradícií - pravidelné výročné stretnutie obyvateľov obce na akcii „Čipkárskô“ • Záhradkárska osada • Dobré možnosti na zber lesných plodov • Hotel -potenciál nových pracovných príležitostí • Záujem občanov o veci verejné • 2-krát týždenne zber podomového odpadu • Pravidelný zber železného šrotu • Aerobic pre ženy z obce • Poskytovanie kozmetických, kaderníckych služieb, pedikúra • Existujúca plnička vody • Separovaný zber odpadu • Multifunkčné ihrisko s umelým povrchom • Zamestnanosť v kúpeľoch (cca 100 zam.) • Aktívny turistický oddiel • Organizované výlety • Autodoprava –možnosť prenájmu • Čipkárske zvesti- 2x ročne tlač • Kompostéry do domácností • Obecný štiepkovač • Bankomat SSP • Kameraný systém obce -kamery 4x • Záchranný systém • Centrum voľného času • 4x hudobná skupina v KD • OZ S3EŠKA –práca s mládežou • Internetová kaviareň –free zóna v kúpeľoch a hoteli • Chata ÚSVIT v Sopotníckej doline v rekonštrukcii • Zvýšená hodnota pozemkov • Domáce kúpeľné penzióny • Medzinárodné umelecké sympóziu • Rekonštrukcia kostola a fary • Lobbing pre obec 	
PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
<ul style="list-style-type: none"> • dobudovanie cesty R1 z B.Bystrice do Brezna • dobudovať centrum kúpeľnej obce – promenádu, kaviarničky, cukrárne, služby malých remesiel apod. • využitie budovy notariátu-obnoviť historickú budovu a zachovať ju pre budúce generácie • vybudovať kúpalisko a wellnes v kúpeľoch • zriadiť Múzeum obce (tradície, história obce) v Dome umeleckých a tradičných remesiel • vytvárať podmienky pre podporu talentov v obci (kultúra, remeslá, šport) • dobudovať kvalitný informačný a orientačný systém v obci (doplniť informačné tabule) • rozšíriť možnosti ubytovania: turistické ubytovne, ubytovanie v súkromí • vybudovať Dom sociálnych služieb, vývarovňu apod. • vybudovať zberný dvor • dobudovať korzo popri Hrone (prechádzková 	<ul style="list-style-type: none"> • povodne na Hrone a potokoch • zosuvy pôdy • privatizácia minerálnych prameňov • ubytovanie pre utečencov v budove notariátu • likvidácie biotopov • malé vodné elektrárne na Hrone • odchod mladých ľudí za prácou mimo obce • zarastanie pozemkov neudržiavaním krajiny

<p>zóna) – pekne upravené prostredie</p> <ul style="list-style-type: none"> • vybudovať Obchodné centrum pri Kortexe • dobudovať stredisko pre turistov, vodákov so stanovým táborom, pltiskom • vybudovať geograficko-historický náučný chodník • zriadiť Internetovú kaviareň a informačný systém • investovať do komplexnej obnovy kúpeľov • opraviť reguláciu potoka • obnoviť kúpeľné letá (koncerty, anabály) • vytvoriť nové pracovné príležitosti v kúpeľoch • upraviť park pod kostolom a pamätník padlým – sú v dezolátnom stave • dať do poriadku oporný múr pod Domom smútku • zriadiť policajnú stanicu • obnoviť divadelný súbor • dobudovať a obnoviť areál futbalového štadiónu (lavičky, kabínky....) • zrekonštruovať staré schátrané obecné objekty • zrekonštruovať lávku (most ponad potok) • zachytiť celý prameň nezávadnej pitnej vody v časti Brusno • dobudovanie cyklotrác a turistic. trás- vhodné terény 	<p>VÍZIA:</p> <p>My, Brusňania a Ondrejčania, vzdelaní, spokojní a priateľskí, chceme žiť v peknej, čistej a bohatej dedine, vážiacej si tradície svojich predkov.</p> <p>... Kto nežije v Brusne, stráca zmysel života!</p> <p>... Už nechceme byť ŠKLBIČI, chceme byť PRAJNÍCI!</p> <p>Brusel sa bojí Brusna v čerpaní eurofondov</p> <p>Miliónty zahraničný návštevník v Brusne.</p> <p>Klenot v doline medzi Slovenským Rudohorím a Nízkymi Tatrami.</p> <p>Mekka cestovného ruchu na Slovensku.</p> <p>Najčistejšia obec na Slovensku.</p>
--	--

3.2. VONKAJŠIA SWOT ANALÝZA (obec a mikroregión)

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
<p>sídlo a komunita:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poloha obce v spádovom území dvoch okresných miest Banskej Bystrice a Brezna • existujúci ucelený areál kúpeľov s kultúrnymi pamiatkami kde sa prejavuje záujem o ochranu, údržbu a rozvoj • mikroregionálne partnerstvo – RENTAR • priateľské spolunažívanie miestnych ľudí s okolitých obcí (založenie Mikroregiónu RENTAR) • obec je súčasťou verejnosúkromného partnerstva obcí s realizáciou rozvoja prístupom LEADER (VSP Banskobystrický geomontánny park) • aktívna samospráva obce • potenciál pre rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky • dobrá orientácia v obci • nezdevastované obecné tabule • kongresová sála v kúpeľoch s kapacitou 200 ľudí • zaujímavá história obce • zachovalé ľudové remeslá – výroba črpákov, drevených výrobkov, výšivky, prútených košíkov, maliarov • originálne spoločenské podujatia • stacionárny (vyrovnaný) vývoj počtu obyvateľov • náboženská znášanlivosť • vybudovaná technická infraštruktúra (vodovod, kanalizácia, plynifikácia, ČOV) • tradičné turnaje a športové podujatia • dostatok kvalitných ciest vhodných pre cykloturistov • zachovaná ľudová architektúra miesneho významu • kultúrno – historické pamiatky a zachovávanie remesiel • architektonický potenciál regionálneho významu • komplexný areál kostola Sv. Ondreja s krytým schodiskom a spojitosťou s budovou bývalého Notariátu – jednoduchší spôsob ochrany. • významné osobnosti kultúrneho života • mnoho zaujímavých udržiavaných objektov drobnej architektúry (kríže, kaplnky), symbióza sídla a krajiny <p>životné prostredie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachované a atraktívne prostredie nepoznačené priemyselnou výrobou • prírodné liečebné zdroje - množstvo minerálnych a termálnych prameňov • Národný park Nízke Tatry • výdatné zdroje pitnej vody • rôznorodá geologická stavba územia, na ktorú 	<ul style="list-style-type: none"> • chátrajúci areál starých kúpeľov • zdevastované prístrešky pri prameňoch • chýbajúce obecné kúpalisko • neudržiavané ihrisko a kolky v areáli kúpeľov • nevyužitá rekreačné areály a objekty v kúpeľoch Brusno • nedostatok ubytovania na súkromí • zničené nádoby na odpady v areáli kúpeľov • nedostatok parkovacích plôch • chýba propagácia organizovaných podujatí, bežeckých tratí, lyžiarskych vlekov • nepriaznivá veková štruktúra obyvateľstva • nedostatočná ochrana kultúrno-historických pamiatok • nedostatočná ochrana pamätihodností obce • nedostatočná ochrana a nevhodná prestavba pôvodnej architektúry • v obci neexistuje ucelený súvislejší komplex objektov a prvkov ľudovej architektúry. • pamätihodnosti obce sú neodborne, neesteticky rekonštruované. • nevhodné stavby s cudzou architektúrou • slabé možnosti ubytovania v súkromí • neexistencia komplexného informačného systému v obci pre turistov a návštevníkov • neexistuje propagačný materiál o obci • chýba predaj miestnych výrobkov a suvenírov • neexistencia turistickkej informačnej kancelárie v obci • úprava a údržba obecných tabúl – aktualizovanie obecných informácií • nedostatočné využitie prírodného potenciálu • nízka miera využitia drevnej suroviny • nedostatočné využitie miestnych energetických zdrojov • slabo rozvinuté malé a stredné podnikanie • málo pracovných príležitostí • menej kvalitná pôda • schátralé družstvá • starší vozový park • nedostatočné ekologické povedomie obyvateľstva • vysoké percento obyvateľov v poproduktívnom veku a predpokladaný nárast tejto vekovej skupiny do budúcnosti • chátranie a nevhodná údržba objektov • nevhodná prestavba pôvodnej architektúry • vnášanie nevhodných moderných prvkov do verejných priestorov • nevhodné stavby z cudzou architektúrou • miestami sukcesne zarastajúce lúky a pasienky • erózia pôdy na pasienkoch často spôsobená priehonom dobytku na pastvu • nízka kúpyschopnosť obyvateľstva • dochádzka za prácou mimo obce

<p>sa viaže aj pestrý reliéf prechádzajúci od údolnej nivy Hrona až po veľmi členitý dramatický reliéf Nízkych Tatier a Veporských vrchov</p> <ul style="list-style-type: none"> • výskyt zaujímavých prírodných výtvorov (ponorov a vyvieračiek) • množstvo skalných výstupov, skalných stien • pestrá súčasná krajinná štruktúra, v ktorej sa striedajú pasienky a lúky s lesnými porastami a nelesnou drevinnou vegetáciou s fragmentami mikroštruktúr políčov • veľká biodiverzita územia, výskyt vzácných rastlinných a živočíšnych druhov • čisté životné prostredie <p>doprava:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobrá dostupnosť obce – vlakom, autobusom, autom • blízkosť letiska Sliač • dostačujúce dopravné spojenie obce s okresnými mestami verejnou hromadnou dopravou <p>poľnohospodársky a lesný fond:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poľovné revíry • bohatstvo lovnej zveri • veľké plochy v území zaberajú lesné porasty (73%) <p>rekreácia a turizmus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • propagácia značky a pozdvihnutie popularity Brusna a kúpeľov • znalosť obce a kúpeľov v zahraničí • gulášoviská • lesácke chaty • lesné plody, huby, liečivé byliny • začínajúce súkromné podniky v oblasti priemyslu, služieb • výborné podmienky pre turistiku, cykloturistiku - značené turistické trate a cyklotrasy • kvalitné športoviská (futbalové, volejbalové, tenisové ihrisko, telocvičňa, lyžiarske vleky) • bohatý kultúrny život • kultúrne a historické hodnoty územia spojené s baníctvom • organizácia kultúrno-spoločenských podujatí • existencia turistických trás, cyklotrás a lyžiarskych tratí <p>ekonomika a zamestnanosť:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kúpele ako hlavný zamestnávateľ • zamestnanosť v plničke • klesajúca nezamestnanosť • malé začínajúce prevádzky služieb • voľná pracovná sila – možnosť rekvalifikácie • nárast hodnoty pozemkov • dopad vplyvov obce na rozvoj mikroregiónu 	<ul style="list-style-type: none"> • nízky počet poľnohospodárskych fariem • slabá zapojenosť obyvateľov do verejného života
---	--

PRÍLEŽITOSTI	RIZIKÁ
<ul style="list-style-type: none"> • možnosti tradičnej letnej rekreácie spojenej s prírodnými a krajinárskymi hodnotami územia (cykloturistika, turistika, poznávacia turistika, agroturistika) • možnosti zimnej rekreácie (zjazdové a bežecké lyžovanie, korčuľovanie a sánkvanie) • propagácia kúpeľov v zahraničí, získanie zahraničnej klientely • organizovanie seminárov, kongresov • možnosť poskytovať školiace a informačné zájazdy a túry školám prírodovedného charakteru (pestrá geologická stavba, minerálne pramene, NAPANT) • možnosti vidieckej rekreácie • pozorovanie zveri, rybolov • možnosti bývania v atraktívnom a zdravom prostredí • úpravy verejných priestorov s využitím tradičných materiálov, princípov, postupov a prvkov • úpravy starých i nových objektov vo väzbe na tradičnú zástavbu • niektoré priestory so zachovanou architektúrou pomenovať ako charakteristické priestory, uličky a charakteristické súbory a zabezpečiť možnosti ich ochrany. • začať propagovať a podporovať rozvoj vidieckeho a kúpeľného osídlenia s cieľom vytvorenia rovnocenných životných podmienok obyvateľstva. • možnosti využiť jestvujúci stavebný potenciál na zlepšenie bývania, výroby, občianskej vybavenosti pri zachovaní charakteristického obrazu obce, ako aj regionálnych architektonických charakteristík. • využívanie bohatého prírodného a kultúrno-historického potenciálu – ponuka komplexného produktu cestovného ruchu • údržba a obnova kultúrnych pamiatok a pamätihodností v obci • využitie možností ochrany hodnotných objektov aj z obdobia 19. a prvej polovice 20. storočia • vybudovanie jednotného informačného systému mikroregiónu a zriadenie turistickej informačnej kancelárie • www stránka obce a kúpeľov aj v cudzích jazykoch • sprevádzkovanie www stránky o obci • príprava a tlač propagačných materiálov aj pre zahraničných návštevníkov • využitie turistických informačných centier v Banskej Bystrici, Zvolene a iných mestách na poskytovanie informácií o obci a mikroregióne • osвета a výchova obyvateľstva k rozvoju cestovného ruchu ako forme samozamestnania 	<p>vyplývajúce zo slabých stránok obce</p> <ul style="list-style-type: none"> • poškodenie prírodných hodnôt územia neuváženým rozvojom určitých aktivít v území • nezáujem ľudí o veci verejné a ochranu životného prostredia • uprednostnenie krátkodobých efektov • podceňovanie nutnosti spolupráce s odborníkmi z oblasti krajinnej ekológie a plánovania • silná a živelná prestavba Brusna (možnosti využitia pozemkov a stavieb súkromných osôb na bývanie a podnikanie (prinášajú riziká zániku objektov a detailov pamätihodností obce a ľudovej architektúry.) • únik mladých a vzdelaných ľudí do miest • nedostatok peňazí • originalita projektov za každú cenu • neznalosť obyvateľov obcí o skutočnej hodnote pôvodnej zástavby, prírodných a kultúrnych krás • málo špecializovaných architektov na uplatnenie tradičných princípov pri novej výstavbe • absencia komunikácie a spolupráce medzi podnikateľskými subjektami navzájom a z toho vyplývajúca nejednotnosť hospodárskeho rozvoja • nepripravenosť ľudí na podnikanie • nedostatočne a nejasne stanovené regulatívy pre výstavbu a prestavbu (absencia územného plánu) • nedostatočne a nejasne stanovené regulatívy týkajúce sa tradičných princípov zástavby v obci. • povodne a zdvihnutie spodnej vody • likvidácia biotopov <p>vyplývajúce z vonkajšieho prostredia obce</p> <ul style="list-style-type: none"> • rast spotrebiteľských cien, v oblasti rekreácie a kultúry rast cien ubytovacích služieb, stravovacích - pokles výdavkov na cestovný ruch • rast cien dovolenky– môže sa prejavovať znížením počtu účastníkov CR • neúnosný rozvoj motorovej dopravy a jeho tlak na prírodné a životné prostredie • chýbajúca podpora štátu • málo vhodných realizácií a príkladov v rámci Slovenska

<ul style="list-style-type: none"> • zriadenie reštaurácie s ponukou miestnych špecialít • zriadenie požičovní športových potrieb, doplnkových služieb • podpora predaja miestnych remeselných výrobkov • vybudovanie turistických prístreškov a ohnísk, možností pre táborenie • prenájom gulášovísk pre firemné akcie • zriadenie múzea o hodnotách obce – „Centrum tradičných umení a štyroch vzácných remesiel“ • predpokladaný rast počtu dovolenkujúceho obyvateľstva – rastúci záujem o dovolenku na Slovensku • rozvoj vidieckeho turizmu a agroturistiky • rast počtu ubytovaných zahraničných návštevníkov o 14,7 % v roku 2002 oproti 2001, domácich o 5,5 % • organizovanie svadieb a tradičných osláv pre obyvateľov BB a okolia • zber a spracovanie húb a lesných plodov • rozvoj tradičného poľnohospodárstva na báze ekologicky nezávadných produktov • rozvoj alternatívneho poľnohospodárstva a pestovanie netradičných produktov (dážďovky, kompost, kvety, šampiňóny, ...) spracovanie dreva 	
--	--

4. HODNOTENIE

4.1. Hlavné smery rozvoja obce (v širších súvislostiach)

POTENCIÁL MIKROREGIÓNŮ PRE TRVALO UDRŽATEĽNÝ ROZVOJ

Prírodné zdroje

- Atraktívne prírodné prostredie, ležiace na úpätí Nízkyh Tatier, Poľany, s úrodnou nivou rieky Hron, s prírodou nepoznačenou priemyselnou výrobou dáva predpoklady na rozvoj všetkých foriem cestovného ruchu a turistiky. Banskú minulosť územia je možné využiť v rámci cestovného ruchu ako súčasť Banskobystrického geomontánneho parku.
- Výdatné zdroje pitnej vody a minerálnych vôd zvyšujú atraktivitu územia a sú východiskom pre rozvoj kúpeľníctva.
- Menej vhodné podmienky pre intenzívnu poľnohospodársku výrobu dávajú predpoklady pre rozširovanie tradičného horského poľnohospodárstva (salašníctvo, chov koní, včelárstvo, ovocinárstvo, pestovanie liečivých rastlín ...), s čím súvisia možnosti využitia pre agroturistiku.
- Lesný pôdny fond poskytujúci drevnú surovinu na výrobky z dreva, stavebný materiál a pre energetické využitie. Lesy s bohatým zastúpením lesnej zveri podmieňujú rozvoj poľovníctva.
- Vodný tok Hrona tvorí rekreačný potenciál pre pobyt pri vode, pre vodné športy (splavovanie rieky) a spolu s čistými bystrinnými prítokmi dáva predpoklady pre rozvoj rybárstva a rybníčného hospodárstva.

Ľudský potenciál

- Aktivizácia obyvateľov a zvýšenie ich záujmu o veci verejné.
- Využitie zručností ľudí vo všetkých oblastiach poľnohospodárstva, v lesnom hospodárstve, v spracovaní drevnej suroviny a v remeselnej výrobe.
- Zaškolenie najmä mladých ľudí v poskytovaní služieb v cestovnom ruchu. Kvalitné a profesionálne služby sú základom úspechu v rozvoji všetkých druhov turizmu a rekreácie.
- Oživenie ľudových tradícií a zvyklostí, ktoré v uplynulých 50-tich rokoch takmer úplne zanikli, v objektoch ľudovej architektúry zriadenie expozícií ľudových tradícií, bývania a histórie jednotlivých obcí ale i mikroregiónu.
- Rozšírenie podnikateľských aktivít – v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve, drevospracujúcich a potravinárskych remeslách, v tradičných ľudových remeslách, v službách pre rekreáciu a turizmus, v poľovníctve a doprave.
- Založenie, resp. obnovenie tradície trhov, jarmokov, kultúrnych festivalov a športových súťaží spoločne s obcami iných mikroregiónov, resp. udržanie a rozširovanie už existujúcich kultúrnych podujatí a aktivít.
- Vybudovanie cyklotrasy vedúcej všetkými atraktívnymi miestami mikroregiónu a spájajúcej všetky obce mikroregiónu.

Odstránenie nedostatkov, ktoré brzdia rozvoj mikroregiónu

- Vybudovanie chýbajúcej technickej infraštruktúry v čo najkratšom čase. Využiť k tomu všetky dostupné možnosti získavania finančných prostriedkov z podporných zdrojov EÚ, prípadne zo Štátneho fondu životného prostredia.
- Zabezpečenie protipovodňovej ochrany územia.
- Rozšírenie siete zariadení sociálnej infraštruktúry o zložky, ktoré obohatia ponuku pre obyvateľov i návštevníkov.
- Vytvorenie nových pracovných príležitostí, ktoré posilnia ekonomickú silu mikroregiónu, čo sa následne prejaví v priaznivejšom demografickom vývoji obcí, rozvoji sociálnej infraštruktúry obcí, v lepšej údržbe domového fondu i verejných priestranstiev.
- Vybudovanie ubytovacích a stravovacích kapacít, predovšetkým s využitím existujúcich objektov po ich rekonštrukcii. Systém založiť na malokapacitnom rodinnom a penziónovom spôsobe ubytovania a stravovania.
- Vybudovanie nových turistických a cykloturistických trás, odpočinkových, vyhliadkových a orientačných miest pre turistov.
- Vybudovanie informačného centra mikroregiónu s poskytovaním komplexných služieb, s prípadným spojením s cestovnou kanceláriou a s prepojením na celoštátny a medzinárodný informačný systém cestovného ruchu. Zlepšenie propagácie jednotlivých obcí a celého mikroregiónu.
- Zvýšenie osvetly obyvateľstva prostredníctvom miestnych novín a informačných tabúľ.

VÝHODY A NEVÝHODY OBCE Z HĽADISKA POLOHY V REGIÓNE

1.VÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:

Obec je prejazdná a priechodná v rámci mikroregiónu, čo zlepšuje dostupnosť do obce ako aj frekvenciu spojov hromadnej dopravy vrátane železničnej pre obyvateľov. Obec sa nachádza v území s bohatými prírodnými hodnotami s predpokladmi rozvoja.

- Územím prechádza horehronská rozvojová os druhého stupňa.
- Poloha v spádovom území krajského mesta Banskej Bystrice s dostupnosťou nadštandardnej dopravnej infraštruktúry. Mestá Banská Bystrica, Brezno a Zvolen plnia pre záujmové územie funkciu sídiel s vyššou občianskou vybavenosťou a aj funkciu centier zamestnanosti.
- Zvolenská kotlina je ťažiskovým dopravným priestorom Slovenska, v ktorom sa križujú medzinárodné / celoštátne významné diaľkové ťahy v smere: západ - východ a sever - juh
- V priestore Banská Bystrica – Zvolen je letisko Tri Duby (Sliač) /.
- Územím prechádza železničná trať Banská Bystrica – Červená Skala – Margecany, prepájajúca ŽSR s európskou železničnou sieťou.
- Atraktívna krajina, vyvážená krajinná štruktúra, dramatický a zaujímavý reliéf.
- V území sa nachádzajú strediská cestovného ruchu nadregionálneho, celoštátneho až medzinárodného významu s perspektívami ďalšieho rozvoja.
- Významné kúpeľníctvo a zázemie zdravotnej a kúpeľnej turistiky.

Miestni obyvatelia vidia z hľadiska polohy a lokality obce:

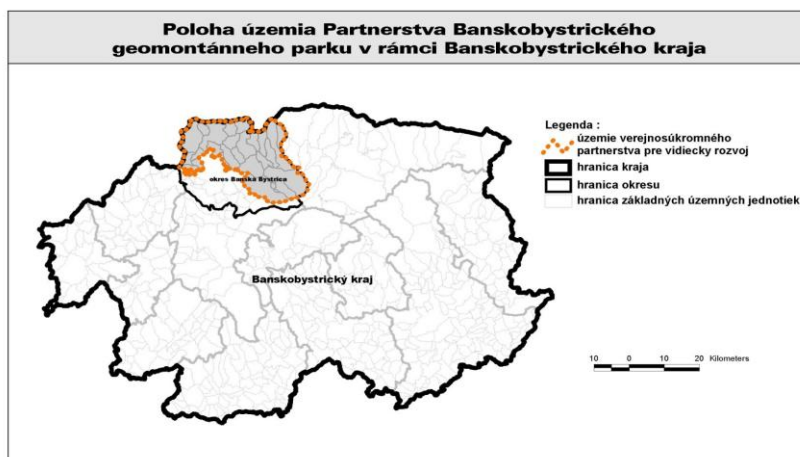
VÝHODY:

- Poloha obce v strede medzi dvoma mestami
- Dostupnosť za prácou do miest Banská Bystrica a Brezno je priaznivá
- Existencia zdrojov termálnych a minerálnych vodných zdrojov
- Prístup do obce z hlavnej cesty E 66
- Obec je členom verejno-súkromného partnerstva Banskobystrický geomontánný park, v rámci ktorého realizuje aj regionálny rozvoj prístupom LEADER s dopadom na rozvoj obce už od roku 2009.

Najdôležitejšou komparatívnou výhodou je existencia minerálnych vôd s využitím v kúpeľníctve a existencia Kúpeľov s tradíciou.

Ďalšou významnou komparatívnou výhodou je samotné budovanie Banskobystrického geoparku. Územie disponuje takým potenciálom, ktorý ho zvýhodňuje oproti ostatným územiám práve v existujúcej primárnej ponuke, ktorú územie partnerstva poskytuje.

Obec je členom verejno-súkromného partnerstva Banskobystrický geomontánný park, v rámci ktorého realizuje aj regionálny rozvoj prístupom LEADER s dopadom na rozvoj obce už od roku 2009.

2.NEVÝHODY Z HĽADISKA POLOHY:

- Poloha územia v blízkosti krajského mesta eliminuje záujem obyvateľov o vnútorný spoločenský život v území.

Miestni obyvatelia vidia z hľadiska polohy a lokality obce

NEVÝHODY:

Kúpeľné miesto s obmedzeniami bez ekonomických a sociálnych výhod.

STRATEGICKÁ A PROGRAMOVÁ ČASŤ

Strategická a Programová časť obsahuje :

1. zoznam opatrení a aktivít na zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce
2. inštitucionálne zabezpečenie a organizačné zabezpečenie realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
3. finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnej a organizačnej stránky realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce,
4. systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce s ustanovením merateľných ukazovateľov,
5. časový harmonogram realizácie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a jeho aktualizáciu schvaľuje obecné zastupiteľstvo.

Schválenie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce a príslušnej územnoplánovacej dokumentácie, ak jej spracovanie vyžaduje osobitný predpis, je podmienkou na predloženie žiadosti obce o poskytnutie finančného príspevku zo štátneho rozpočtu a z doplnkových zdrojov podľa § 4 ods. 2 zák. č. 539/2008 Z.z.

1. STRATEGICKÝ CIEĽ A OPATRENIA (plánovacie obdobie 2014 – 2020)

Cieľ rozvoja :

Zvýšením atraktivity prostredia kúpeľného miesta, dobudovaním a rozšírením služieb a zlepšením kultúrno-spoločenského života v obci dosiahnuť zlepšenie ekonomického a sociálneho prostredia obce Brusno

ŠPECIFICKÉ CIELE (Priority)

Špecifický cieľ č.1:	Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia
Špecifický cieľ č.2:	Tvorba produktov a služieb v kúpeľnom cestovnom ruchu pre zvýšenie návštevnosti obce
Špecifický cieľ č.3:	Rozvoj komunity s dôrazom na zachovanie a obnovu miestnej identity a zníženie odchodu za prácou mimo obce

Špecifický cieľ (priorita) č. 1 : Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia

Zdôvodnenie:

Počet obyvateľov v obci Brusno v posledných rokoch je vyrovnaný a len mierne narastá. Obec má pripravených viacero zámerov rozvoja nových obytných rozvojových plôch. Má potenciál pre rozvoj nových lokalít bývania. O nové bývanie mimo zastavanej časti obce v obci je dostatočný záujem. Z toho dôvodu obec pripravuje nové rozvojové plochy a územný plán obce. V obci je niekoľko domov/ bytov neobývaných. Je potrebné zvýšiť záujem o bývanie v obci predovšetkým obyvateľov z miest. Je potrebné sa viac ako na novú výstavbu orientovať na rekonštrukciu pôvodných domov za účelom bývania, ubytovania na súkromí, rekreáciu resp. služieb s cieľom využívať príjemné vidiecke prostredie pre život. K tomu je nevyhnutné dobudovanie základnej technickej a sociálnej infraštruktúry. Dobrý stav technickej vybavenosti vytvára výborné predpoklady rozvoja bývania a služieb v obci Brusno. Obyvatelia obce zameriavajú svoju pozornosť na obnovu existujúceho potenciálu domov a bývanie v obci považujú za kvalitné zázemie relaxu ekonomicky aktívneho ako aj staršieho obyvateľstva. Blízka dostupnosť za prácou mimo obce ako aj prírodné prostredie predstavuje vhodný rozvojový potenciál obce s možnosťou využitia prírodných zdrojov nielen v bývaní ale aj v oddychových a relaxačných aktivitách ako napr. šport, turistika, tla a iné. Sociálna starostlivosť o obyvateľov je zabezpečovaná opatrovateľskými službami, ktoré v okolitých obciach podľa potreby a požiadaviek. V obci sú tieto služby zabezpečované v Dome

sociálnych služieb. Časť obyvateľov sa postupne vracia do obce za pokojnejším a bezpečnejším bývaním. Napriek starnutiu obyvateľov je podiel predproduktívneho a produktívneho veku obyvateľov priaznivý. V rámci zámerov zvyšovania počtu obyvateľov je nutné dobudovanie služieb obyvateľstvu na dostatočnú úroveň už i s ohľadom na kúpeľný a zdravotný turizmus v obci. Pre ďalší rozvoj obce je nevyhnutné dobudovať a rekonštruovať zastaranú technickú infraštruktúru a riešiť stav dopravnej infraštruktúry.

Stav technickej vybavenosti územia je uspokojivý ale nedostatočný z dôvodu nedokončenia odvedenia odpadových vôd, nedostatočnej kvality pitnej vody, technického stavu komunikácií a absencie peších komunikácií. Aby bol rozvoj obce trvalo – udržateľný má veľký význam pre návštevníkov ako aj pre samotných občanov starostlivosť o vzhľad obce, zachovanie kvalitného životného prostredia a rešpektovanie únosných limitov zaťaženia návštevnosťou celého územia obce vrátane krajinného prostredia okolo nej.

Podstatou skvalitnenia životného prostredia je skvalitnenie vzhľadu obce, verejných priestranstiev a súkromných priestorov, aby sa stali príťažlivými pre obyvateľov a návštevníkov obce. Prostredie obce potrebuje zvýšenú starostlivosť v oblasti úprav verejných priestranstiev, budovania oddychových zón, rekonštrukcií autobusových zástaviek a starostlivosti o zeleň. Veľký význam má miestne povedomie o životnom prostredí obce.

Obec **Brusno** sa nachádza v hodnotnom prírodnom prostredí s nádherným vzhľadom krajiny. Pre zachovanie prírodného a krajinného potenciálu budúcim generáciám je potrebné venovať vyššiu pozornosť zlepšeniu kvality životného prostredia. Je potrebné zvýšiť starostlivosť nielen o zložky životného prostredia ale aj zabezpečiť komplexnú starostlivosť o krajinu ako celok. Obec zabezpečuje čiastočné riešenie odpadového hospodárstva napriek tomu vznikajú „čierne skládky odpadu“. Vysoký potenciál má obec vo využívaní ďalších obnoviteľných zdrojov energie okrem biomasy ako drevo, štiepka, voda, pôda, bioplyn, slnečné systémy a pod., ktoré sú riešením aj pre problémy s neobhospodávanými TTP a drevným odpadom z lesných ekosystémov. Stav technickej a dopravnej infraštruktúry v obci je relatívne uspokojivý.

Spôsob hospodárenia v záujmových územiach ochrany prírody a krajiny je problematický najmä z dvoch protichodných dôvodov – prílišná exploatácia a nevyužívanie. Oba spôsoby vedú k znižovaniu biodiverzity. Prílišná exploatácia sa v riešenom území týka viac lesných zdrojov, nakoľko podmienky pre poľnohospodárstvo sú značne obmedzené. Nevyužívanie horšie dostupných častí krajiny je predovšetkým problémom trvalých trávnatých porastov. Lesy mimo lesných pozemkov sa postupne formujú najmä na nevyužívaných trvalých trávnatých porastoch zarastaním drevinami.

Opatrenia:

1. Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu
2. Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu

Opatrenie č. 1.2. Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu
--

Aktivity (investície):

1. zavádzanie inovatívneho prístupu rozvoja vidieckej obce s využitím miestneho potenciálu územia a endogénnych zdrojov „zdola nahor“
2. územná príprava rozvojových lokalít pre bývanie a vybavenosť, príprava stavebných pozemkov pre bývanie a územnoplánovacia príprava (majetko-právne vysporiadanie, územnotechnické a územnoplánovacie podklady, územný plán, technická a dopravná infraštruktúra, a i.)
3. zlepšenie základných služieb a malej infraštruktúry a prístupu k miestnym službám
4. modernizácia infraštruktúry efektívnej verejnej správy a dovybavenie infraštruktúry pre poskytovanie služieb obyvateľstvu
5. zavádzanie elektronizácie do verejného života obce (samospráva, škola, knižnica, archív atď.)
6. budovanie efektívnej verejnej správy optimalizáciou procesov a organizácie, bojom proti korupcii a efektívnou správou daní
7. rozvoj služieb verejnej správy (zriadenie a vybavenie spoločného technického parku pre techniku na zimnú údržbu ciest, úprava povrchov ciest a pod.)
8. budovanie prístupovej a rekonštrukcie miestnej dopravnej infraštruktúry – (cesta R1, miestne komunikácie, chodníky pre peších, eliminácie zosuvov pôdy a premostenia)
9. rekonštrukcia a dobudovanie prístupových miestnych komunikácií do nových obytných celkov (cesty, chodníky, oporné múry, odvodnenie, spevnenie a pod.),
10. vybudovanie nových parkovacích miest a dobudovanie odstavných plôch a zariadení pre vozidlá
11. budovanie a rekonštrukcia rozvodov elektrického vedenia, miestneho rozhlasu a technických zariadení (zvýšenie kapacity, káblovanie do zeme, rekonštrukcie zdrojov dopravné značenie atď.)
12. obnova a rekonštrukcie sietí a rozvodov a zariadení technickej vybavenosti (elektrorozvody, telekomunikácie, rozhlas a iné).

13. rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) - aktivity na zlepšenie signálu mobilných operátorov a prístupu k internetu
14. výstavba nových bytových domov pre mladé rodiny a nájomných bytov
15. podpora zvyšovania štandardu bývania v porovnaní z EÚ štandardami
16. budovanie zariadení pre sociálne slabších spoluobčanov s bezbariérovými vstupmi (hospic, dom sociálnych služieb, domovy a kluby pre dôchodcov, opatrovateľská služba, sociálne byty, vývarovne, denný stacionár, a iné)
17. zriaďovanie podmienok pre zdravotnú starostlivosť a predaj liekov
18. zavádzanie alternatívnych foriem adaptability a starostlivosti o starších, sociálne slabších a neprispôsobivých obyvateľov
19. aktivity na zlepšenie sociálnej a zdravotnej starostlivosti s prioritným využitím existujúcich objektov (dobrovoľná sociálna a zdravotnícka pomoc, starostlivosť o deti a matky s deťmi, opatrovateľstvo, charita, rozvoz stravy, pomoc starším a imobilným obyvateľom, aktivity pre mobilnú pomoc lekára poradenstvo a iné)
20. budovanie zariadení základnej a vyššej vybavenosti pre obyvateľov (obchodné centrum pri Kortexe a iné)
21. zlepšenie stavebného a technického stavu verejných budov (budova historického notariátu a iné)
22. zavádzanie bezbariérových prístupov do verejných objektov a objektov verejných služieb
23. budovanie zariadení pre deti školského a predškolského veku,
24. budovanie zariadení pre verejnosť na podporu zachovania kvality verejného života (kultúrne stánky, knižnice, cintoríny, domy smútku a pod s bezbariérovým prístupom)
25. budovanie a rekonštrukcie objektov pre združovanie záujmových skupín, klubovne, herne a pod.
26. budovanie a rekonštrukcie zariadení pre šport a oddych (nedobudovaný areál futbalového ihriska, telocvičňa, ihriská, tribúna, šatne, lavičky a i)
27. modernizácia vybavenia školských a kultúrnych zariadení (školy, škôlky, kult. dom, knižnica, divadlo, amfiteáter, kino, klubové miestnosti, kultúrne centrum a pod.)
28. podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (galéria s kaviarňou, čajovňa, tradičná kuchyňa, zariadenie tvorivých dielní apod.)
29. zlepšenie podmienok pre požiaru bezpečnosť, (výstavba a modernizácia požiarnej zbrojnice, vybavenie a pod.)
30. zvyšovanie bezpečnosti a ochrana majetku obyvateľov (zriadiť policajnú stanicu a iné)

Ukazovatele (merateľné indikátory):

- počet pripravených lokalít pre rozvoj obce
- počet vysporiadaných pozemkov
- počet nových plôch a vybudovaných zariadení športu a rekreácie
- počet vybudovaných sociálnych a kultúrnych zariadení
- počet modernizovaných obecných budov a objektov
- počet pripravených stavebných pozemkov pre bývanie
- počet nových bytových domov pre mladé rodiny
- počet nových bytových jednotiek
- počet vybudovaných zariadení vybavenosti pre obyvateľov
- počet dobrovoľníkov v dobrovoľnej sociálnej a zdravotníckej pomoci,
- počet modernizovaných zariadení občianskej vybavenosti
- počet nových verejných služieb obyvateľstvu (vrátane zdravotníckej pomoci a pomoci sociálne slabším)
- počet nových verejných bezbariérových vstupov
- počet km nových alt. obnovených prístupových komunikácií
- počet km vybudovaných, obnovených chodníkov pre peších
- počet m² vybudovaných odstavňových plôch
- počet rekonštruovaných premostení
- počet m rekonštruovaných miestnych komunikácií
- počet m podzemného elektrického vedenia
- počet domácností pripojených na internet
- počet bodov prístupných k verejnému internetu
- dĺžka obnovených , rekonštruovaných sietí technickej infraštruktúry
- počet dobudovaných a obnovených technických zariadení
- počet dokumentov rozvoja obce
- počet prisťahovaných mladých rodín
- počet web stránok, obecných novín zameraných na informovanie obyvateľstva
- počet verejne dostupných internetových bodov v obci
- počet elektronických programov v obci

Opatrenie č. 1.2. Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu

Aktivity (investície):

1. realizácia obnovy obce v duchu Programu obnovy dediny
2. aktivity na záchranu architektonických hodnôt a obnovu ulice a verejných priestorov (projekt obnovy dediny, architektonické a urbanistické štúdie, design vidieckeho priestoru apod.)
3. zachovávanie tradičného obrazu dediny (význam kúpeľného miesta, tradičný obraz typickej cestnej zástavby, pôvodná architektúra, krajina, pôvodná zeleň apod.)
4. obnova stavebného potenciálu obce a podpora multifunkčného využitia obecného nehnuteľného majetku (bývalá MŠ pri ihrisku, bývalý obecný úrad, zdravotné stredisko, objekty v areáli kúpeľov a iné)
5. obnova kultúrnych a prírodných pamiatok (zapísaných v ÚZPF), obnova architektonických, technických pamiatok, pamätihodností obce a iných objektov s miestnou kultúrnou hodnotou (historické budovy kúpeľov, kaplnky, zvonice, sakrálne stavby, pamätníky atď.)
6. príprava architektonických riešení verejných priestranstiev, drobná architektúra oddychových zón
7. obnova, rekonštrukcia, úprava, údržba a budovanie verejných priestranstiev a kúpeľného areálu (oporný múr pod Domom smútku, terénne úpravy, detské ihriská, oddychové zóny s lavičkami, zeleň, cintoríny, oplotenia, spoločenské a kultúrne priestory, pietne miesta a pod.)
8. tvorba podmienok pre zachovanie urbanistickej štruktúry a obnovy pôvodnej zástavby v súlade s tradíciami a mierkou (charakter vidieckeho sídla, rešpektovanie zástavby a regulácie umiestnenia stavieb, uplatňovanie typologických charakteristických prvkov v novej architektúre a pod.)
9. obnova a výmena prvkov drobnej architektúry (vstupy do obce, zariaďovacie predmety na verej. priestranstvách, ihriskách, značenie, zástavky apod.)
10. obnova zelene a budovanie parkov (upraviť park pod kostolom a pamätník padlým a iné)
11. obnova existujúceho domového fondu s využitím prírodných materiálov (drevo, kameň) s viacstranným využitím (informačné tabule, tržničky, atď.),
12. obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, (eliminácie erózie a zosuvy pôdy, úpravy a regulácie v krajine, vodné toky, rekultivácie, odstraňovanie neregistrovaných skládok TKO, ozdravenie sídelnej a krajinnej zelene, pozemkové úpravy, revitalizácie krajiny a parkov, obnova lúčnych, lesných plôch a pod.)
13. obnova a následná starostlivosť o prírodné lokality, (ekosystémy, biotopy, korytá potokov, prameňov a minerálnych prameňov, odpočívadlá, chodníky, apod.)
14. ochrana prírodných zdrojov a hodnôt a budovanie ekologickej stability vrátane spodných vôd a minerálnych prameňov
15. obnova a údržba krajiny a ekologickej stability, eliminácie erózie pôd, obnova a údržba lesných komunikácií, obnova lesa prirodzeným omladením
16. zlepšenie vzhľadu a regulácie vodných tokov a príslušných priestorov v centre obce
17. budovanie a zavádzanie technológií vykurovania a výroby elektrickej energie šetriacich životné prostredie (solárna energia, spaľovne drevných štiepkov, veterné elektrárne, stimuly, informácie, osвета a pod.)
18. aktivity na podporu zavádzania „čistej“ a neškodnej (na životné prostredie) výroby (programy podpory a stimulácie, apod.)
19. rekonštrukcia a modernizácia existujúcej technickej environmentálnej infraštruktúry (vodovod, kanalizácia, nový zdroj pitnej vody v časti Brusno apod.)
20. eliminácia dopadov na životné prostredie v dôsledku znečisťovania ovzdušia vykurovaním a spaľovaním odpadu lokálnymi zdrojmi
21. aktivity zamerané na protipovodňové opatrenia, regulácie vodných tokov s efektom udržania vody v mieste (zrekonštruovať lávku - most ponad potok, úpravy a regulácie potokov a vodných tokov, riešenie odvodnenia z miestnych spevnených komunikácií - rigoly, priekopy atď.)
22. aktivity v teréne zamerané na ochranu prírody a krajiny (budovanie vzťahu k prírode, čistenie, kontrola a pod.)
23. zlepšenie stavu a efektivity likvidácie tuhého komunálneho odpadu a separovaného zberu odpadu z domácností a verejných objektov (zberný dvor, kompostoviská, kompostárne recyklácia separovaného odpadu, spaľovne a iné)
24. aktivity zamerané na zamedzenie a likvidáciu „čiernych“ skládok (prevencia, kampaň, zberne, uskladňovanie a recyklácia triedeného odpadu a pod., atď.),
25. zavádzanie využívania alternatívnych zdrojov energie (BIOMASA, BIOPLYN, solárna energia, atď.)
26. zavádzanie alternatívnych foriem čistenia odpadových vôd (malé domové a skupinové ČOV a pod)
27. aktivity monitoringu a verejnej kontroly životného prostredia a bezpečnosti
28. aktivity zamerané na osvetu a výchovu obyvateľstva v oblasti starostlivosti o krajinu a životné prostredie (prednášky, semináre, letáky ...)

29. aktivity zamerané na zvýšenie environmentálneho povedomia detí a mládeže (likvidácia odpadu a triedený zber v domácnostiach, vypaľovanie tráv, likvidácia odpadov v záhradách, údržba uličných fasád, oplození a pod.)
30. aktivity zamerané na budovanie vzťahu turistov a obyvateľstva k prírodným hodnotám a ochrane prírody (ekologická výchova, alternatívne zdroje energie, príroda, vzhľad a čistota obce, školy v prírode, letné školy a pod.)

Ukazovatele (merateľné indikátory):

- počet zrekonštruovaných obecných budov a budov s multifunkčným využitím (školy, obecné úrady, kultúrne domy ...)
- počet zrekonštruovaných autobusových zastávok
- počet obnovených kultúrnych a prírodných pamiatok zapísaných v UZPF
- počet obnovených architektonických a technických pamiatok
- počet pripravených architektonických riešení verejných priestranstiev
- počet km² nových resp. obnovených plôch verejných priestranstiev
- počet nových resp. obnovených stavieb, diel a úprav objektov
- počet obnovených kultúrnych pamiatok
- počet vybudovaných sociálnych a kultúrnych zariadení
- počet asanovaných objektov
- počet obnovených obytných objektov
- počet domácností zapojených do separovaného zberu
- počet zariadení na výrobu energie
- dĺžka protipovodňovej ochrany
- rozsah dobudovanej kanalizácie – dĺžky rozvodov
- dĺžka obnovených vodných tokov
- rozsah uplatnenia miestnych zdrojov
- počet materiálov pre propagáciu a osvetu
- rozsah zásahov ochrany v prírode
- počet vybudovaných oddychových miest
- počet prisťahovaných mladých rodín
- počet vyškolených obyvateľov
- počet účastníkov na vzdelávacích a osvetovo výchovných podujatiach
- počet obyvateľov zapojených do environmentálnych aktivít
- počet aktivít zameraných na zvýšenie environmentálneho povedomia obyvateľstva
- zlepšenie hodnôt kvality zložiek životného prostredia
- počet zapojených domácností do separovaného zberu
- rozsah ušetrených zdrojov na zber tuhého komunálneho odpadu
- počet zberných nádob
- počet zlikvidovaných skládok TKO
- počet zriadených plôch pre odpadové hospodárstvo
- počet realizovaných zariadení čistenia odpadových vôd
- počet zariadení na výrobu energie
- počet realizovaných krajinnoekologických opatrení
- počet jednotiek dĺžky protipovodňových úprav
- hodnota zníženia negatívnych vplyvov na zložky životného prostredia
- počet jednotiek plochy rekultivácií
- počet km vybudovanej kanalizácie
- počet vybudovaných ČOV (obecné, domové a skupinové)
- počet napojených domácností na ČOV
- počet km zrekonštruovaného a novo - vybudovaného vodovodného potrubia
- počet prednášok, seminárov a podujatí zameraných na životné prostredie a starostlivosť o krajinu
- počet programov, súťaží a pozitívnych príkladov v obnove objektov

Oprávnení užívateľa opatrení :

- pre Opatrenia č. 1.1. - obec, inštitúcie a organizácie verejných služieb, podnikatelia v službách
- pre Opatrenia č. 1.2. - obec, inštitúcie a organizácie, subjekty podnikajúce v službách verejnosti, miestne iniciatívy v životnom prostredí, charite, kultúre, vzdelávaní, športe a sociálnych službách, vlastníci pozemkov a objektov, podnikatelia hospodáriaci s pôdou, užívatelia pôdy

Špecifický cieľ (priorita) č. 2: Tvorba produktov a služieb v kúpeľnom cestovnom ruchu pre zvýšenie návštevnosti obce

Zdôvodnenie:

Obec Brusno predstavuje z hľadiska rekreácie a cestovného ruchu veľmi hodnotné územie. Jeho prevažná časť je rekreačným celkom kúpeľného funkčného typu národného až nadnárodného významu. V letnej sezóne a medziobdobí ponúka obec a jej kataster vhodné podmienky na veľké množstvo rozvoja ďalších aktivít v cestovnom ruchu s vidieckym charakterom. Predpokladom pre miestny ekonomický rozvoj je existencia zručného a vzdelaného ľudského potenciálu, ktorý sa v neprospech územia do veľkej miery zamestnáva mimo obce, čím vyvoláva ďalšie potrebné investície na prepravu a spôsobuje odliv zdrojov. Existujúce služby hosťom nepostačujú a množstvo existujúceho stavebného fondu zostáva nevyužitým. Súčasné využitie ubytovacích kapacít v obci sa sústreďuje hlavne na zariadenia vo vlastníctve kúpeľov na čom sa obec ekonomicky nepodieľa. Kúpele v súčasnosti prevádzkujú kúpeľný dom Poľana, ktorý je po rozsiahlej rekonštrukcii ubytovacej časti s novými službami aj pre náročnejšiu klientelu. Dostupnosť služieb pre obyvateľov obce je zabezpečená tým, že kúpele poskytujú obyvateľom obce zvýhodnené podmienky, čím prispievajú svojimi službami aj obyvateľstvu. Kúpele sú hlavným zamestnávateľom ako aj spoluorganizátorom kultúrneho a spoločenského života v obci. Aby aj obec mala ekonomický prínos z kúpeľnej turistiky je nevyhnutné zlepšenie a zvýšenie využitia existujúcich vnútorných kapacít akými sú prírodné, ľudské a hmotné zdroje a postaviť svoj vnútorný rozvoj na existujúcich danostiach nielen samotnej obce ale celého mikroregiónu.

V súčasnosti obec neponúka žiadny komplexný balík služieb - ucelený produkt cestovného ruchu nielen ako ponuku kúpeľov ale ako spoločnú ponuku s obcou. Je nutná podpora vzniku nových podnikateľských aktivít, vybudovania jednotného informačného systému s ponukou doplnkových služieb vrátane predaja miestnych produktov a koordinácie činností subjektov cestovného ruchu napr. prostredníctvom turistickej informačnej resp. cestovnej kancelárie a spoločného marketingu územia.

Samostatné postavenie má komunita ako poskytovateľ služby v cestovnom ruchu. Jej úloha je nejasná. Absentuje záujem o tvorbu atraktivít a atrakcií pre cieľového hosťa v tomto prípade hlavne kúpeľného. Chýba tu spoločenský dohľad nad zachovaním hodnôt a čistoty prostredia. Je potrebné budovať kúpeľné miesto ako komplexnú ponuku nielen na území areálu kúpeľov.

Obce v mikroregióne vrátane obce Brusno majú dostatočný potenciál pre rozvoj podnikania v oblasti remeselnej výroby, spracovania dreva, poľnohospodárstva, včelárstva, poľovníctva a agroturistiky. Obec má bohaté tradície a v jej katastri sa nachádza veľa možností pre doplnkové aktivity. Miestne zdroje nie sú dostatočne využívané, zanikajú pôvodné remeslá využiteľné napr. v cestovnom ruchu. Kultúrno-historický potenciál obce je v uspokojivom stave. Cykloturistika, pešia a náučná turistika, bežecké trate nie sú na dostačujúcej úrovni. V obci absentujú menšie ubytovacie zariadenia. Ubytovanie na súkromí prakticky neexistuje z dôvodu nepripravenosti obyvateľstva. Nielen v obci ale hlavne v jej okolí chýba ponuka služieb pre ubytovaných hostí z Brusna ako doplnková forma zážitkovej turistiky aj pre nekúpeľných hostí, ktorí vyhľadávajú kúpele ako wellness a relax. Informácie turistom poskytujú hlavne kúpele a v obci len obecný úrad. Propagácia obce je minimálna, chýbajú obecné a mikroregionálne propagačné materiály. Obec predovšetkým propagujú kúpele ako cieľové miesto výsostne len pre kúpeľnú turistiku. Obec takmer nevyužíva svoje tradície, históriu ako aj prírodný potenciál v prospech vlastnej ekonomickej prosperity. Spolupráca na regionálnej úrovni je v rámci budovania regionálneho produktu CR v náučno-poznávacom turizme tzv. „Banskobystrický geopark“, ktorý je jedným z troch geoparkov Slovenska práve v regióne Banská Bystrica. Obec sa pripravuje na realizáciu ďalšieho rozvoja prostredníctvom programu LEADER a buduje spolu s okolitými obcami rozvojovú stratégiu, čím vytvára priestor pre miestnych rozvojových aktérov.

Opatrenia:

1. **Zvýšiť pripravenosť obce na rozvoj cestovného ruchu**
2. **Budovať podnikateľské prostredie v službách cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach**

Opatrenie č. 2.1. Zvýšiť pripravenosť obce na rozvoj cestovného ruchu

Aktivity (investície):

1. vzdelávacie a informačné akcie, výmenné návštevy podnikov, poradenské služby, spolupráca – zameranie na zavádzanie inovácií, zlepšovanie výkonnosti podnikov, prenos vedomostí v oblasti vidieckeho cestovného ruchu
2. podpora rozvoja cestovného ruchu a aktivity na podporu tvorby ponuky pre turistu (združenia, stretnutia, stratégie, koncepcia CR, tvorba produktov, ponuka služieb, spolupráca, propagácia, apod.)

3. aktivity marketingu a propagácie kúpeľného miesta ale aj vidieckeho cestovného ruchu, agroturistiky, rekreačnej turistiky horského a podhorského typu okolitých obcí (propagačné materiály, web stránky o obci a mikroregión, miestne príbehy a povesti a pod.),
4. budovanie verejných investícií na zvyšovanie atraktivity územia (športové možnosti, prístupy k minerálnym prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadňa, amfiteáter, zábavno-náučné chodníky a pod.)
5. vybudovanie a obnovenie existujúcich tratí a cyklotrás obecnej a mikroregionálnej siete pre zimnú a letnú prevádzku a chodníkov v prírode (turistické chodníky, bežecké trate, pre cyklistov a kolieskové korčule a bežecké lyžovanie)
6. zapojenie sa do budovania náučných, kultúrno-poznávacích a tématických regionálnych produktov a trás (geograficko-historický náučný chodník, banícka a povstalecká história v blízkych obciach mikroregiónu RENTaR, geologické a prírodné hodnoty, Banskobystrický geopark atd.)
7. aktivity zamerané na údržbu a značenie všetkých obecných a nadobecných existujúcich a nových trás športu (bežkárske a zjazdové trate, turistické, cyklistické, ai.)
8. budovanie oddychových miest s prístreškami na trasách turistických, náučných chodníkov a cyklotrás (zastávky v obci, odpočívadlá, studničky a pod.)
9. dobudovať kvalitný informačný a orientačný systém v obci a krajine pre turistov (informačná kancelária, poradenské služby, orientácia v obci, doplniť informačné tabule a pod.),
10. budovanie a rekonštrukcie odstavňových priestorov pre dopravu turistov
11. aktivity na odstránenie objektov znehodnocujúcich prostredie
12. obnova a rekonštrukcia parkových plôch a objektov v cestovnom ruchu (liečebné domy a objekty v kúpeľnom parku, kúpeľný park, zelené plochy, fontána pri kúpeľných prameňoch od J. Bártfayho, prameň Ľudovít, prameň Paula, pomník padlým, kaplnky, slúžnovský dom, banícky dom, ľudová architektúra, štôlne šachty a iné.)
13. podpora organizácie výstav a kongresovej turistiky
14. nadobecné aktivity spoločnej propagácie obce, mikroregiónu, geoparku a turistických lokalít (informačný systém geoparku, organizovanie súťaží, kongresov, výstav, podujatí, prezentácií apod.)
15. aktivity na zlepšenie informovanosti pre návštevníka, prehliadky obce a sprievodcovstvo (letáky a informačné materiály, médiá a pod.)
16. budovanie a organizovanie doplnkových podujatí kúpeľom a blízkym strediskám zimnej a letnej turistiky (kúpeľné letá, koncerty, bály, trhy miestnych produktov, prezentácia zručností, zo života baníkov, tavba medi, animácia historických procesov, divadlo a pod.)
17. komunikácia a spolupráca s podnikateľským prostredím a pomoc na začatie podnikania pre mladých podnikateľov a farmárov
18. dobudovanie existujúcich obecných areálov športu a rekreácie (a pod.)
19. dobudovanie centra obce ako miesto pre umiestnenie promenády a malých služieb (reštaurácia, kaviareň, cukráreň, letné terasy, služby malých remesiel, darčeky a pod.)
20. dobudovanie korza resp. prechádzkovej zóny popri Hrone
21. zriadenie informačného strediska, cestovnej a marketingovej kancelárie obce
22. zriadenie múzea obce, pamätnej izby, expozícií (tradície, história obce v Dome umeleckých a tradičných remesiel, kúpeľný skanzen, apod.)

Opatrenie č.3.2. Budovať podnikateľské prostredie v službách kúpeľného cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach

Aktivity (investície):

1. rozvoj služieb verejnej správy pre malé a stredné podnikanie
2. zakladanie malých podnikov a vytváranie pracovných miest
3. obnova a využitie chátrajúcich kúpeľných budov v zdravotnom turizme (kultúrne pamiatky a kúpeľné domy a dotvorenie drobnou architektúrou a pod.)
4. zriadenie služieb turistom a budovanie doplnkových komerčných služieb, zariadení, služieb zábavy a prevádzok blízkym kúpeľom a strediskám zimnej a letnej turistiky a existujúcich zariadení cestovného ruchu (zábava, požičovne, ubytovanie, stravovanie, kolkárne, predaj miestnych výrobkov, predaj suvenírov a špecialít, fitness, a iné)
5. zriaďovanie služieb obyvateľstvu a obchodu (ihriská, krajčírstva, opravovne, obchody, drobné služby, služby motoristom, cukráreň a pod.)
6. dobudovanie obecných zariadení cestovného ruchu (obecná reštaurácia, Info centrum, zmenáreň, verejné toalety, bankomat a pod.)
7. budovanie ubytovacích zariadení (penzióny, turistická ubytovňa, ubytovanie na súkromí) s využitím existujúceho stavebného fondu v súlade s tradíciou a prostredím

8. budovanie investícií na zvyšovanie atraktivity územia (prístupy k minerálnym prameňom, gazdovské dvory a školy remesiel, rozhľadne, amfiteáter a pod.)
9. rekonštrukcie existujúcich obecných budov s viacfunkčným využitím – ubytovanie, klubovne, posilňovne a pod.,
10. budovanie a rekonštrukcie športovo – rekreačnej vybavenosti verejných služieb pre využitie v komerčných službách turistom (futbalové, volejbalové, detské a multifunkčné ihriská, kryté bazény, kúpalisko, posilňovne, kolkárne, klziská, rybník a pod.)
11. investície do využitia existujúceho stavebného fondu a existujúcich zariadení v cestovnom ruchu pre tvorbu nových atraktivít a vhodných atrakcií v turizme (zábavno-náučné chodníky, vodné, snežné atrakcie, lyžiarska lokalita Pod skalou a pod.)
12. dobudovať centrum kúpeľnej obce o stravovacie, ubytovacie služby, kaviarničky, cukrárne, terasy, internet, služby malých remesiel apod.
13. zriadenie služieb turistom (predaj suvenírov a špeciálnych miestnych špecifik, obecná infokancelária s profesionálnym obsadením, bankomaty, a pod.)
14. dobudovanie strediska pre vodákov so stanovým táborom a pltiskom (vodácka základňa, rybníky)
15. dobudovanie služieb wellnes a kúpaliska v kúpeľoch
16. budovanie centier voľného času, miest relaxácie a oddychu
17. budovanie zariadení športu a rekreácie pre letný a zimný turizmus (lyžiarske areály, lyžiarska škola, kempingy, fitness, wellnes centrá, šatne, ihriská, telocvične, bazén, doplnkové služby, požičovne, servisy a pod.)
18. podpora rozvoja malých a stredných podnikov v cestovnom ruchu (jazdecká škola, hypotermia, lov rýb, experimentálna archeológia, apod.)
19. modernizácia, zlepšenie a rozvoj poľnohospodárskej výroby a lesného hospodárstva v súlade so zachovaním krajinného obrazu obce
20. diverzifikácia poľnohospodárskych a lesohospodárskych činností v turizme (agroturistika, malé výrobné, prezentácia výroby apod.)
21. podpora malých, mladých farmárov, podpora rozvoja malých, rodinných agrofariem s využitím aj v turizme
22. investície do nepoľnohospodárskych činností, podpora živnostníkov, remeselníkov a pod.
23. vybudovanie agroturistických zariadení vidieckeho typu (rodinné farmy a agrofarmy, konská farma, salaše, ubytovacie zariadenia s tradičným hospodárením a pod.)
24. budovanie malého podnikania v oblasti služieb a obchodu (obecné vidiecke centrum obchodu a služieb pre malých podnikateľov a iné)
25. zriadenie prevádzok na spracovanie dreva a miestnych surovín
26. budovanie zariadení pre rozvoj tradičných aj moderných remesiel
27. aktivity zamerané na zakladanie podnikateľských a verejno-súkromných partnerstiev (združenie cestovného ruchu, odbytové združenie a pod.)
28. vytváranie administratívnych a priestorových podmienok pre podporu zamestnanosti priamo v obci (rozvoj verejných investícií, pracovné príležitosti vo verejnom sektore, verejných službách, podpora neziskových združení, priemyselné a technologické parky a pod.)
29. tvorba a podpora rozvojových projektov zameraných na vznik nových pracovných príležitostí
30. zavádzanie moderných technológií do existujúcej výroby a pre prácu „z domu“
31. zavádzanie technológií „čistej“ a neškodnej (na životné prostredie) výroby do existujúcich prevádzok
32. finalizácia produkcie výroby s uplatnením predaja v miestnom až regionálnom rozsahu
33. investície do spracovania a marketingu a obchodu s predajom miestnej výroby - miestnych produktov
34. zriadenie malých výrobných prevádzok (hrnčiarstvo, výroba mlieka, mliečnych produktov, práca s ovčou vlnou, tkanie kobercov, drevovýroba, výroba kachlí, kamenárska výroba, spracovanie využiteľných odpadov a pod.),

Ukazovatele (merateľné indikátory):

- počet nosičov informácií
- počet nových produktov pre turistu v obci
- počet sprievodcov v cestovnom ruchu
- počet nových podnikajúcich subjektov
- počet novovzniknutých služieb a prevádzok
- počet nových rodinných fariem
- počet nových spoločných hospodárskych dvorov
- počet zapojených poľnohospodárskych podnikov do finalizácie produkcie
- počet produktov miestnej výroby na trh
- počet km siete poznávacích trás

- počet zriadených náučných chodníkov
- počet turistov prechádzajúcich náučnými chodníkmi a sieťou poznávacích trás
- počet vybudovaných oddychových miest s prístreškami
- počet informačných a orientačných objektov
- počet dobudovaných ubytovacích kapacít / počet lôžok
- počet dobudovaných stravovacích kapacít / počet stoličiek
- počet ubytovacích kapacít na súkromí / počet lôžok
- počet vydaných propagačných materiálov
- www stránka /počet návštev na stránke/
- počet zriadených pamätných izieb, obecných domov
- počet návštevníkov
- počet m vybudovaných resp. rekonštruovaných lyžiarskych vlekov, tratí
- počet zorganizovaných výstav a kongresov
- počet zriadených nových prevádzok pre účely doplnkových služieb
- počet novovzniknutých a obnovených remesiel
- počet nových služieb turistom
- počet novovzniknutých prevádzok výroby a služieb v cestovnom ruchu
- počet novovzniknutých pracovných miest
- počet zamestnaných obyvateľov s trvalým bydliskom v obci
- počet malých podnikateľov
- počet stavieb, diel a úprav pre zvýšenie príjmov z podnikania (obnova verejných priestranstiev, objektov, zelených plôch, drobnej architektúry a uplatnenie vhodných prvkov architektúry do obnovy stavieb a do novostavieb)
- počet ubytovaných hostí sezónne aj celoročne

Oprávnení užívateľa opatrení :

pre Opatrenia č. 2.1. - obec, miestne iniciatívy v rozvoji a cestovnom ruchu, združenia podnikateľov

pre Opatrenia č. 2.2. - obec,, podnikatelia,

Špecifický cieľ (priorita) č.3: Rozvoj komunity obce s dôrazom na zachovanie a obnovu miestnej identity a zníženie odchodu za prácou mimo obce

Zdôvodnenie:

Z obyvateľov obce sa postupne vytráca lokalpatriotizmus, vzťah k obci a jej prostrediu, v ktorom žijú. Obec sa to snaží riešiť prostredníctvom regionálnej výchovy v miestnej ZŠ. Pre obyvateľov obce nie sú v obci v súčasnosti vytvorené dostatočné možnosti zamestnať sa. Obyvatelia za prácou väčšinou dochádzajú a to do okresného mesta Banská Bystrica, Brezno, resp. do Slovenskej Ľupče. S cieľom zapojiť obyvateľstvo obce do rozvojového a pracovného procesu, je potrebné vytvoriť podmienky a realizovať vzdelávacie a informačné aktivity za účelom pre zvyšovanie zručností, vzdelanostnej úrovne, jazykovej zdatnosti, informovanosti o možnostiach získavania finančných prostriedkov a následne zabezpečiť podporu pri začatí podnikania, samozamestnania a pod. Všetky aktívne subjekty obce by mali viac navzájom spolupracovať a informovať sa. Prevádzkovateľ kúpeľov síce dobre spolupracuje s obcou v rámci obecných aktivít avšak malí farmári, podnikatelia, občianske iniciatívy a iní partneri rozvoja na území obce nekomunikujú dostatočne. Chýba im spoločná platforma spolupráce. Jednou z príčin je aj nedostatočná informatizácia a modernizácia verejnej správy tak, aby bolo možné zabezpečiť intenzívnejšiu spoluprácu s miestnymi a regionálnymi zamestnávateľmi, kúpeľmi, štátnymi lesmi a inými aktívnymi subjektmi pôsobiace v obci a zapájať ich do rozvoja. Spolková činnosť sa sústreďuje na vysoký podiel športových aktivít. Stále absentuje vyššia občianska participácia a angažovanosť na veciach verejných. Rozvojové možnosti sa sústreďujú na rozvoj ľudského potenciálu, na zvýšenie uvedomelosti a vedomia, vzdelávanie, prácu s deťmi a mládežou ako aj na zlepšovanie podmienok pre sociálne odkázaných spoluobčanov a kultúrno-spoločenský život. Obyvateľstvo je nedostatočne pripravené prevziať zodpovednosť za existenciu podmienok života v obci. Jeho schopnosti, zručnosti a iné osobné kvality sú priaznivé a dávajú vysoký predpoklad efektivity vynaložených investícií. Rovnakým predpokladom podpory komunity obce je existencia dochovaných kultúrohistorických hodnôt, tradícií a zachovaných zvykov z minulosti už i s ohľadom na budovanie imidžu obce vo vzťahu k prioritnému zameraniu obce na slovenský a medzinárodná zdravotný a relaxačný turizmus.

Opatrenia:

3.1. Aktivizovať obyvateľov pre budovanie miestnej komunity a zvýšiť miestne povedomie

3.2. Zlepšiť akcieschopnosť obyvateľov obce pre ich lepšie začlenenie do pracovného života

Opatrenie č. 3.1. Aktivizovať obyvateľov pre budovanie miestnej komunity a zvýšiť miestne povedomie
--

Aktivity (investície):

1. aktivity na zvýšenie kvality kultúrneho a spoločenského života s dôrazom na zachovanie kultúrneho a historického dedičstva obce
2. aktivity na posilnenie miestneho manažmentu územia obce (spolurozhodovanie, spolupráca, spoluzodpovednosť a pod.)
3. podpora existujúcich a vznik nových verejnoprospešných iniciatív, združení a spolkov na podporu verejného života a rozvoja (občianske iniciatívy, kultúrne a športové kluby, zväzy, spolky apod.)
4. podpora aktivít rozvoja činnosti spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení zameraných na podporu kultúrneho a spoločenského života a zachovania tradícií a kultúry vrátane pozitívneho rozvoja jednotlivých oblastí života v obci (priestory, vybavenie pre činnosť, organizovanie podujatí apod.),
5. zavádzanie procesov participatívneho plánovania a rozhodovania o živote a rozvoji v obci
6. aktivity na podporu koordinácie rozvoja a spoločné programy riadenia rozvoja (rozvojové dokumenty, územné plány, koncepcie, stratégie, projekty a iné),
7. aktivity na podporu združovania zdrojov a zakladanie koordináčnych združení zapájania sa aktívnych subjektov do činnosti obce a mikroregiónu (partnerstvá, spoločné produkty a projekty, zimná údržba, sociálna pomoc, apod.),
8. aktivity zamerané na zvýšenie miestneho povedomia a lokalpatriotizmu obyvateľstva
9. zvyšovanie miestneho povedomia a osvetu v oblasti identity a obnovy duchovných tradícií
10. zlepšenie informovanosti o dianí v obci
11. aktivity na podporu zlepšenia komunikácie a medziľudských vzťahov v obci aj medzi obcami a miestnymi rozvojovými aktérmi (občania, inštitúcie, podniky, organizácie atď.) - stretnutia, facilitácia, web diskusie on-line, dotazníky, prieskumy apod.),
12. aktivity na rozvoj športu, kultúry a záujmových činností
13. aktivity na podporu miestnych talentov (kultúra, remeslá, šport)
14. zriadenie obecného múzea, domy remesiel, izby tradícií a pod.
15. udržanie zachovaných tradícií a ich obnova duchovného bohatstva (folklór, remeslá, zručnosti, podujatia, výstavy, udalosti, zachovanie historických odkazov, tvorba fondov a iné)
16. obnova a podpora miestnych a regionálnych tradícií vo všetkých oblastiach života obce, obnova a zavádzanie nových zvykov a tradícií (kultúrne – spoločenské podujatia, koncerty, divadlo, súbory, umelecké remeslá, jarmoky a iné)
17. aktivity na zapájanie detí a mládeže do komunitného života a budovanie vzťahu k prostrediu (genius loci)
18. rekonštrukcie a vybudovanie kultúrnych zariadení, priestorov a plôch určených na stretávanie, kultúru a šport (komunitné centrum, kino, klubové miestnosti, kultúrne centrum, divadlo, amfiteáter a pod.)
19. podpora uplatňovania oživenia miestnej kultúry zriadením špecifických služieb (galéria s kaviarňou, čajovňa, tradičná kuchyňa, zriadenie tvorivých dielní apod.)

Opatrenie č. 3.2. Zlepšiť akcieschopnosť obyvateľov obce pre ich lepšie začlenenie do pracovného života
--

1. podpora aktivít zameraných na začlenenie obyvateľov do občianskeho a pracovného života
2. aktivity pre stabilizáciu mladých a aktivity zamerané na motiváciu pre nárast obyvateľstva a dosiahnutie výstavby a obnovy objektov bývania (bytovky, rodinné domy) – programy obnovy, súťaže, pozitívne príklady
3. aktivity zamerané na zvýšenie zručností obyvateľstva obce (vzdelávacie, rekvalifikačné a motivačné programy atď.),
4. vzdelávacie programy pre obyvateľstvo pre zvyšovanie schopností pre realizáciu rozvoja
5. aktivity na zlepšenie práce s deťmi a mládežou a jej zapojenie do verejného života
6. zavádzanie regionálnej výchovy do škôl a škôlok a zlepšenie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu a modernizácia učebných metód
7. aktivity praktickej výchovy (výuka v teréne, aplikácie v praxi)
8. podpora začínajúcich podnikateľov v malom a strednom podnikaní
9. aktivity na podporu a zvyšovanie kvality pri poskytovaní služieb v turizme

10. vzdelávanie sprievodcov a poskytovateľov služieb a pre oblasť podnikania v cest. ruchu
11. vzdelávanie pre účely zvyšovania kvalifikácie v kúpeľníctve a kvalifikácie pracovných síl pre lepšie uplatnenie sa na trhu práce (jazyková zdatnosť, ako poskytovať dobré služby, programy ako podnikateľ, aktuálne programy podpory podnikania, informatika, internet, legislatíva, účtovníctvo, daňové povinnosti, a pod.)
12. uplatnenie aktívnej politiky trhu práce s cieľom podpory vlastných podnikateľov v obci (príprava a uplatnenie vlastnej kvalifikovanej pracovnej sily)
13. aktivity zamerané na zvyšovanie kvalifikácie a rekvalifikáciu pracovnej sily
14. aktivity na podporu spolupráce – kúpele a obec, kúpele - mikroregión (tvorba spoločných produktov, zvýhodnenie služieb, zamestnanosť obyvateľov a pod.)
15. aktivity pre zvýšenie zamestnanosti a sociálnu inklúziu znevýhodnených a sociálne slabších skupín obyvateľstva
16. aktivity na podporu zlepšenia informovanosti obyvateľstva o možnostiach samozamestnania, zamestnania a o dianí v obci a mikroregióne (web, obecné noviny, rozhlas obecné tabule, informačné kampane, vybavenie na tlač periodík apod...),
17. podpora aktivít práce s deťmi a kultúrnospoločenských aktivít pre mládež
18. organizovanie osvetových a vzdelávacích aktivít pre dospelých
19. organizovanie obecných a mikroregionálnych podujatí (súťaže, futbalové turnaje, folklórne slávnosti, športové podujatia, koncerty, apod.)
20. aktivity na podporu rozvoja kultúrno - spoločenského života obce,
21. podpora programov proti kriminalite
22. aktivity na podporu tvorby nových projektov rozvoja obce
23. aktivity pre účely zapojenia občanov do vecí verejných, verejnej diskusie, komunikácie a informovanosti
24. zlepšenie prístupu a informovanosti verejnosti (noviny, letáky, podujatia, miestne médiá a tlač, informačné kanály, ankety, podnety, články verejnosti, infokancelárie, technológie, internet a pod.)
25. podpora získavania skúseností v oblasti marketingu obce (účasť na podujatiach, spolupráca, exkurzie, a i.),
26. aktivity zamerané na marketing a propagáciu (publikácia, internet, webstránky atď.)
27. organizovanie študijných ciest obyvateľov obce a osveta (spolupráca, exkurzie, výstavy, výmena skúseností, získavanie informácií a pod.)

Ukazovatele (merateľné indikátory):

- počet verejných stretnutí
- počet zapojených občanov do dotazníkového prieskumu
- počet programov práce s verejnosťou
- počet zapojených aktívnych subjektov do činnosti na veciach verejných
- počet uskutočnených vzdelávacích a osvetových programov pre obyvateľstvo
- počet uskutočnených exkurzií, študijných ciest
- počet organizovaných podujatí
- počet návštevníkov múzeí, podujatí obce a pod.
- počet vzniknutých iniciatív, spolkov, klubov a iných záujmových združení
- počet zariadení sociálnej starostlivosti (stravovanie, ubytovanie, charita,)
- počet zapojených obyvateľov do verejného života a do rozhodovania o veciach verejných
- počet osôb zapojených do sociálneho programu
- počet vyškolených obyvateľov
- počet obyvateľov zapojených do spolkového života
- počet obnovených tradícií
- počet výtlačkov obecných novín, periodík
- počet zriadených obecných tabúl
- počet facilitácií, prednášok
- počet podporených spolkov, klubov, záujmových a občianskych združení
- počet účastníkov na podujatiach
- počet rozvojových dokumentov, územných plánov, koncepcií, stratégií, projektov
- počet založených partnerstiev verejnosukromného sektora
- počet partnerských projektov
- počet podujatí, študijných ciest, exkurzií

Oprávnení užívateľa opatrení :

pre Opatrenia č. 3.1, 3.2. - obec, inštitúcie a organizácie, školy, miestne iniciatívy v rozvoji, životnom prostredí, cestovnom ruchu, charite, kultúre, vzdelávaní, športe a sociálnych službách,

2. Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie realizácie programu

Aktérmi programu sú:

- riadiace orgány
- koneční realizátori
- užívatelia jednotlivých opatrení

2.1. Riadiaci orgán Programu rozvoja –PHSR

Pre zabezpečenie realizácie programu je ustanoveným riadiacim orgánom programu volená resp. Obcou zriadená tzv. „**Rada rozvoja obce**“.

Orgán navrhuje, riadi a zlepšuje procesy rozvoja s cieľom podporovať politiku a stratégiu definovanú v schválenom programovom dokumente tak, aby ním zabezpečované činnosti boli s ostatnými orgánmi koordinované a prispievali k efektívnosti a účinnosti podpory rozvoja aktivít na území obce.

Obec podľa zákona č. 539/2008:

- ☐ spracúva, schvaľuje, riadi a pravidelne vyhodnocuje plnenie programu obce
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave a realizácii programu VÚC v území regiónu
- ☐ poskytuje súčinnosť pri príprave regionálnych operačných programov
- ☐ spolupracuje pri zabezpečovaní rozvojových spoločných zámerov viacerých obcí
- ☐ zriaďuje s inými obcami združenie obcí k ekonom.-sociál. rozvoju obce a VÚC
- ☐ spracováva stanovisko k programom regionálneho rozvoja

adresa a kontakty riadiaceho orgánu pre program

Obecný úrad Brusno

Ondrej nad Hronom 360

976 62 Brusno

Tel. č. 048 419 44 23, 419 44 24

Email: obecbrusno@stonline.sk

zodpovedná osoba: starostka obce Brusno : **Viera Krakovská**

(tel. kontakt : 048 419 44 23, 419 44 24, mobil: 0905 447 075, email: obecbrusno@stonline.sk)

(*schváli zastupiteľstvo obce uznesením*)

Aktérmi programu sú:

- riadiaci a monitorovací orgán
- koneční realizátori (obec, občania, podnikatelia, združenia, spolky, kluby atď.)
- užívatelia jednotlivých opatrení

2.2. Hlavné zásady administratívy Programu rozvoja –PHSR

Opatrenia na organizačné zabezpečenie efektívnej realizácie, monitorovania a hodnotenia Programu rozvoja je potrebné záväzne zabezpečiť v zmysle uznesenia „**Rady rozvoja obce**“ a uznesenia zastupiteľstva obce takto:

1. stanoviť spracovanie hodnotiacej správy Programu za príslušný rok každoročne v termíne do 15.2. nasledujúceho roka (napr. správu za rok 2014 v termíne do 15.2.2015)
2. zostaviť spôsob hodnotenia podľa ukazovateľov programu (zodpovednosť a metodika)
3. stanoviť zjednodušený spôsob zverejnenia príslušnej správy (letáky, médiá, tlač)
4. zabezpečiť spôsob monitoringu a koordinácie spoločných rozvojových projektov (zodpovednosť a harmonogram)
5. zabezpečiť spôsob financovania riadiacej, monitorovacej a administratívnej činnosti Programu
6. zabezpečiť súlad rozvojových zámerov z územia s Programom rozvoja
7. zabezpečiť informovanosť verejnosti o programe a jeho plnení
8. zabezpečiť prístup k informáciám pre prípravu rozvojových projektov a fundraising
9. každoročne zostaviť koncentráciu finančných zdrojov obce na prípravu kofinancovania rozvojových projektov (rezerva v rozpočte obce)
10. zabezpečiť profesionálne účtovníctvo pre projekty zo štrukturálnych fondov EÚ (vyškolenie a financovanie)
11. zabezpečiť mobilizáciu zdrojov z územia a vyškolenie vlastných resp. externých odborníkov pre projektovú činnosť.

3. Finančné zabezpečenie - Brusno

Odhad objemu potrebných finančných zdrojov a možnosti ich zabezpečenia pre roky 2014-2015, 2016-2017 –tabuľka cieľov a opatrení z Akčného plánu –príloha č. 1

číslo	Špecifický cieľ (Priorita)		%	2014 -2015	EUR	%	2016 - 2017	EUR	SPOLU
	č.	Opatrenie							Eur
1	Dobudovanie a modernizácia služieb obyvateľstvu a udržanie kvality životného prostredia								
	1.1	Zlepšiť podmienky pre bývanie a služby obyvateľstvu	19		521 470	81		2 254 000	2 775 470
	1.2	Zvýšiť kvalitu životného prostredia obce a zlepšiť starostlivosť o krajinu	62		1 163 000	38		705 000	1 868 000
		Opatrenie celkom	36 0,84		1 684 470	64 1,47		2 959 000	4 643 470
2	Tvorba produktov a služieb v kúpeľnom cestovnom ruchu pre zvýšenie návštevnosti obce								
	2.1	Zvýšiť pripravenosť obce na rozvoj CR	11		3 500	89		28 500	32 000
	2.2	Budovať podnikateľské prostredie v službách cestovného ruchu, remeslách a iných hospodárskych činnostiach	35		67 947 500	65		127 994 500	195 942 000
		Opatrenie celkom	35 33,85		67 951 000	65 63,78		128 023 000	195 974 000
3	Rozvoj komunity obce s dôrazom na zachovanie a obnovu miestnej identity a zníženie odchodu za prácou mimo obce								
	3.1	Aktivizovať obyvateľov pre budovanie miestnej komunity a zvýšiť miestne povedomie	61		46 000	39		29 000	75 000
	3.2	Zlepšiť akcieschopnosť obyvateľov obce pre ich lepšie začlenenie do pracovného života	84		24 500	16		4 500	29 000
		Opatrenie celkom	68 0,04		70 500	32 0,02		33 500	104 000
	SPOLU (Opatrenia na rok)		100			100			
	SPOLU (Priority) 100%		35		69 705 970	65		131 015 500	200 721 470

4. Monitoring

4.1. Systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu - Príloha č. 2 s ustanovením merateľných ukazovateľov

V záujme efektívneho a koordinovaného postupu činnosti pri realizácii Programu, jeho strategických cieľov a opatrení bude v termíne do 3 mesiacov od schválenia Programu v zastupiteľstve obce zriadený Monitorovací výbor, ktorého úlohou bude v pravidelných intervaloch hodnotiť zabezpečovanie programu v zmysle stanovených ukazovateľov vid'. príloha č. 2.

4.2. Monitorovací orgán Programu rozvoja –PHSR

Monitorovacím orgánom bude zvolený orgán združenia v zmysle organizačného zabezpečenia.

adresa a kontakty

monitorovacieho orgánu pre program

Obecný úrad Brusno

Ondrej nad Hronom 360

976 62 Brusno

Tel. č. 048 419 44 23, 419 44 24

Email: obecbrusno@stonline.sk

zodpovedná osoba: (tel. kontakt :)
(meno zodpovednej osoby navrhne a schváli zastupiteľstvo obce uznesením)

5. Časový harmonogram realizácie programu

5.1. Krátkodobé plánovanie

Plánovanie na 2-4 roky sa uskutočňuje za účelom plánovania a kumulácie vnútorných zdrojov (ľudských, materiálnych a finančných) a za účelom koordinácie a súladu s prijatými prioritami obce.

Ide o podrobný prieskum záujmov miestnych a regionálnych rozvojových aktérov a ich koordináciu v záujme skutočných potrieb a možností. Rovnako takéto plánovanie vytvára výborné predpoklady pre partnerskú spoluprácu a spoločné rozvojové projekty s vyššou uskutočniteľnosťou a trvalou udržateľnosťou. Kvalitným plánovaním je možno predchádzať nesprávnym rozhodnutiam ako aj možným stretom záujmov rôznych záujmových skupín v rozvoji obce.

Akčný plán obvykle zabezpečuje:

- Úlohy
- Personálna náročnosť
- Časová náročnosť
- Finančná náročnosť
- Zodpovednosť za realizáciu.

Akčné plánovanie sa v nasledujúcej etape vo väzbe na priority rozvoja obce bude zaoberať programovaním jednotlivých rozvojových oblastí v zmysle špecifických cieľov a opatrení na obdobie 2 – 4 roky.

VZOR PRACOVNÉHO LISTU IDENTIFIKÁCIE PROJEKTU
 Krátkodobé plánovanie aktivít rozvoja v časovom horizonte 2-4 roky.

Aktivita (presné pomenovanie):	
Zodpovedná osoba / organizácia	
Čas realizácie, doba trvania (od-do)	
Rozpis realizačných etáp (akcií) v rámci aktivity	
Rozpočet (celkový náklad, rozpis podľa etáp)	
Možné finančné zdroje (vlastné, národné a zahraničné zdroje)	

Poznámka: Akčný plán je krátkodobý plán a je nutné ho min. 1x dvojročne vyhodnotiť a aktualizovať. Jeho význam je v plánovaní krátkodobých investícií ako záväzný podklad pre plánovanie doplnkových finančných zdrojov (vlastných, obecných, úverových a pod.)

5.2. Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2014-2017
 príloha č. 1

INFORMOVANOSŤ A PUBLICITA

Informovanosť a publicita Programu rozvoja – PHSR

Program rozvoja obce bude po schválení jeho znenia zverejnený na web stránke obce www.brusno.sk, tlačenou formou letáka pre verejnosť a v miestnej tlači. Súčasťou zverejnenia informácie o Programe je nevyhnutné zabezpečiť formu diskusie s verejnosťou (tlač, televízia, rozhlas a pod.) za účelom zrozumiteľnosti o možnostiach širokého uplatnenia Programu, ktorý sa stáva programom každého obyvateľa a užívateľa územia aj vo vzťahu k žiadostiam o podporu z EÚ fondov.

Rovnako bude zverejňovaná každoročná Správa o monitoringu a hodnotení Programu.

„Rada rozvoja obce“ zabezpečí pravidelnú komunikáciu s miestnymi aktérmi rozvoja o všetkých aspektoch uplatňovania programu.

„Rada rozvoja obce“ zabezpečí slávnostné uvedenie Programu rozvoja „do života“ za účasti regionálnych partnerov, orgánov štátnej správy, regionálnej samosprávy a susedných obcí za účelom poskytnutia informácie o možných dopadoch resp. spolupráci v budúcom rozvoji.

Účastníkmi programovania sú:

- manažment obce
- akčná plánovacia skupina obce
- formálne štruktúry – mimovládne a neziskové organizácie a komunitné nadácie
- neformálne – miestne záujmové skupiny (spolky, kluby apod.)
- rôzne skupiny založené ako lokálne partnerstvá so spoločným záujmom
- podnikateľské siete, zväzy, únie, združenia výrobcov, spracovateľov
- regionálne profesné zväzy
- rôzne partnerstvá verejného a súkromného sektoru
- jednotlivci a výrazné osobnosti
- experti - odborníci
- podporné orgány (národné, regionálne aj medzinárodné organizácie)

Prílohy k dokumentu

Príloha č. 1 : Plán investičných a neinvestičných zámerov obce na roky 2014-2017

Príloha č. 2 : Monitorovacia tabuľka

Príloha č. 3 : Ako pracovať Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja

Použité materiály pre spracovanie programového dokumentu

- Kavčáková I. a kol.: Programovanie trvaloudržateľného rozvoja vidieckych mikroregiónov – metodika ako spracovať strategický dokument Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Združenia vidieckych obcí, 2002
- Prieskumy a rozbor k ÚPN obce 2012
- Súpis pamiatok na Slovensku
- Kroniky obcí Mikroregiónu RENTaR
- Brožúry o obciach, poskytnuté obecnými úradmi
- Obecné noviny
- Kolektív, 2002 : Atlas krajiny SR. MŽP SR Bratislava
- Kolektív, 1979 : Encyklopédia Slovenska. Veda Bratislava
- Kolektív, 1985 : Encyklopédia Zeme. 1.vyd. Bratislava
- Kolektív, 1985: Encyklopédia Zeme.1.vyd. Bratislava
- Kolektív: Klimatické pomery na Slovensku. Vybrané charakteristiky. Zborník prác SHMÚ. Zväzok 33/I. Bratislava
- Kolektív: Zborníky prác SHMÚ. Bratislava
- Machek P. a kol., 1990: Stredoslovenské vulkanity. Ostrava
- Mazúr, 1980 : Atlas SSR, SAV a SÚGK, Bratislava
- Michalko J. : Geobotanická mapa ČSSR
- Otruba J., 1964 : Veterné pomery na Slovensku. Bratislava
- SAŽP, 1995 : RÚSES okresu Banská Bystrica.
- P.Bielek, B. Šurina, b. Ilavská, J.Vilček, Naše pôdy (poľnohospodárske), VÚPÚ Bratislava 1998
- Michal Džatko, Hodnotenie produkčného potenciálu poľnohospodárskych pôd a pôdno-ekologických regiónov Slovenska, VÚPOP 2002
- Milan Demo a kolektív, Usporiadanie a využívanie pôdy v poľnohospodárskej krajine, SPÚ Nitra 1998
- URKEA Banská Bystrica, VÚC Banskobystrického kraja
- Štatistický úrad SR
- Banskobystrický geomontánny park – projekt geoturizmu